

pressis, concessis, construi incepto, omnibusque eiusdem archiconfraternitatis bonis et legatis et eleemosynis, elargitis et elargiendis, ac acquisitis et acquirendis. Itaque eiusdem archiconfraternitatis confratres seu priores vel guardiani archiconfraternitatem ipsam et illius bona regere, gubernare et administrare, ac de eisdem bonis, legatis et eleemosynis ad eorum libitum et prout eis videbitur et placuerit, disponere, et illa in usus eis visos convertere possint, ac omnia et singula statuta et constitutiones dictae societatis, quae per dilectum filium nostrum Raynutium Farnesium, tituli S. Angeli in foro Piscium presbyterum cardinalem S. R. E., maiorem poenitentiarium et dictae archiconfraternitatis protectorem, confirmata et approbata fuerint, confirmamus et approbamus. Ac eisdem confratribus vel prioribus seu guardianis quaecumque statuta et ordinationes prosperum statum ac regimen et gubernium dictae archiconfraternitatis concernentia ad eorum libitum condere, alterare et mutare, toties quoties eis videbitur, libere et licite valeant, concedimus et indulgemus, illaque ex nunc prout ex tunc, postquam condita, mutata vel alterata fuerint, confirmamus.

§ 3. Quo circa dicto Raynutio cardinali et poenitentiarium ac moderno protectori archiconfraternitatis praefatae et aliis protectoribus pro tempore deputandis nec non universis et singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus et aliis quibuscumque in dignitate ecclesiastica ubicumque locorum constitutis, motu praefato, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi et eorum quilibet, quoties fuerint pro parte dictorum archiconfratrum vel aliorum privilegium ab ipsis pro tempore habentium requisiti, eisdem in praemissis et eorum singulis quomodolibet assistant, eosdemque faciant gratis et privilegiis praefatis libere frui et gaudere,

non permittentes a quoquam desuper molestari, contradictores et rebelles per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis; irritum quoque et inane decernentes quicquid in contrarium contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis et consuetudinibus, etiam iuramento aut quavis alia firmitate roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, in praerudicium seu contrarium praemissorum per nos et quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros dictis et aliis quibusvis ecclesiis, basilicis, hospitalibus, societatibus et locis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis etc. confirmatis etc. ac concedendis etc. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis etc., tenores illorum pro expressis et de verbo ad verbum insertis habentes, hac vice derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Concessa motu proprio in praesentia D. N. Papae.

C. Cardinalis Borromæus.

§ 5. Et cum absolute a censuris, ad effectum etc. Et de creatione, erectione, constitutione et deputatione in archiconfraternitatem cum confirmatione statutorum etc., ac privilegiis, concessionibus, gratiis, facultatibus et derogationibus, ac omnibus aliis et singulis praemissis, quae hic pro repetitis et expressis habeantur, perpetuo in forma gratiosa latissime extendendis quatenus opus fuerit. Et quod praemissorum omnium et singulorum maior et verior et specialis expressio fieri possit in literis per breve nostrum expediendis.

§ 6. Seu si ipsis archiconfratribus videbitur, sola praesentium signatura nostra sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Clausulas derogatorias apponit.

Subscriptio pro Papa.

Clausularum repetitio.

Sola signatura sufficit.

Fides exemplorum.

§ 7. Ac quod praesentis transumptis, auctoritate et manu notarii publici aut secretarii dictae archiconfraternitatis subscriptis et sigillo dicti protectoris vel ipsius archiconfraternitatis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio et extra, ubi exhibita fuerint vel ostensa, prout originali adhiberetur, si ostenderetur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, idibus maii, anno v.

XXXIX.

Suppressio officii regentis Camerae Apostolicae; sanctaeque Romanae Ecclesiae cardinali camerario aliisque eiusdem Camerae officialibus restitutio facultatum, iurium et iurisdictionum 1.

Plus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Romanus Pontifex, in supremo iustitiae throno constitutus, circa ea curam adhibet potissimam, per quae indemnitati quomodolibet provideatur et suae provisionis ope unicuique, quod suum est, tribuatur; ac interdum gesta per eius praedecessores, suadentibus rationabilibus causis, alterat, cassat, annullat, ac per eos mutata in pristinum statum reducit, ac alias desuper disponit, prout, rerum, temporum et personarum qualitate pensata, conspiciat in Domino salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem felicis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, ex certis tunc expressis causis, de fratrum nostrorum, de quorum numero tunc eramus, consilio et assensu, officium generalis auditoratus Curiae causarum Camerae Apostolicae, quod pro tempore existentis Romani Pontificis auditor generalis ac dictae Curiae iudex ordinarius existebat 2 tunc per obitum quondam Fran-

Paulus IV, suppresso officio auditoratus Camerae, regentem instituit, attribuitis regenti nonnullis facultatibus et emolumentis, quae ad camerarium S. R. E. spectabant.

1 Ex Regest. in Archiv. Vatic.

2 Forte exercebat (R. T.).

cisci Alberici de Rachaneto 1 eiusdem Curiae generalis auditoris, extra Romanam Curiam defuncti, vacans, eiusdem auditoratus nomine in perpetuum suppresso et extincto, ita ut de cetero officium ipsum non auditoratus Curiae causarum Camerae Apostolicae, et illud pro tempore obtinens non auditor generalis Curiae causarum huiusmodi, sed regens sanctae Romanae Ecclesiae Camerae Apostolicae nominaretur et existeret, cum officio correctoriae archivii ipsius Curiae et aliis illi forsann annexis in officium regentis sanctae Romanae Ecclesiae Camerae huiusmodi, cum certis aliis tunc etiam expressis facultatibus, iuribus, iurisdictionibus, privilegiis, exemptionibus et indultis pro uno dictae Romanae Ecclesiae, cuiusvis Ordinis, cardinali, qui in suis et pro tempore existentis Romani Pontificis manibus praestaret fidelitatis debitae iuramentum, et officium regentis huiusmodi, sibi per eum aut Romanum Pontificem praefatum concessum, absque dispensatione apostolica, ad eius vitam obtineret; ac idem tribunal et eosdem notarios, quod et quos dictus Franciscus auditor, dum viveret, habeat, ita quod de cetero tribunal et notarii huiusmodi regentis et non auditoris praefati essent et dicerentur, haberet, ac ubique locorum, paribus facultate, voto, auctoritate, potestate, iurisdictione, etiam Sede Apostolica vacante, quibus pro tempore existens sanctae Romanae Ecclesiae camerarius, ratione sui officii camerariatus, quomodolibet fungebatur atque habebat seu habere poterat, una cum eodem pro tempore existente camerario, pariformiter et aequae principaliter, ac tam in dicta Camera quam extra eam, tot et talia, quot et qualia ipse pro tempore existens camerarius, ratione officii camerariatus huiusmodi, percipiebat et habebat, seu percipere et habere poterat, regalia

1 Legimus de Rachaneto, italice *Racanati*, quae est urbs Marchiae Anconitanae, ubi Alberici ortus est (R. T.).

perciperet et haberet, ac emolumenta eidem camerario, ratione sigilli, dari et per eum percipi solita, pro se ipso perciperet, auctoritate apostolica et de apostolicae potestatis plenitudine, transformavit, ac, quatenus opus esset, in illud, cum omnibus et singulis honoribus, oneribus, privilegiis, iuribus, salariis et emolumentis, quae eidem officio auditoratus competierant, necnon quibusvis facultatibus, indultis, iurisdictionibus et decretis pro tempore existenti generali auditori huiusmodi quomodolibet concessis, illa etiam approbando et ad ipsum officium regentatus extendendo, ad instar dicti officii camerariatus, praefata auctoritate, erexit et instituit.

§ 2. Ac, inter alia, ex decem officiis notariatum Curiae causarum huiusmodi, quae ad eiusdem praedecessoris et pro tempore existentis Romani Pontificis dispositionem eatenus spectaverant, quinque officia per dilectos filios Ioannem Savium, Felicem de Romaulis, Adam de Invidia, Ludovicum Reiddettum et Ioannem Barginum, Curiae causarum Camerae huiusmodi notarios, tunc obtenta, ad meram et liberam pro tempore existentis regentis Camerae huiusmodi dispositionem ex tunc de cetero perpetuis futuris temporibus spectarent et pertinerent, ac alias et alia cum mandati, inhibitionis, derogationis, irritantis decreti, appositionis et aliis clausulis tunc expressis statuit, ordinavit et declaravit.

§ 3. Et deinde idem praedecessor officium regentatus huiusmodi, ab eius primaeva erectione et restitutione vacans, cum dicto officio correctoriae archivii eiusdem Romanae Curiae et aliis illi annexis, necnon omnibus et singulis illi concessis et attributis honoribus, oneribus, privilegiis, facultatibus, praerogativis, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, iuribus, obventionibus et emolumentis di-

lecto filio nostro, tunc suo, Alphonso, tunc Sancti Nicolai inter Imagines, nunc vero Sanctorum Ioannis et Pauli diacono cardinali Neapolitano nuncupato, per eum, quoad viveret, et vice-regentem ac locatenentes ab eo deputatos exercendum, auctoritate et potestatis plenitudine et consilio similibus.

§ 4. Cum autem dictus Alphonsus cardinalis officium regentatus huiusmodi, quod obtinet hodie, in manibus nostris sponte et libere resignaverit, nosque resignationem huiusmodi duxerimus admittendam.

§ 5. Nos, considerantes suppressionem, transformationem, erectionem ac novarum facultatum et privilegiorum dicto officio regentatus concessionem huiusmodi multas inter omnes Romanae Curiae magistratus rixas, discordias, controversias et querelas excitasse, ac diversa incommoda toti Curiae praefatae, ac fisco Camerae Apostolicae praeiudicia et damna intulisse, ac in posterum, nisi de opportuno remedio provideatur, excitaturas et illaturas fore; officiique nostri pastoralis esse officialium nostrorum quieti et tranquillitati consulere, et ut indebite oppressi ab eorum oppressionibus huiusmodi releventur, et iustitia, in qua cunctis debitores sumus, libere exercentur, quantum in nobis est, providere, ac ulterioribus incommodis et indemnitatibus eorum, qui, occasione erectionis et institutionis huiusmodi, quomodolibet gravati fuerunt, occurrere, singularum literarum praefatarum omniumque in eis contentorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ex praemissis et aliis rationabilibus ac nobis notis causis, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris ipsius Romanae Ecclesiae cardinalibus deliberatione matura, ac de eorum consilio et unanimi assensu, officium regentatus sanctae Romanae Ecclesiae Ca-

Cardinalis regentatus resignat in Papae manibus.

Qui, attentis discordiis ex huiusmodi erectione inter tribunalia et magistratus Urbis obortis, dictum officium regentatus S. R. E. Camerae supprimit, et auditoratum eum antiquis iuribus restituit;

merae huiusmodi ac illius nomen, ita ut de cetero officium ipsum non regentatus sanctae Romanae Ecclesiae Camerae Apostolicae, sed auditoratus Curiae causarum Camerae Apostolicae, prout antea erat; et pro tempore obtinens non regens sanctae Romanae Ecclesiae Camerae Apostolicae, sed Curiae causarum Camerae Apostolicae huiusmodi generalis auditor, ut prius, existat, et illud necnon quinque notariatuum officiorum praefatorum dispositio ad nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, etiam ut prius, pertineat, auctoritate praefata, ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, supprimimus et extinguimus.

§ 6. Necnon, tam regenti et regentatus officio quam illius vice-regenti, locatenentibus, familiaribus privilegia, concessionem, facultates, iurisdictiones, gratias et indulta quaecumque in dicti regentatus erectione et institutione aut alias per eundem Paulum praedecessorem quomodolibet concessa, ac erectionem et institutionem ac cum statutorum, ordinationum, decretorum, declarationum, mandati, inhibitionis et aliis omnibus in eis contentis clausulis desuper confectas literas praefatas cassamus, annullamus, irritamus et viribus vacuumus.

§ 7. Ac sanctae Romanae Ecclesiae camerariatus et alia Romanae Curiae officia illorumque tribunalia, occasione prioris suppressionis, erectionis et institutionis, statutorum, ordinationum ac priorum literarum huiusmodi quomodolibet gravata, seu a quibus iura et iurisdictiones quovis modo oblata et distracta fuerunt; adversus illa, et cum eiusdemmet iuribus, iurisdictionibus, facultatibus, privilegiis et indultis, quibus camerarius et alia officia obtinentes, ac tribunalibus praesidentes ac eorum vice-regentes et locatenentes ante erectionem huiusmodi utebantur, potiebantur et gaudebant; necnon offi-

cium auditoratus huiusmodi in pristinum et eum, in quo antea quomodolibet erant, statum in omnibus et per omnia institutum, reponimus et plenarie reintegramus, ac ad pristinam eorum naturam ac facultates et privilegia ante literas praedictas eis quomodolibet competentia reducimus, necnon suppressa, extincta, restituta, reposita et plenarie reintegrata ac reducta fore et esse.

§ 8. Ac praesentes de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis defectu notari seu impugnari non posse.

§ 9. Et ita per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac ipsius Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, necnon si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 10. Non obstantibus praemissis et, si opus sit, de non tollendo iure quaesito, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quibusvis statutis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibusvis quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, et in posterum concedendis, approbandis et innovandis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio aut aliqua alia exquisita forma servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter

Praesentes litteras nullo vitio laborare declaravit;

Sic per quoscumque iudices iudicari praecipit;

Derogat contraria.

Ei quoque collationem quinque officiorum notariatus Curiae causarum Camerae concessit;

Dictumque officium Alphonso cardinali Neapolitano contulit.

Litteras Pauli IV super huiusmodi erectione invalidat;

Camerario ceterisque antiqua iura restituit;

et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Clausulae.

§ 11. Nulli ergo omnino hominum etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, decimo octavo kalendas maii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 14 aprilis 1561, pontif. anno II.

XL.

Inquisitorum haereticae pravitatis facultas procedendi contra sacerdotes, qui mulieres poenitentes in actu confessionis ad actus inhonestos provocare et allicere tentant.

Pius Papa IV venerabili fratri archiepiscopo Hispalensi, in Regnis Hispaniarum haereticae pravitatis inquisitori generali.

Quidam sacerdotes, abutendo sacramento Poenitentiae, mulieres in actu confessionis ad actus inhonestos provocant.

Cum, sicut nuper, non sine animi nostri molestia, accepimus, diversi sacerdotes in regnis Hispaniarum atque etiam in eorum civitatibus et dioecesibus curam animarum habentes, sive eam pro aliis exercentes aut alias audiendis confessionibus poenitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem ut sacramento Poenitentiae in actu audiendi confessiones abutantur; nec illi et, qui id instituit, Domino Deo et Salvatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur; mulieres videlicet poenitentes ad actus inhonestos, dum earum audiunt confessiones, alliciendo et provocando, seu allicere et provocare tentando et procurando, ac loco earum per sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, graviori peccatorum moleas onerando, et in manibus diaboli tradendo, in divinae Maiestatis offensam et animarum perniciem et christifidelium scandalum non modicum.

§ 1. Nos, in animum inducere nequeun-

tes quod qui de fide catholica recte sentiunt, sacramentis in Ecclesia Dei institutis abutantur aut illis iniuriam faciant, fraternitati tuae, de cuius eximia pietate, virtute atque doctrina plurimum in Domino confidimus, per praesentes commitimus et mandamus quatenus, per te vel per alium seu alios a te deputandum seu deputandos, contra omnes et singulos sacerdotes dictorum regnorum ac illarum civitatum et diocesum de praemissis quomodolibet diffamatos, tam saeculares quam quorumvis, etiam exemptorum ac Sedi Apostolicae immediate subiectorum, Ordinum regulares, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis et praeminentiae existant, tam super praemissis quam super fide catholica et quid de ea sentiant diligenter inquiras, et iuxta facultatem tibi contra haereticos aut de haeresi quovis modo suspectos a Sede Apostolica concessarum continentiam et tenorem procedas, ac culpabiles repertos, iuxta excessuum suorum qualitatem, prout iuris fuerit, punias, eos etiam, si et prout de iure fuerit faciendum, debita praecedente degradatione, saecularis iudicis arbitrio puniendos tradendo.

Contra quos ab inquisitoribus praeiudicium haereticae inquiri decernit Pontifex;

Contrariis derogat.

§ 2. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ecclesiarum et monasteriorum necnon Ordinum quorumlibet, quorum ipsi sacerdotes fuerint, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu proprio aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,

sub annulo Piscatoris, die decimasexta aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo primo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 16 aprilis 1561, pontif. anno II.

XLI.

Applicatio Reverendae Camerae Apostolicae omnium fructuum beneficiorum Italiae, Sedi Apostolicae reservatorum seu affectorum, pro tempore quo aliter quam per cessum ipsa beneficia vacaverint.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Causae huius applicationis.

Cupientes malitiis nonnullorum, qui in possessione monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum dispositioni apostolicae reservatorum pro tempore vacantiam, sine iusto titulo ac sine literis apostolicis, ut illorum fructus, durante vacatione huiusmodi, usurpent, se intrudere non verentur, occurrere, et Camerae nostrae Apostolicae gravissimis oneribus in aliqua parte sublevandis, quantum cum Deo possumus, consulere, motu proprio et ex certa nostra scientia ac matura deliberatione nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine.

Applicatio R. Cam. Apostol. fructuum beneficiorum Sedi Apostolicae reservatorum seu affectorum in Italia a die vacationis usque ad diem provisionis, etc.

§ 1. Omnes et singulos fructus, redditus et proventus, ac iura, obventiones et emolumenta quaecumque, quomodolibet et qualitercumque nuncupata, omnium et singulorum monasteriorum, etiam consistorialium, et beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, nobis et Sedi Apostolicae, tam per constitutiones apostolicas quam Cancellariae Apostolicae regulas editas et edendas, seu alias quomodolibet et ex quavis causa, generaliter vel specialiter reservatorum seu affectorum in partibus Italiae, in quibus collectores et subcollectores spoliolorum et iurium Camerae Apostolicae praedictae esse consueverunt, ac earum civi-

tatibus et dioecesibus consistentium, per obitum et alias quovis modo, praeterquam per cessum illa obtinentium, pro tempore vacantium, a die ipsorum monasteriorum et beneficiorum vacationis pro rata temporis usque ad diem provisionis seu commendae de eisdem beneficiis et monasteriis per nos faciendae, de qua per literas nostras sub plumbo et non aliter constare debere volumus, eidem Camerae, auctoritate apostolica, tenore praesentium, reservamus, applicamus, incorporamus et approbamus, illaque ei reservata, applicata, incorporata et appropriata esse et fore, et ad illam spectare et pertinere.

Facultas collectorum exigendi dictos fructus.

§ 2. Nullumque, praeter nos et dictam Cameram, aut dilectum filium Donatum Matthaeum Minalem ac pro tempore existentem thesaurarium nostrum ac spoliolorum et aliorum iurium ipsius Camerae collectorem generalem vel eius subcollectores, ea percipere, exigere et recuperare aut alias se in illis intromittere posse aut debere, tenore praesentium statuimus et ordinamus.

Inhibitio contra alios ne desuper se intromittant.

§ 3. Et nihilominus, si aliquid impedimentum huic nostrae ordinationi occurrat, quibusvis archiepiscopis, episcopis et aliis locorum ordinariis, in virtute sanctae obedientiae ac sub suspensionis a divinis et interdicti ingressus ecclesiae, quoad archiepiscopos et episcopos; quoad vero alios inferiores, etiam sub privationis facultatis conferendi beneficia in eorum mensibus pro tempore vacantia poenis, districtè praecipimus et inhibemus ne beneficia dispositioni apostolicae reservata seu affecta praedicta, quovis praetextu, causa aut quaesito colore, cuiquam conferre seu de illis providere aut in illis vel eorum possessione sese intromittere quoquomodo audeant vel praesumant.

Clausula sublata, etc.

§ 4. Sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, iudices, commissarios et

1 Matth. et Cherub. legunt: inferiores, etiam sub excommunicationis et aliis arbitrii nostri, et quoad omnes sub privationis etc. (n. r.)

personas, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane decernimus, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Facultas collectoris in executione huius constitutionis.

§ 5. Mandantes eidem Donato Matthaео et pro tempore existenti thesaurario et collectori ut, nostro et dictae Camerae nomine, fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta huiusmodi per se vel eius subcollectores praedictos, etiam propria auctoritate, exigat, percipiat et levet, sibi que nihilominus consignari et tradi ab omnibus, ad quorum manus pervenerint, pro rata praedicta, per censuras et poenas ecclesiasticas, per personas ecclesiasticas ab eo eligendas fulminandas, et alia opportuna iuris et facti remedia, quacumque appellatione postposita, faciat et curet, invocato etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, super quibus omnibus et singulis plenam et liberam illi per praesentes concedimus facultatem.

Clausulae derogatoriae.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac monasteriorum et illorum Ordinum ac beneficiorum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis illis et quibusvis aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per

clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, tenores huiusmodi, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, illaque adversus praemissa nullatenus suffragari posse sive debere decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod ex fructibus, redditibus et proventibus per dictum thesaurarium et etiam deputatos pro rata huiusmodi percipiendis, onera quaecumque dictis beneficiis incumbentia similiter pro rata temporis supportari debeant.

§ 8. Quodque praesentium, manu notarii publici subscriptis, transumptis et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae seu curiae ecclesiasticae munitis, eadem prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae eisdem praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima quinta aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo primo, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 25 aprilis 1561, pontif. anno II.

XLII.

*Iurisdictio et facultates auditoris causarum Curiae Reverendae Camerae Apostolicae*¹.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Venerabili fratri Flavio episcopo Muranensi salutem et apostolicam benedictionem.

Ad eximiae devotionis affectum, quem cum fidei constantia et sinceritate mentis,

¹ Hoc officium est antiquissimum, et plures ei Pontifices auxerunt iurisdictiones, ut notavi in constitutione IX Innocentii VIII, *Apprime*, tom. V, pag. 520. Extinctum fuerat a Paulo IV et reconstitutum S. R. E. Camerae, a se noviter erecto, unitum; ab hoc autem Pontifice in pristinum restitutum, ut in constitutione XXXIX, pag. 125 videre est superius.

Declaratio quod ex dictis fructibus onera benef. supportentur.

Exemplorum fides.

Proemium.

tu et progenitores tui ad nos et Romanam Ecclesiam gerere comprobamini, necnon generis nobilitatem, eximiamque doctrinam, ac in rebus gerendis experientiam et dexteritatem, necnon fidei et iustitiae zelum ac integritatem, singularemque probitatem, necnon ceteras virtutes, quibus personam tuam, illarum largitor, Altissimus multipliciter insignivit, nostrae dirigentes considerationis intuitum, ac propterea indubiam spem gerentes quod ea, quae tibi duxerimus committenda, summa cum providentia et exacta cum diligentia laudabiliter exequeris, dignum, quin potius debitum arbitramur ut eandem personam condignis honoribus et gratiis prosequamur.

Officium auditoris Camerae vacavit olim per obitum Francisci Alberici, et in officium regentis Camerae transformavit illud cardinali de Neapoli concessit Paulus IV cuius bullam uti officiosam praeterit.

§ 1. Dum itaque nos nuper officium generalis auditoriatus seu audientiae Curiae causarum Camerae Apostolicae, quod antea tunc per obitum quondam Francisci Alberici de Rachanero I, olim Curiae causarum huiusmodi generalis auditoris, extra Romanam Curiam defuncti, vacans, felicitis recordationis Paulus Papa IV, praedecessor noster, ex certis tunc expressis causis, nomine auditoriatus in perpetuum suppresso et extincto, in officium regentis S. R. E. Camerae Apostolicae, de fratrum suorum consilio, apostolica auctoritate, transformaverat, ac in illud erexerat et instituerat, ac postmodum officium huiusmodi, ab eius primaeva erectione tunc vacans, dilecto filio nostro Alphonso, tunc S. Nicolai inter Imagines, nunc vero Sanctorum Ioannis et Pauli diacono cardinali, Neapolitano nuncupato, dicta auctoritate concesserat et assignaverat.

Vacavit postea per resignationem et illud hic Pontifex suppressit.

§ 2. Cum dictus Alphonsus cardinalis officium regentatus huiusmodi in manibus nostris sponte et libere resignasset, nosque resignationem huiusmodi duxissemus admittendam, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris eiusdem S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, ac de

¹ Vide superius notulam ad pag. 125, col. 6 (R. T.).

Bull. Rom. Vol. VII.

17

eorum consilio et unanimi consensu, officium regentatus huiusmodi, eius nomine et denominatione huiusmodi per nos suppressis et extinctis, ac illius erectione et institutione praedictis necnon literis apostolicis desuper confectis revocatis, cassatis et annullatis, adversus erectionem et institutionem nec non literas apostolicas praefatas, ac in pristinum et eum, in quo ante illius suppressionem necnon erectionem et institutionem huiusmodi erat, statum pristinaeque naturam in omnibus et per omnia restituimus, reposuimus et plenarie reintegramus, prout in literis apostolicis desuper confectis, ac manu nostra et dictorum fratrum nostrorum signatis plenius continetur.

§ 3. Nos, post longam super hoc habitam discussionem et maturam deliberationem, in te oculos nostrae mentis conicientes, ac de supradictis tuis virtutibus specialem in Domino fiduciam sumentes, ac sperantes quod tu, qui ecclesiae Muranensi praesesse dignosceris, ac utriusque iuris doctor et in utraque signatura nostra referendarius et praelatus domesticus noster existis, dextera Domini tibi assistente propitia, officium huiusmodi scies, voles et poteris, ad laudem et utilitatem multorum, fideliter exercere, teque a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, ac suppressionis, erectionis et institutionis necnon literarum praefatarum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, ac verum et ultimum dicti officii auditoriatus vacationis modum praesentibus pro expressis habentes, motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed

Et modo officium A. C. conferret Flavio Ursino cum solitis facultatibus et maxime iudicandis.

de nostra mera liberalitate et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, officium auditoriatu seu audientiae Camerae huiusmodi, sive per similem resignationem Alphonsi cardinalis, seu adhuc per obitum Francisci praedictorum, sive alias, quovis modo, quem haberi volumus pro expresso, vacet, cum officio correctoriae archivii Romanae Curiae, aliisque illi annexis, necnon omnibus et singulis illius honoribus, privilegiis, iuribus et regalibus vel alias nuncupatis emolumentis consuetis, ac facultatibus et indultis ac decretis, etiam in ordine et modo procedendi in causis eidem Francisco et aliis, qui pro tempore fuerunt causarum Curiae generalibus auditoribus, etiam per felicis recordationis Iulium II, Leonem X, Clementem VII, Paulum III et Iulium etiam III ac alios quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, ac etiam nos et Sedem Apostolicam, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, tam sub plumbo, quam in forma brevis et alias ex usu, stylo et consuetudine quomodolibet concessis, tibi, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus et assignamus; teque in nostrum et dilecti filii nostri Guidonis Ascanii S. Mariae in Via-Lata diaconi cardinalis de Sancta Flora nuncupati, moderni et pro tempore existentis camerarii nostri, ac causarum Curiae huiusmodi generalem auditorem, cum honoribus, oneribus, privilegiis, iuribus, emolumentis, facultatibus et decretis praedictis, constituimus et deputamus, teque in locum dicti Francisci, quoad huiusmodi auditoriatu officium eiusque exercitium, quoad vixeris, substituimus et subrogamus.

Causae obligationum in forma Camerae private quoad alios cognoscendi;

§ 4. Tibique, per te vel alium seu alios idoneum seu idoneos et locumtenentes tuos, quos pro tempore duxeris assumendos vel deputandos, de omnibus et singulis causis, modis et formis supra et infrascriptis co-

1 Cherub. addit locumtenentem seu (R. T.).

gnoscendi, et illas decidendi facultatem concedimus. Ita quod tu in causis obligationum in forma Camerae celebratarum solus (praeterquam inter cives Romanos, inter quos motum proprium ultimo loco per nos desuper in favorem populi Romani concessum observari volumus), alii vero quicumque, etiam Romanae Curiae iudices, in similibus causis nullatenus nulloque modo procedere possint, procedere debeas. Necnon de omnibus et singulis obligationibus in forma Camerae, ubivis locorum et inter quascumque personas factis et faciendis (his dumtaxat exceptis quae in dependentibus a litibus et causis in eadem Camera aut coram aliis iudicibus pro tempore introductis factae seu receptae fuerint), et tunc, non per viam censurarum, sed mandati executivi cognoscas 1.

§ 5. Ita ut quascumque causas, quae de cetero, perpetuis futuris temporibus, in eadem Curia super ipsis obligationibus, in alio quam tuo ac Curiae causarum huiusmodi tribunali (praeterquam in vim specialis commissionis nostrae de dicta obligatione specialem mentionem facientis), motae fuerint, in illarum statu, gradu et terminis, in quibus reperientur, tua ordinaria auctoritate (exceptis causis in Curia Capitolii contra dictos cives Romanos pro tempore, iuxta formam dicti motus proprii, motis) reassumere, et iudicibus, quibus sint commissae, ac coram quibus illae pendebunt in posterum, ne in eis aut de illis quoquomodo vel quovis quaesito colore, directe vel indirecte, se intromittere praesumant, etiam sub sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, ac etiam pecuniariis, arbitrio tuo moderandis et applicandis, inhibere; ac quidquid secus super his contigerit attentari, irritum et inane decernere.

§ 6. Ac etiam solus, dictarum obligationum vigore, censuras ecclesiasticas promulgare.

1 Cherub. legit: et tunc per viam censurarum, seu mandati etc. (R. T.).

Reassumendi causas obligationum camerae specialiter alteri non commissas;

Censuras promulgandi;

Causae praedictorum, mercatorum, curialium, pensionumque, etc. cognoscendi;

§ 7. Necnon omnes et singulas spirituales et ecclesiasticas ac profanas et quorumvis eiusdem Romanae Ecclesiae cardinalium, eorumque ac nostrorum familiarium, continuorum commensalium et praedictorum quorumcumque, in ipsa Curia degentium, ac etiam imperatoris, regum et aliorum principum ac communitatum et universitatum, oratorum necnon dictae Curiae officialium et eandem Curiam sequentium ac familiarium eorundem et ipsius Curiae causarum huiusmodi auditoris notariorum et eorum familiarium, camporum quoque et quorumvis mercatorum ac pensionum annuarum super fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis assignatarum, etiam si earum solutio non in ipsa Curia, sed in partibus sit facienda.

Aliasque hic indicatas, et appellationes;

§ 8. Et quascumque alias, etiam commissarias, causas, tam civiles quam criminales et mixtas, et coniunctim vel divisim in eadem Curia quomodocumque et qualitercumque motas et movendas, et inter quascumque partes, etiam per viam inquisitionis aut ex officio, quomodolibet pendentes. Ac quae per appellationem a gravaminibus illatis et conferri comminatis, seu sententiis definitivis vel interlocutoriis, a quibusvis iudicibus ordinariis et arbitraris atque arbitratoribus in Curia et Urbe praedictis (vicario nostro ac gubernatore et senatore Urbis praedictae et iudicibus Capitolinis dumtaxat exceptis), et extra eas a quibuscumque iudicibus ordinariis vel delegatis seu arbitraris vel arbitratoribus, ac etiam dictae Sedis legatis et eorum vicelegatis in terris eidem Ecclesiae Romanae mediate vel immediate subiectis, aut aliis earum gubernatoribus vel officialibus, et quibusvis in feodum vel vicariatum aut alias quomodolibet concessis, pro tempore latis et promulgatis, interpositae seu alias ad eandem Sedem, etiam per viam reclamationis iudicialis vel extrajudicialis

aut nullitatis vel recursus, hactenus devolutae sunt et in posterum devolventur.

§ 9. Eas videlicet, in quibus non agetur ultra summam ducentorum ducatorum auri de Camera, aut de re verum summae praedictae valorem non excedente, seu quae inter et contra mercatores dictae Curiae, pro quibuscumque negotiis, ad quamcumque summam ascendat, et inter ac contra notarios suos et eorum familias, pro tempore vertentur, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola veritate inspecta, etiam manu regia et absque observatione terminorum, qui de stylo seu ordinatione Palatii Apostolici, aut alias observari consueverunt.

§ 10. Alias vero dictam summam aut illius valorem excedentes et inter ac contra alios quam mercatores vertentes, servatis terminis, et alias summarie, prout in beneficiis; eisdemque terminis quomodocumque male et nulliter, praepostere ac inculcate tentis, pro minori partium dispendio, etiam unico contextu, citatione et audientia reiteratis, etiam per affixionem citationum pro tempore faciendarum ad valvas habitationis ipsorum citandorum, quoad obligatos in forma Camerae; et quoad alios aliter obligatos, ubi non agetur de maiori quam viginti ducatorum summa, audire, cognoscere, decidere et sine debito terminare.

§ 11. Necnon de omnibus et singulis criminibus, excessibus et delictis, tam in Urbe et Curia praefatis, quam extra eas per quoscumque, tam eiusdem Sedis officiales, quam dictam Curiam sequentes et alios, etiam a iurisdictione ordinariorum exemptos et praedictae Sedi immediate subiectos, cuiuscumque ecclesiasticae vel mundanae dignitatis, etiam episcopalis vel maioris, et per quoscumque alios, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, perpetratis vel perpetrandis, quam etiam partium accusationem, vel etiam investigationem, seu ex mero officio inquirere

1 Tum ad procuratoris fiscalis denunciationem et promotionem, quam etc., Cherub. (R. T.).

Summarie proceden. in causis mercatorum notariorum et 200 duot. et infra;

Alias autem servatis terminis;

Causae criminales Urbis et omnium exemptorum cognoscendi;

et super illis, tam per viam inquisitionis, quam accusationis seu denunciationis et instigationis huiusmodi procedere; et culpabiles repertos iuxta suorum excessuum exigentiam et qualitatem punire, dummodo monitoria contra episcopos vel eorum superiores ad comparandum personaliter, nisi praevisa commissione manu nostra signata, non decernas.

Litteras apostolicas generales aut particulares, tam sub plumbo, etiam per officium audientiae literarum nostrarum contradictarum expeditas, quam in forma brevis et quarum solam signaturam sufficere concessum fuerit, supplicationes per nos et pro tempore existentes Romanos Pontifices aut in eius seu nostri praesentia signatas, necnon litteras pro tempore existentium camerarii et poenitentarii maioris nostrorum, dummodo in illis et literis apostolicis praedictis alii executores deputati non fuerint, solus; in quibus vero executores deputati erunt, accumulative cum illis exequi et super illis processus debitos in forma solita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum, decernere.

§ 12. Necnon quascumque literas apostolicas, generales aut particulares, tam sub plumbo, etiam per officium audientiae literarum nostrarum contradictarum expeditas, quam in forma brevis et quarum solam signaturam sufficere concessum fuerit, supplicationes per nos et pro tempore existentes Romanos Pontifices aut in eius seu nostri praesentia signatas, necnon litteras pro tempore existentium camerarii et poenitentarii maioris nostrorum, dummodo in illis et literis apostolicis praedictis alii executores deputati non fuerint, solus; in quibus vero executores deputati erunt, accumulative cum illis exequi et super illis processus debitos in forma solita, etiam cum promulgatione censurarum in similibus promulgari solitarum, decernere.

Sententias in Curia latis a iudicibus hic non exceptis exequendi et pariter processus Coenae Domini etc.;

§ 13. Ac tuarum et per tuos locumtenentes seu quosvis alios, tam ecclesiasticos quam saeculares iudices, et tam delegatos quam subdelegatos, et etiam causarum dicti Palatii Apostolici auditores vel nos aut Romanos Pontifices pro tempore existentes, tam in specie quam in genere, ac alios quomodolibet in eadem Curia pro tempore latarum sententiarum, necnon quorumcumque processuum generalium et specialium, tam in die Coenae Domini, quam alias, cum censurarum et poenarum ecclesiasticarum fulminatione, fieri solitorum executiones, quas, etiam si delegatis aut subdelegatis praedictis vel quibusvis aliis, etiam specialiter, per nos et Sedem praedictam commissae fuerint, tibi auditori, accumulative et non privative, com-

missas esse volumus et decernimus, servatis terminis in tribunali auditoris huiusmodi servari solitis, et etiam singulis diebus et horis, prout in ordinariis consuetum erat facere, illasque et illos debita executioni, etiam, si opus fuerit, cum auxilii brachii saecularis invocatione, demandare.

§ 14. Et quascumque communitates, universitates, collegia et capitula, necnon etiam extra dictam Curiam degentes personas, pro debitis per eos in eadem Curia contractis, aut salario seu contractu in dicta Curia inito.

Causas contractuum initorum in Curia cognoscendi;

§ 15. Degentes vero in eadem Curia seu curiales ecclesiasticos, saeculares vel regulares, etiam ab ipsa Curia absentes, cuiuscumque status, gradus, ordinis, etiam pontificalis, conditionis vel praeminentiae existentes, pro quibusvis rebus et pecuniarum summis, ad quorumvis, etiam absentium, quorum pro tempore intererit, instantiam, quoties expedierit, etiam per edictum publicum, constituto summarie et extra iudicialiter de non tuto ad eos accessu, ad satisfaciendum de eorum debitis et praestandum ea ad quae pro tempore tenebuntur, monere et citare.

Curialiumque;

§ 16. Ac literas quascumque remissoriales et compulsoriales et tam generales quam speciales, ubi et quoties opus fuerit, arbitrio tuo decernere.

Remissorias et compulsoriales dandi;

§ 17. Necnon etiam, in vim bullae Eugenii, in favorem curialium emanatae, et Leoninae necnon cuiuscumque alterius extensionis, inhibere.

In vim Eugeniana et Leoninae, curiales tuendi;

§ 18. Ac monitoria et citationes ac inhibitiones ad partes, etiam per simile edictum decernere, eos quoque arrestare et incarcerare. Et, si tibi videbitur, poenas et multas dimittere et relaxare, ac pro delictorum, excessuum et criminum, qualitate eis (citra tamen mortem et membri mutilationem) per te et tuos locatenentes infligere et imponere.

Monitoria et citat. ad partes decernendi;

† Cherub addit dignitatis (a. r.)

Censuras promulgandi;

§ 19. Necnon quoslibet inobedientes excommunicare, a divinis suspendere, generaliter et specialiter interdicerere, ac sententias, censuras et poenas ecclesiasticas per te tuosque locatenentes pro tempore latas, etiam iteratis vicibus aggravare. Et quod a te vel locatenentibus praedictis pro tempore excommunicati seu alias censurati, ab aliis, quam a te vel eisdem locatenentibus praedictis, etiam de partium consensu, praeterquam in mortis articulo constituti, absolvi non possint, ad evitandas collusiones, statuere.

Absolutiones dandi;

§ 20. Et cum tibi visum fuerit expedire, communitates, universitates, collegia, capitula et personas quascumque a quibusvis sententiis, censuris et poenis ac muletis ecclesiasticis, spiritualibus et temporalibus, per alios videlicet quam per te et dictam tuam Curiam inflictis, in diebus paschaliibus cum reincidentia absolvere, ac sententias, censuras et poenas ac muletas huiusmodi et quaecumque interdicta suspendere, tollere et eis relaxare.

Oblig. contra haeredes exequendi;

§ 21. Necnon obligationes in forma Camerae huiusmodi, etiam post mortem debitoris, quoad illius bona tantum, etiam per vim confessionis debiti, per aliquem ex procuratoribus in qualibet obligatione constitutis more solito faciendae, et haereditibus legitime citatis, seu alias arbitrio tuo exequi, et executioni demandari facere.

Et alia omnia consueta faciendi.

§ 22. Et generaliter omnia et singula alia, quae ad officium auditoris Curiae causarum huiusmodi de iure vel ex privilegio aut usu seu literis et consuetudine praedictis olim spectabant, et quae illi, qui pro tempore fuerunt, Curiae causarum huiusmodi auditores, ex concessis eis facultatibus facere, decernere, mandare, statuere, ordinare et exequi quomodolibet poterant seu consueverant, facere, dicere, mandare, statuere, ordinare et exequi. Habituri ratos et gratos processus et sententias, quos et quas, tu et tui locatenentes praedicti

pro tempore habueritis et tuleritis, ac reliqua omnia, quae in praemissis et circa ea ac quodlibet eorum feceritis, dixeritis, mandaveritis, statueritis, ordinaveritis, ac facturi ea omnia, auctore Domino, in omnibus usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari.

Confirmatio omnium facultatum et indulgentiarum.

§ 23. Et insuper eisdem auctoritate et potestatis plenitudine, tam Iulii II, Leonis X et aliorum praedecessorum huiusmodi litteras, quam omnia et singula privilegia, indulta, facultates, iurisdictiones et gratias, officio auditoriatu et auditoribus praedictis quomodolibet concessa, ac cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, singulas desuper confectas litteras, quarum omnium et singularum literarum praedictarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus haberi volumus pro expressis, approbamus et confirmamus ac innovamus, necnon perpetuae firmitatis robur obtinere et inviolabiliter observari debere decernimus; illaque omnia et singula ad officium auditoriatu et auditorem pro tempore existentem, perinde ac si eis specialiter et expresse concessa, et pro eis, seu in illorum favorem statuta et ordinata fuissent, extendimus et ampliamus;

Facultas in causationib. bonorum et discussionibus.

§ 24. Quodque caput *Odoardus* et caput *Pervenit*, ac quaevis alternativae seu moratoriae et dilationes, etiam salinae, per quoscumque, etiam eiusdem Romanae Ecclesiae cardinales, pro tempore decretae, obligatis in forma Camerae, quoad bona, nullatenus prosint. Quinimmo obligationes in forma Camerae, quoad bona tantum, debita executioni demandentur, etiam post mortem debitoris, non obstante quacumque appellatione et superinde obtenta commissione, de huiusmodi obligatione expressam mentionem non faciente, aut discussione haereditatis ubilibet pendente, si per creditores data fuerit idonea cautio in forma depositi de restituendo id, quod

receptum, prioribus et potioribus creditoribus, in eventum succumbentiae.

Locus A. C. in cappella Pa-pae.

§ 25. Quodque tu in cappella et reliquis actibus, tam publicis quam privatis, primum locum post gubernatorem et oratores principum, si praelati fuerint, habeas, tibi indulgemus, ac volumus et statuimus.

Executorum deputatio.

§ 26. Mandantes et districtius inhibentes quibusvis iudicibus etc.

Clausulae praesertivae.

§ 27. Decernentes praesentes literas ac in eis contenta quaecumque, sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et alterationibus etc.

Decretum irritans.

§ 28. Et ita per quoscumque iudices et commissarios etc.

Clausulae derogatoriae.

§ 29. Non obstantibus praemissis et, si opus sit, de non tollendo iure quaesito, ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis, consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis etc.

Fides transumptorum.

§ 30. Quodque praesentium transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius curiae ecclesiasticae seu etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, kalendis maii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 maii 1561, pontif. anno II.

XLIII.

Iurisdictio senatoris, collateralium et aliorum iudicum Curiae Capitolii almae Urbis ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Romanorum et incolarum Urbis iudicium fori

Dilectos filios senatorem, conservatores populorumque Romanum specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, omnimo-

¹ Circa istam iurisditionem habes in Iulio II constitutionem xxxv, *Decet*, tom. v, pag. 511, ac Leonis X const. I, *Dum singularem*, ibid., pag. 538.

dam et integram (prout illis per felicis recordationis Sixtum IV, Iulium II, Leonem X, Paulum III et alios Romanos Pontifices praedecessores nostros alias concessa fuit) iurisditionem, causarumque inter ipsos ac contra et inter Romanos et incolas pro tempore motarum cognitionem et decisionem totalem Curiae Capitolii Romani: ita quod, in praedictis et aliis causis, obligationibus, etiam in forma Camerae Apostolicae, in quibus videlicet per alios iudices praeventum non sit, aliisque quibusvis differentiis et actoribus ¹ inter ipsos Romanos ac eorum aliquem vel aliquos deinceps orituris et movendis, nullus, praeter senatorem et ipsius Capitolii iudices pro tempore existentes, se privilegiorum apostolicorum aut consuetudinum seu quovis alio praetextu intromittere possit, etiam dictorum praedecessorum concessionem huiusmodi, literasque et alias desuper confectas scripturas approbantes, confirman-tes et innovantes, literarumque et scripturarum earundem tenores praesentibus pro expressis habentes, auctoritate apostolica, ex certa scientia etc., perpetuo concedimus et indulgemus.

Capitolini etiam in obligationibus cameraribus ubi A. C. non praevent.

§ 1. Ac senatorem, conservatores et populum Romanum, Curiamque et iudices Capitolinos praefatos, quod iurisditionem huiusmodi, adversus quascumque aliis almae Urbis tribunalibus et magistratibus, etiam regenti Camerae, gubernatori et nostro vicario, quomodolibet, etiam consistorialiter, concessas facultates et alias contrarias dispositiones, in pristinum et eum, in quo ante illarum concessionem quomodolibet erant, statum restituimus, reponimus et plenarie reintegramus, ac facultates et alias dispositiones contrarias huiusmodi ad hunc effectum per praesentes revocamus, cassamus et annullamus.

Derogatio facultatum aliorum iudicum in his causis.

§ 2. Et insuper ne delicta remaneant impunita, quod chirurgi, barbitionsores et alii vulnerum aliorumque criminum

Chirurgi ad Curiam Capitolii vel gubernatoris crimina referant.

¹ Actionibus, Chernb. (R. T.).

notitiam habentes, illa ad Curiam Capitolii huiusmodi, iuxta ipsius senatoris desuper proponenda edicta, et sub poenis inibi apponendis, aut ad curiam gubernatoris, iuxta solitum, deferre teneantur.

Nullitates non attendantur.

§ 3. Quodque, pro celeriori causarum expeditione, in eadem Curia Capitolina nullitatum nulla ratio habeatur, nisi earum, quae ex iurisditionis, citationis vel mandati defectu provenient.

Feriae quae servandae.

§ 4. Et ne feriarum accumulatio causarum expeditionem in longum protrahat, sublatis de medio ceteris feriis voluntarie, per usum vel alias, non tamen in honorem Dei, introductis, observatio tantum coerceatur ad ferias in antiquis statutis expresse descriptas.

Assettamenti votum quando peti possit.

§ 5. Ac etiam statuta de assettamenti loquentia declarantes, quod assettamentum peti non possit, nisi in casibus et articulis, quorum gravamen per definitivam reparari non valeat, qui, ex statuto, sub rubrica *De appellationibus non recipiendis*, lib. VI, positi colliguntur, nec in causis summam decem ducatorum non excedentibus; in aliis vero causis a decem supra in litis contestatione dumtaxat peti possit, et hoc arbitrio iudicis; in definitivis autem vel interlocutoriis vim definitivae habentibus sententiis, iudex causas huiusmodi in assettamenti proponere, aliis in contrarium loquentibus statutis non attentis, omnino teneatur.

Assettamentum quomodo fiat, aliquo ex iudicibus absente, in firmo vel recusato.

§ 6. Et praeterea quod si unum ex iudicibus Curiae huiusmodi abesse vel aegrotare aut suspectum iurari contigerit, assettamentum ¹ per tres reliquos praesentes iudices fieri possit, quorum unus, in loco aegrotantis vel absentis iudicis, ad tribunal pro interlocutoriis faciendis se-deat et super incidentiis emergentibus et dependentibus, usque ad sententiam definitivam, exclusive provideat, etiam perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 7. Necnon senatorem, conservatores, ¹ Cherubinus, quod hic romana editio *asset-tamentum*, eadem notione, *asset-tamentum* legit (R. T.).

Clausulae praesertivae.

populum et Curiam praefatos ad antiquam eorum iurisditionem, ut praemit-titur, restitutos et plenarie reintegratos esse. Ac praesentes et in eis contenta quaecumque valida et efficacia fore, suos-que plenarios et integros effectus sortiri et inviolabiliter observari debere, nec de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentionis nostrae defectu, quovis quaesito colore, praetextu vel ingenio, nullatenus notari vel impugnari, nec per nos vel Sedem Apostolicam, ullo umquam tempore, revocari aut alias illis derogari posse. Et si ac quoties illa revocari aut alias illis derogari contigerit, toties in pristinum statum restitui, et de novo, etiam sub posteriori data, per ipsos senatores et conservatores eligenda, concessa et stabilita esse.

Decretum irritans.

§ 8. Et sic per quoscumque iudices et commissarios, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales etc., sublata eis quavis aliter interpretandi etc. facultate, iudicari et definiri debere, ac quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutis etc., etiam Palatii Apostolici, curiarumque Urbis styliis, necnon privile-giis, indultis et literis apostolicis, quibusvis Romanae Curiae tribunalibus, curiis, magistratibus, iudicibus et aliis personis, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etiam consistorialiter, concessis etc., quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque cum clausulis opportunis.

Placet, motu proprio. I.

§ 10. Et cum absolutione a censuris ad effectum etc. Et cum approbatione, con-

Clausularum re-petitio.

firmatione, innovatione, concessione, indulto, restitutione, repositione, reintegratio-
ne, revocatione, cassatione, annullatione, statuto, ordinatione, decreto et derogatione praemissis, ut supra, perpetuo. Et quod sola praesentium sufficiat signatura et ubique, etiam in iudicio, fidem faciat, regula contraria non obstante; seu, si videbitur, literae desuper per breve nostrum, etiam cum literarum praedecessorum praedictorum et inde sequutorum tenorum aliorumque necessarium maiori et veriori expressione, expediti possint.

Limitatio privilegii fori in tribus casibus.

§ 11. Et quod ad obligationes in forma Camerae servetur forma ipsius obligationis, ut sit in potestate auctoris vel creditoris convenire debitorem suum Romanum vel incola laicum, non solum coram regente vel auditore Camerae, ipsarum obligationum iudice ordinario, sed etiam in Curia Capitolii. Quoad reliquas vero causas civiles, non tamen fiscales, possit reus Romanus vel incola declinare quodcumque aliud forum, et petere se remitti ad Curiam Capitolii, nisi alterius iudicis iurisdictionem prorogaverit aut in eum tacite vel expresse consenserit; et aliter factae reassumptiones vel inhibitiones per dictam Curiam Capitolii nullius sint roboris vel momenti.

Sequitur declaratio dictae constitutionis respectu iurisdictionis gubernatoris Urbis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Causa constitutionis.

Ne per praesertum motum proprium aliquod praedictum bono et pacifico regimini almae Urbis nostrae, quod in praesentiarum venerabili fratri Hieronymo, episcopo Sagonensi, per nos commissum extitit, inferatur.

§ 1. Decernimus et declaramus intentionis nostrae minime fuisse nec esse quod

per signaturam praesertum motus proprii praedicti in aliquo iurisdictioni et facultatibus eiusdem moderni ac pro tempore existentis gubernatoris, praesertim circa bannimentorum editiones, ac cognitiones causarum criminalium mercedum et pauperum vel alias miserabilium personarum, ac alias quascumque causas sibi aut aliis gubernatoribus et eius officio per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, tam contra cives Romanos quam alios quoscumque quomodolibet concessas, in omnibus et per omnia, perinde ac si dictus praesertum motus proprius minime signatus, nec a nobis emanatus fuisset, minime praedudicetur nec praedudicatum esse intelligatur. Et sic per quoscumque etc., sublata etc., irritum quoque etc.; solamque praesentis motus proprii nostri signaturam in iudicio et extra sufficere ac fidem facere, regula contraria non obstante, similiter decernimus et declaramus.

Præservatio iurisdictionis gubernatoris.

§ 2. Praesertum motu proprio, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, privilegiorum et facultatum eidem ac pro tempore existenti gubernatori et eius officio concessis tenoribus etc. pro plene et sufficienter expressis habentes, quae et quas per praesentes innovamus.

Quibuscumque non obstantibus.

Placet, motu proprio. I.

XLIV.

Extensio constitutionis Pauli III circa causas civiles interesse fisci Camerae Apostolicae concernentes in eadem Camera cognoscendas 1.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

§ 1. Cum, sicut accepimus, licet Romani Pontifices praedecessores nostri, pro causis

Paulus III avocavit causas sui fisci

1 Hanc bullam Pauli III habes tom. vi, constitutione x, *Non sine*, pag. 217. Hoc idem statuerat Urbanus VI in eius constitutione 1, *Apostolicae*, tom. iv, pag. 381.

interesse concernen. et illas ac alias movendas in Camera Apostolica cognosci mandavit.

civilibus fisci nostrum tangentibus, proprium tribunal camerarii ac praesidentium Camerae Apostolicae maximis rationibus, et non modico eiusdem Camerae dispendio, ut causae praefatae per praefatos pro tempore praesidentes, in Camera Apostolica, ubi et procurator fisci nostri apostolici intervenit, discutiantur, disputentur et notentur, utque ipse procurator fisci nostri non cogatur pro causis fisci, ut praesertur, tangentibus, cum non modica eius ab occupationibus sui officii distractione et non sine etiam indignitate officii, quod loco praefati Caesaris successit et illius privilegio in dictis causis utitur, saltem ratione interventus sui in Camera, dum ipsae causae inibi discutuntur et notantur; et felicis recordationis Paulus III, praedecessor noster, tempore suo, ista ratione, per praesertum motum proprium, dictas causas fisci tangentes extra Cameraam, coram aliis iudicibus et tribunalibus Urbis, inter fisci et privatum commissas vel aliter coeptas, sive in petitorio, sive in possessorio, ac quibusvis statu et terminis, etiam si instructae fuerint, ad se avocaverit, et eidem camerario et praesidentibus ac in proprio tribunali commiserit, nec non etiam in futurum committendas vel alias incipiendas illas similiter, absque alia pro tempore Romani Pontificis signatura vel mandato, propria eorum auctoritate, ad se avocandi et reassumendi liberam facultatem concessit.

Com vero multi constitutionem Pauli limitent in aliquibus casibus.

§ 2. Cumque (sicut accepimus) non desint qui, post reassumptionem in Camera Apostolica, ut praesertur, factam contra fisci, in signaturis adhuc ad alios iudices trahere conantur diversis praetextibus, ac praecipue quando pro tempore procuratores fiscales coram aliis iudicibus, aliquando per incuriam vel multipliciter negotiorum, proprii in hoc privilegii fori non memores, agere

vel respondere vel alias in iudices non suos consentire coeperunt, ac etiam quando in processu causarum, inter privatos, interesse fisci detegitur principaliter vel secundario.

§ 3. Nos, attendentes quod privilegium fori fisco concessum concernit publicum, et quod, ista ratione, idem Paulus praedecessor causas inter fisci et privatum, etiam alibi instructas, per praesertum motum proprium avocavit, et quod quodcumque, etiam in causis quae inter privatos aguntur, detegitur fisci interesse, sive principaliter sive secundario, idem fisci debet gaudere sui fori privilegio, et alios trahere et non trahi; motu simili, ex certa scientia, haesitationes et difficultates huiusmodi submovere, ac etiam fisco nostro et illius pro tempore procuratoris incommoditati ac indignitati occurrere cupientes et debentes, motu simili ac ex certa scientia, praesertum motum proprium, tam quoad iam alibi, etiam in Rota, et motu proprio commissas et alias coeptasque in posterum committendas vel alias incipiendas causas, innovamus. Declarantes illum extendi et, quatenus opus sit, extendentes etiam ad causas, in quibus procurator fisci, agendo vel defendendo, coram aliis iudicibus et tribunalibus comparendo, vel alias consensisset et illorum iurisdictionem prorogasset; ac etiam ubi interesse fisci, sive principaliter sive secundario, in causis iam inter privatos coeptis, detegeretur, dummodo sit interesse civile, et dummodo causae huiusmodi, etiam quod in illis vertatur interesse fisci, non sint per commissiones manu nostra propria, scientes de interesse fisci, aliis iudicibus et tribunalibus, cum speciali et expressa praesentis motus proprii derogatione, commissae non fuerint, quas nolumus praesentibus esse comprehensas, sed semper exceptas.

Hic Pontifex extendit dictam constitutionem etiam ad illos casus;

Cameralibus quoque dat cognitionem omnium causarum a Papam et alibi non commissarum.

§ 4. Dantes, salvis praemissis, eisdem camerario et praesidentibus plenariam et liberam facultatem et auctoritatem, praedictis et aliis quibusvis inhibendum fuerit, in Romana Curia et extra eam, et sub censuris et poenis, etiam quoad causas similes in futurum extra Cameram committendas, propria eorum auctoritate, sine alio nostro mandato nec signatura, inhibendi, et in causis huiusmodi, non obstantibus quibuscumque signaturis et inhibitionibus hactenus factis et in futurum faciendis, nisi commissiones in futurum praesentandae, manu nostra, cum praesentium de verbo ad verbum insertione et illarum derogatione, signatae fuerint, procedendi, citandi, declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdictum ponendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi, ceteraque alia faciendi, dicendi, gerendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna fuerint.

Clausulae derogatoriae.

§ 5. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac Camerae Apostolicae clausulis, statutis et consuetudinibus ac reformationibus, etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, quibus (illorum tenores, causas et effectus pro expressis et insertis habentes, et exprimi ac de verbo ad verbum inseri posse decernentes) latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Sola signatura sufficit.

§ 6. Volentes praesentium solam signaturam sufficere, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem facere, absque alia literarum expeditione, seu quod literae in forma brevis, ad perpetuam rei memoriam, cum maiori, vera et ampliori specificatione omnium et singulorum praemissorum et circa ea necessariorum latissime extendendae, adeo quod contraria

quaecumque penitus et omnino tollantur et non obstant.

Placet, motu proprio. I.

Die vigesimasexta iulii, anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo.

Dat. die 26 iulii 1561, pontif. anno II.

XLV.

Inquisitorum haereticae pravitatis facultas eligendi et creandi in notarios quoscumque, etiam clericos saeculares, in causis inquisitionis 1.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis officii cura, meritis licet imparibus, nobis ex alto commissa, nos assidue incitat et inducit ut vigiles sollicitudinis nostrae oculos diligenter circumflectamus, ad eaque potissimum nostrae provisionis remedia adhibeamus, per quae sancta et catholica fides ubique, prout debet, conservetur et augeatur, improbi- que haeretici illius impugnatores, quoad fieri potest, debite compescantur et comprimantur.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum inquisitorum et commissariorum haereticae pravitatis in diversis regnis, provinciis, civitatibus, insulis et aliis christiani orbis partibus deputatorum, nobis nuper expositum fuit quod ipsi, in causis sanctae fidei adversus eosdem haeticos prosequendis, personis probatis et idoneis, quae officio notarii in eis fungantur, plurimum indigere noscuntur, unde officio ipsius inquisitoris, tum propter ipsorum notariorum penuriam, tum quia plerique officium huiusmodi, tamquam odiosum, exercere recusant, ne illud susci-

1 Alexand. IV in eius constitutione LVI, *Ne commissae*, tom. III, pag. 672, hoc idem concessit, quoad clericos, qui in saeculo notariatus officium habuerant.

Exordium.

Causae huius constitutionis.

piendo quemquam offendere videantur, magnum incommodum et detrimentum generatur.

Facultas inquisitorum (de qua in rubrica).

§ 2. Nos igitur, nostrae vigilantiae curam adhibere, in praemissisque opportune providere volentes, omnibus et singulis haereticae pravitatis inquisitoribus et commissariis, in quibusvis regnis et dominiis, provinciis, civitatibus, insulis, etiam Graeciae, ceterisque terris et locis, in quibus christiana religio colitur, constitutis et quomodolibet pro tempore deputatis, quod quoties eis expedire videbitur, unum vel plures, etiam clericos saeculares vel quorumvis Ordinum regulares, qui sibi sufficientes et idonei visi fuerint, in quibuscumque causis sanctae fidei et inquisitionis huiusmodi in notarios eligere, assumere et creare, eosque ad officium notariatus causarum praedictarum deputare, ipsique sic electi et deputati acta quaecumque et processus causarum ipsarum diligenter et fideliter describere et annotare, ceteraque omnia ad id quomodolibet necessaria et opportuna facere, gerere et exercere libere et licite possint et valeant, plenam et omnimodam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem et potestatem concedimus et impartimus.

Derogatio contrariorum.

§ 3. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quarumvis civitatum et terrarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis illis et quibusvis notariorum collegiis, etiam per Sedem Apostolicam, quomodolibet concessis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 4. Volumus autem et eadem auctori-

tate apostolica decernimus quod, quoniam difficile admodum esset praesentes nostras literas ad singula quaeque loca, ubi opus foret, deferri, earumdem praesentium transumptis etc.

Fides transumptorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, sexto kalendas septembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 27 augusti 1561, pontif. anno II.

XLVI.

Approbatio confraternitatis et hospitalis sub invocatione Beatae Mariae de Pietate nuper in Urbe instituti ad egenos dementes charitative recipiendos et curandos; cum facultate alias eiusmodi confraternitates extra Urbem cum indulgentiarum participatione erigendi.

Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Illius qui, pro dominici salvatione gregis, in ara crucis, in pretium immolari non abhorruit, quique, inter alia sibi beneplacita, opera charitatis exercere praecipit, vices, licet immeriti, gerentes in terris, curis angimur assiduus et continua meditatione pulsamur circa quaecumque pia opera et christifidelium devotione ordinata, ut firma perpetuo et illibata persistant omni studio intendere, et ut ad ipsa christifidelium vota facilius concurrant, fideles ipsos quibusdam spiritualibus et allectivis muneribus libenter prosequimur, ac eorum pia suffragia donis coelestibus confovemus ut exinde reddantur divinae gratiae aptiores, et in eis charitatis devotio in dies peramplius augeatur.

Exordium.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum confratrum confraternitatis christifidelium, sub nomine Pauperum Advena-

Instituta fuit in Urbe confraternitas B. Mariae de Pietate

ad egenos, men-
tis inopes edu-
candos atque
curandos etc.

rum institutae, petito continebat quod alias nonnulli christifideles in alma Urbe degentes, Dei spiritu (qui ubi vult spirat) ducti, ac zelo pietatis accensi, memoresque illius Prophetae dicentis: *Egenos et vagos¹ induc in domum tuam, et carnem tuam ne despexeris*: quodque hospitalitas apostolicis doctrinis maxime commendabatur; pariterque considerantes multos pauperes, pruinae et frigoribus expositos, per cryptas et ruinas dictae Urbis iacere, et interdum maxima et extrema frigoris calamitate et fame perire; ac videntes etiam quosdam alios pauperes, mentis inopes, christianorum omnium maxima miseratione dignos, qui, rationis orbi iudicio, nudi per dictam Urbem ambulabant, universis ludibriis et plagis aliisque vitae calamitatibus, animarumque salutis periculis expositos esse, ac nulla receptacula in dicta Urbe existere; ac cupientes hos et illos ab eorum miseriis eximere, unam domum sitam in regione Columnae de dicta Urbe, eorum industria quaesitam, et suis sumptibus extructam et aptatam, primo pauperibus advenis hospitandis deputaverint, lectisque et suppellectilibus ac rebus aliis acquisitis, ad vitae usum necessariis, munierint, et inibi pauperes advenas benigne recipi eorumque pedes lavari, ac diebus aliquot, iuxta cuiuscumque indigentiam, cibari, pariterque fidei christianae rudimenta per cappellanorum eorum ministerium ignorantes ac simplices docere, et ad peccatorum suorum confessionem faciendam et sacram Eucharistiam sumendam hortari curaverint, prout etiam ad praesens curant: quodque in eadem domo unum oratorium, sub invocatione Beatae Mariae de Pietate, apostolica auctoritate interveniente, extruxerunt et ornarunt, ubi sacra Eucharistia in sacrario decenter servatur, et quotidie missa celebratur, locusque luminaribus semper accensis illu-

¹ *Vagosque*, Vulg. (R. T.).

stratur; ac, pro manutenenda inibi hospitalitate, unam confraternitatem christifidelium, Pauperum Advenarum nuncupatam, dicta auctoritate erexerunt et instituerunt; ac in dicto oratorio, in prima cuiuslibet mensis die dominica, dictae confraternitatis confratres Christi Corporis viatico reficiuntur; nec his pietatis operibus contenti, sed pia piis operibus cumulantes, ipsos pauperes mentis inopes, per dictam Urbem, ut praefertur, vagantes, ad eandem domum deduxerunt, et ad illorum insaniam curandam operam medicorum adhibere coeperunt, animis gerentes supradictam hospitalitatem advenarum prosequi, et in sanandos curandosque dementes praedictos eorum facultates, iunctis aliorum christifidelium eleemosynis, se extendere¹ posse; ac quod, pro dictae confraternitatis salubri directione et augmento, nonnulla statuta et ordinationes ediderunt, necnon dilectum filium nostrum Bartholomaeum, tituli Sanctae Crucis in Hierusalem, presbyterum cardinalem de la Cueva nuncupatum, dictae confraternitatis protectorem delegerunt, prout in literis apostolicis desuper confectis, ac per ipsos confratres impetratis, ac eisdem statutis et ordinationibus ac instrumentis publicis sive aliis scripturis desuper forsitan confectis, plenius dicitur contineri.

§ 2. Quare, pro parte eorumdem confratrum nobis fuit humiliter supplicatum ut praemissis, pro eorum subsistentia firmiori, robur apostolicae confirmationis adiicere ac alias in praedictis opportune providere de benignitate apostolica digneremur.

§ 3. Nos igitur, qui pietatis et charitatis opera ubique exerceri sinceris exoptamus affectibus, eorumdem confratrum pium et laudabile opus plurimum in Domino collaudantes, necnon singulorum literarum ac instrumentorum seu

¹ *Cherub.*, *expendere* (R. T.).

Et nunc a Pontifice confirmatione postulatur.

Qui Pontifex dictam institutionem et statuta confraternitatis approbat;

scripturarum praefatarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, dictae confraternitatis erectionem et institutionem, necnon praedictam ac omnia et singula alia per guardianos et administratores dictae domus, et praedictos confratres circa praemissa edita statuta et ordinationes, prout illa concernunt, omnia et singula in dictis instrumentis sive scripturis contenta (licita tamen et honesta ac sacris canonibus non contraria), apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, ac omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenerint in eisdem, supplementis, illisque omnibus perpetuae firmitatis robur adiicimus.

Iteraque eam erigit, et eidem facultatem statuta condendi;

§ 4. Et nihilominus, quatenus opus sit, confraternitatem ipsam Pauperum Advenarum, quae etiam curandorum dementium curam gerat, eisdem modo et forma, quibus per dictos christifideles erecta et instituta existit, auctoritate et tenore praedictis, de novo erigimus et instituimus. Ac eisdem guardianis, administratoribus ac confratribus quascumque personas illis benevisas et gratas et acceptas, tam ecclesiasticas quam saeculares, dictam confraternitatem ingredi volentes, cuiusvis licentia desuper minime requisita, in eorum confratres et confraternitatis gremium recipiendi licentiam et facultatem, eisdem auctoritate et tenore, concedimus. Eisque quod, cum eiusdem Bartholomaei cardinalis et deinceps pro tempore existentis protectoris sui auctoritate seu consensu, alia quaecumque statuta et ordinationes pro eiusdem confraternitatis felici regimine, ad piorum operum huiusmodi exercitium et alias circa praemissa, prout eis videbitur, edere, condere et restaurare libere et licite possint, indulgemus, ac per eos guardianos et admini-

stratores et confratres observari debere volumus et decernimus.

§ 5. Et insuper eisdem confratribus, quamdiu infirmi fuerint, quod liceat eis missam in domibus suis celebrari facere.

Confratribus missam domibus propriis celebrari facienda;

§ 6. Necnon eleemosynas et oblationes quascumque ac etiam piorum christifidelium et sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium et aliorum praelatorum et officialium aliarumque personarum, tam ecclesiasticarum quam saecularium, tam hactenus quam in futurum, in ultimis voluntatibus, vel etiam inter vivos donationes vel largitiones eidem confraternitati relicta, donata, legata, haereditates et bona quaecumque recipere et de illis et eorum fructibus in pios usus, prout eis videbitur, disponere et alia omnia recipere, obtinere et facere, ac ad illa admitti posse, quae Urbis confraternitates a Sede Apostolica approbatae possunt et valent, citra tamen illarum praeiudicium.

Eleemosynas et oblationes ac legata recipiendi.

§ 7. Ac universis utriusque sexus christifidelibus eleemosynas, largitiones, oblationes, donationes et legata huiusmodi facientibus, ut easdem indulgentias et peccatorum remissiones consequantur, quas consequuntur, qui basilicis Principis Apostolorum et S. Ioannis Lateranensis ac illius et S. Spiritus in Saxia de Urbe hospitalibus bona quaecumque porrigunt, donant, aut relicta et legata faciunt.

Indulgentiae porrigentium eleemosynas.

§ 8. Praeterea eisdem confratribus ut totam confraternitatem ipsam et oratorium ac eorum hospitale ad aliam domum, ecclesiam sive locum ipsius Urbis eis benevisum transferre, ac inibi unum oratorium sive cappellam aut sacellum, in qua vel quo sacratissimum Corporis Christi Sacramentum reconditum esse debeat, et ad eius altare cappellanum ad id per eosdem guardianos et administratores ad

Facultas confraternitatem et hospitale transferendi alio et sacramenta ibi administrandi.

¹ Vide Concilii Tridentini, sess. xxii, post canones, *Decreto de obser. et evit. in celebr. Missae*.

eorum nutum eligendum et amovendum, prout hactenus habuerunt, per quem misae et alia divina officia celebrari, ac ipsis celebrantibus et aliis quibusvis christifidelibus Eucharistiae et Poenitentiae sacramenta ministrari facere possint, habere et retinere ac conservari facere.

§ 9. Et ipsi guardiani et administratores ac confratres vestes, pecunias, aurum, argentum et alia bona quaecumque deservientium et aliorum pauperum decedentium ab intestato in dicto extructo, aut in posterum extruendis, per dictos confratres hospitali percipere et in usum et utilitatem huiusmodi hospitalis convertere.

§ 10. Dictisque confratribus et quibusvis aliis christifidelibus, qui in dicto oratorio sive cappella, prima cuiusque mensis die dominica, sacram Eucharistiam sumpserint, et quinquies Orationem Dominicam et Salutationem Angelicam, in memoriam quinque vulnerum Iesu Christi Domini nostri, dixerint, precatique fuerint omnipotentem Deum pro pace, unitate, tranquillitate ac felici statu sanctae matris Ecclesiae, totiusque populi christiani, qualibet vice, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

§ 11. Necnon dictis confratribus facultatem ut confessorem sive confessores, qui eos in mortis articulo ab omni sententia excommunicationis et ab omnibus eorum peccatis, a culpa et poena, plenarie absolvant, eligere perpetuis futuris temporibus.

§ 12. Necnon eisdem guardianis et administratoribus pro tempore existentibus ut quascumque confraternitates extra Urbem sub huiusmodi vocabulo instituere, et pro tempore institutas omnibus et singulis praedictis et aliis privilegiis et indultis deinceps concedendis, sub conditionibus et formis eis benevisis, decorare,

illaque eis in toto vel in parte communicare libere et licite valeant, similiter concedimus.

§ 13. Ac indulgentias huiusmodi et praesentes literas, sub quibuscumque revocationibus, suspensionibus, derogationibus vel limitationibus quarumcumque similium vel dissimilium gratiarum et indulgentiarum, per nos et Sedem Apostolicam, etiam in favorem basilicae Principis Apostolorum de Urbe huiusmodi et expeditionum contra infideles et Cruciatas Sanctae, vel alias, etiam ad imperatoris, regum, reginarum et aliorum principum instantiam, quomodolibet pro tempore factis, nullatenus comprehendere, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum statum restitutas et de novo concessas fore; ipsisque confratribus et aliis praedictis suffragari debere decernimus.

§ 14. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, necnon statutis et privilegiis, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice diuntaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc. Si quis etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno

Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, III idus septembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 11 sept. 1561, pontif. anno II.

XLVII.

Pontificis electionem ad cardinales non ad concilium, si tempore concilii eum obire contigerit, spectare declarat 1.

Pius Papa IV.

Exordium. Prudentis patrisfamilias spectat cuncta, quae in eius domo sunt, provide disponere, quod illa debito ordine procedant, nec unum aliud impediatur, aut aliqua eorum insimul confusionem inducant.

Declaratio (de qua in rubrica). § 1. Hinc est quod nos, qui a summo Patrefamilias in illius domo, meritis licet imparibus, dispensatores effecti sumus, et ex causis tunc expressis sacrum oecumenicum et generale concilium in civitate Tridentina indiximus, ne si forte eveniat nos, concilio huiusmodi durante, pro divina voluntate decedere, super electione Romani Pontificis confusio oriatur, et exinde perturbandae unitatis Ecclesiae praestetur occasio, habita super his cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus matura deliberatione et diligenti examine, de ipsorum fratrum consilio et unanimi consensu, ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, statuimus, decernimus et ordinamus quod, si contingat nos, concilio huiusmodi durante, etiam si eiusdem concilii causa vel occasione aut alias quomodolibet, etiam pro sola voluntate nostra, etiam cum Curia Romana et causarum ac literarum apostolicarum Audientia, ab Urbe recesserimus, vel in ipsa Urbe, seu nobis ab ea quovis modo absentibus, ante nostrum ad

1 Ex Raynaldo Continuat. Annal., Opus posth., tom. xxxiv.

illam reditum, alibi ubicumque, ita Domino volente, decedere, in quibuscumque statu et terminis concilium ipsum fuerit, et quantumcumque civitas seu locus, in quo seu qua nos etiam inibi forsitan cum Curia et Audientia praedictis decedemus, ab eadem Urbe distet, et civitati Tridentinae aut alteri, ubi concilium etiam fuerit, vicina seu vicinus existat, electio Romani Pontificis in alma Urbe praefata, nisi Urbs ipsa interdicto ecclesiastico per nos apposito tunc subiaceat, vel inibi de oppressione dubitaretur, super quo maiori parti cardinalium tunc in civitate seu loco decessus nostri existentium stari debeat, et tali casu in Civitate Castellana, seu Urbevetana vel Perusina civitatibus, seu Urbevetana vel Perusina civitatibus, servato scripturae huiusmodi ordine, dummodo illae, ut praefertur, interdictae aut rebelles tunc non sint, et non in ea in qua seu cuius dioecesi nos decedere contingeret, aut Tridentina seu alia, ad quam concilium huiusmodi translatum fuerit, civitate, et solum per ipsos sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et non per concilium huiusmodi, aut etiam cum eisdem cardinalibus aliquot dicti concilii, servatis alias Alexandri IV, quae *Licet de evitanda*, et Gregorii X in Lugdunensi quae *Ubi periculum*, et quae *Ne Romani* incipiunt Clementis V, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, in Viennensi 1, circa electionem tandem editis constitutionibus et aliis extravagantibus, ac omnibus in eis contentis, quibus per hoc alias non intendimus praedictare, fieri debeat.

§ 2. Decernentes ex nunc cardinales praefatos etiam per concilium huiusmodi dispensare nullatenus posse, ac quantumcumque electionem Romani Pontificis contra praesentium tenorem, concilio huiusmodi durante, attentatam, nullam, irritam et inanem nulliusque roboris vel momenti

1 Raynaldus addit *concilii* (R. T.).

Decretum irritum.

Bona decedentium sine testamento in hospitali ad illud spectant.

Indulgentia pro prima cuiusque mensis die dominica.

Facultas eligendi confessorem, qui confratres absolvat etc.;

Erigendi vel aggregandi confraternitates, alias cum indulgentiarum participatione.

Clausula praeservativa.

Clausula derogatoria.

fore, et, ea non obstante, per eosdem cardinales ad aliam electionem Romani Pontificis, servata earundem praesentium forma, procedi debere; ac similiter ex nunc irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis, etiam concilii eiusdem, auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri decreti infringere etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, x kalendas octobris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 22 sept. 1561, pontif. anno II.

XLVIII.

Quod instrumenta pro interesse hospitalis S. Spiritus in Saxia de Urbe rogata, per illius pro tempore notarios et secretarios in cancellaria eiusdem hospitalis custodiri, et per alios notarios et secretarios successores gratis expleri, et in publicam formam redigi possint, illisque plena fides adhibeatur ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, pro tempore existens praeceptor hospitalis nostri S. Spiritus in Saxia de Urbe, Ordinis S. Augustini, soleat in hospitali suis sumptibus et expensis tenere unum notarium et quandoque etiam unum secretarium; qui de omnibus instrumentis interesse eiusdem hospitalis concernentibus rogantur, et saepius contingat ut, ipsis notario et secretario a dicto hospitali recedentibus et officium notariatus seu secretariatus huiusmodi in dicto hospitali exercere desinentibus aut decedentibus, eorum scriptu-

¹ Omnia quae spectant ad istud hospitale videnda sunt in constit. XL Innocentii III, *Inter*, tom. III, pag. 189; et in constit. XXVII Sixti IV, *Religionis*, tom. V, pag. 289.

rae per eos seu illorum haeredes ex eodem hospitali alio trasportentur et quandoque pereant seu dissipentur, vel ad notariorum, qui notas vel imbreviaturas instrumentorum interesse praedicti hospitalis concernentes, absque praemio, explere et in publicam formam redigere recusant, manus deveniant, in non modicum dicti hospitalis et illius pauperum detrimentum.

§ 1. Nos, praemissis occurrere et indemnitati hospitalis et pauperum praedictorum paterno affectu consulere volentes, motu simili, apostolica auctoritate, per praesentes statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, notarius et secretarius dicti hospitalis ab eo recedentes, et officium notariatus et secretariatus huiusmodi exercere desinentes, aut ipsorum notarii et secretarii, si decedant, haeredes, imbreviaturas seu notas instrumentorum per eos rogatorum interesse praedicti hospitalis quomodolibet concernentes, alio transportare nequeant, sed eas in cancellaria dicti hospitalis, ad hoc ut illi succedentes notarius et secretarius praedicti illas gratis et sine praemio explere et in publicam formam redigere possint, dimittere teneantur. Et pro tempore existens praeceptor dicti hospitalis, eos ad illas, ut praefertur, dimittendas, et propterea auctoritate cogere et compellere valeat. Quodque pro tempore existens notarius et secretarius praedicti hospitalis, vigore praesentium et absque alia desuper sibi concedenda ab aliquo licentia et facultate, imbreviaturas seu notas instrumentorum per anteriores notarios et secretarios dicti hospitalis rogatorum, interesse eiusdem hospitalis quomodolibet concernentes, explere et in publicam atque authenticam formam redigere possint. Eisque sic expletis et in publicam atque authenticam formam redactis, ea prorsus fides

Privilegium (de quo in rubrica).

¹ Cherub. legit *propria loco propterea* (R. T.).

adhibeatur, quae adhiberetur, si per alium notarium, praecedente licentia et facultate sibi iuxta statutorum, etc., et reformationum almae Urbis et collegii scriptorum archivii Romanae Curiae, et alias servatis servandis, concessae, expletac et in publicam formam redactae fuissent.

Derogatio contrariorum.

§ 2. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis praedictis et quibusvis aliis statutis etc. et reformationibus, etiam iuramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indulgis et literis apostolicis, dilectis filiis populo Romano et praedictis collegio et quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili aut alias quomodolibet concessis etc. Quibus omnibus, etiam si de illis etc., illorum tenores etc., hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Sola signatura sufficit.

§ 3. Praesentium etiam, absque eo quod registrentur aut illis data apponatur, solum signaturam sufficere, et ubique, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, fidem facere decernentes etc.

Fiat, motu proprio. I.

XLIX.

Quod birretum viride deferant, etiam coram iudicibus Urbis et carcerum visitatoribus, petentes alternativas vel beneficium cap. Pervenit et cap. Odoardus ¹.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cupientes mercatoribus et aliis personis, tam almae Urbis nostrae civibus

¹ Haec beneficia quibus danda et deneganda sint, vide in constit. XVI Clementis VII, *Cum ex multorum*, tom. VI, pag. 97, ubi etiam habes quantum duret instantia istarum causarum.

quam forensibus, in ipsa Urbe cum quibusvis personis contrahendi omnem possibilem securitatem concedere, et omnem viam ac etiam omnes dilationes, per quas mercatorum et aliarum personarum debitores a debitorum solutione subterfugere, seu se quoquomodo subtrahere, et creditores eorum creditis defraudare, aut supplantare possent, de medio tollere; ac remedium opportunum, praemissa ne fiant, adhibere, et ut debitores ipsi a praemissis, si non Dei omnipotentis, saltem humanae ignominiae timore, abstineant, et sic eorundem mercatorum et personarum firmitati providere volentes.

§ 1. Et considerantes motum proprium a felix recordationis Paulo Papa IV, praedecessore nostro, quod ex tunc de cetero alternativae, significationes et dilationes quaecumque, nisi iuxta iuris dispositionem ac formam statutorum ipsius Urbis concedi nullatenus possent, et qui illas obtinuissent et ex tunc in futurum obtinerent, semper birretum viride portare tenerentur, emanatum, circa ipsorum debitorum malitiam seu malos homines non sufficere, cum ipsum birretum viride, nisi postquam ad alternativam vel alias dilationes admissi fuerint, portare non teneantur, et sic beneficio temporis, in grave creditorum praecudicium et iacturam, gaudeant.

§ 2. Nos igitur, motu simili, etc. per praesentes perpetuo statuimus et ordinamus quod de cetero quicumque debitores, seu in forma Camerae aut alias quomodolibet obligati, quaecumque alternativam, significationem vel aliam quamcumque dilationem, etiam secundum cap. *Pervenit* vel *Odoardus*, seu inhibitionem aliquam a Curiae causarum Camerae Apostolicae auditore seu eius locumtenente, aut almae Urbis vicario vel gubernatore vel senatore, seu aliis ipsius Urbis iudicibus, etiam commissariis aut ¹ carcerum

¹ Aut etiam, Cherub. et Matth. (R. T.).

Causae constitutionis.

Paulus IV statuit debitores obtinentes alternatives vel dilationes teneri deferre birretum viride.

Hic nitem Pontifex declaravit debitores teneri gustare dictum birretum coram iudicibus Urbis antequam inhibitionem obtineant, et promittere ipsum de cetero deferre.

Causae concessionis huius privilegii.

Urbis visitoribus, petere non possint, nisi se prius coram illis dictum birretum viride gestando praesentaverint; et ipsum birretum viride publice et secrete, sub 1 fustigationis per Urbem pro prima vice, et triremium pro secunda, qua sine dicto birreto reperti fuerint, deferre, per se vel suos legitimos procuratores, ipsis absentibus, promiserint et medio iuramento affirmaverint; ac aliter a praedictis et aliis quibusvis iudicibus, etiam vigore specialis commissionis, nostra aut successorum nostrorum manu signatae vel signandae, obtentae et obtinendae, alternativae et significationes aut dilationes quaecumque, etiam secundum iuris formam, nullae sint, et ipsis debitoribus, etiam si clerici existant, nullatenus suffragentur.

Deputatio executoris.

§ 3. Mandantes eidem auditori Camerae ut huiusmodi constitutionem et ordinationem perpetuo et inviolabiliter, etiam in quibuscumque litibus et causis hactenus motis, observari faciat et mandet, contra omnes et singulos praemissis in aliquo contravenientes, per censuras et poenas, ac etiam pecuniarias et alia remedia opportuna sibi visa, etiam manu regia, procedendo.

Derogatio contrariorum.

§ 4. Praemissis ac quibuscumque constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac ipsius Urbis statutis et reformationibus, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Sola signatura sufficit.

§ 5. Volumusque quod praesentium sola nostra signatura sufficiat et ubique fidem faciat, in iudicio et extra, quacumque regula contraria non obstante.

Placet, motu proprio. I.

Anno a nativitate Domini MDLXI, indictione IV, die vero XXVII mensis octobris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV anno secundo, retrospectae litterae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in valvis Principis Apostolorum de Urbe,

1 Forte legendum sub poenis (R. T.).

Cancellariae Apostolicae ac in acie Campi Florae, ut moris est, per nos Bernardinum Andreutium et Io. Gherardi, cursores apostolici.

Iulius Parinus, magister cursorum.

Publ. die 27 octobris 1561, pontif. anno II.

L.

Inquisitores haereticae pravitatis non teneantur publicare dicta testium contra schismaticos vel haereticos examinatum, neque rationem reddere de processibus alteri, quam Romano Pontifici aut supremis inquisitoribus almae Urbis.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Cum, sicut non sine magna animi nostri molestia accepimus, humani generis hoste instigante, ita schismaticorum et aliorum haereticorum numerus in provincia, Statu et dioecesi civitatis nostrae Avinionensis praevaluerit, et, propter eorum seu aliquis ipsorum potentiam et malitiam, nullus contra eos deponere seu eorum crimina revelare et accusare audeat, quo fit ut ipsi schismatici et haeretici remaneant impuniti, in non modicam divinae Maiestatis offensam, et grave personarum catholicarum scandalum.

Causa constitutionis.

§ 1. Nos, ne in futurum aliquis, metu ipsorum haereticorum et schismaticorum, eorum crimina revelare formidet, alias in praemissis opportune providere volentes, motu proprio et ex certa scientia nostris, dilecto filio fratri Bernardo, moderno inquisitori Avinionensi, vel pro tempore existenti in dicta provincia haereticae pravitatis inquisitori, ut personas, quae schismaticos seu haereticos huiusmodi revelaverint, seu contra eos deposuerint et testificaverint, publicare seu revelare minime teneantur. Et si ab eodem inquisitore aliqua ipsorum testium dicta publi-

Inquisitor dicta testium contra haereticos examinatum publicare non teneatur.

cari contingat, ita truncata et secreta publicentur ut cognitio nominum et cognominum ipsorum testium ad aliquam notitiam devenire non possit.

Syndicarius nequeat, nisi a Rom. Pont. vel supremis inquisitoribus Urbis.

§ 2. Quodque ipse inquisitor a quoquam syndicari nequeat; et nemini, nisi nobis aut pro tempore existenti Romano Pontifici et almae Urbis nostrae supremis inquisitoribus, de processibus per eum contra dictos haereticos et schismaticos formatis rationem reddere teneatur, auctoritate apostolica, tenore praesentium, concedimus pariter et indulgemus.

Inhibitio contra molestantes inquisitorem super praedictis.

§ 3. Districtius inhibentes universis et singulis venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et aliis praelatis, eorumque in spiritualibus et temporalibus vicariis seu officialibus generalibus et dilectis filiis omnibus et singulis iudicibus et personis, tam ecclesiasticis, quam saecularibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus et ordinis vel conditionis existentibus, ne ipsum modernum et pro tempore existentem inquisitorem ad nomen et cognominum dictorum testium revelationem et publicationem, seu de processibus per eundem modernum contra ipsos haereticos et schismaticos formatis, vel ab eo et aliis inquisitoribus pro tempore in futurum formandis rationis redditionem arctare, nec super praemissis seu eorum occasione, quovis praetextu, molestare, perturbare vel inquietare audeant vel praesumant; irritum nihilominus et inane decernentes, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Derogatio contrariorum.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et in provincialibus ac synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, statutisque et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis

et literis apostolicis in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse latissimeque derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die I novembris, MDLXI, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 1 nov. 1561, pontif. anno II.

LI.

Fructus et emolumenta ad capitulum et mensam ecclesiarum Urbis communiter spectantia, et distributiones pro defunctorum anniversariis largiendae, applicantur distributionibus quotidianis pro interessentibus divinis officiis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, in hac alma Urbe nostra, quae caput existit totius orbis, et in qua coelestis altitudo consilii Sedem Apostolicam, nullis defecturam temporibus, mirabiliter stabilivit, ita in ecclesiis collegiatis divinus cultus diminutus fuerit, ut exteris nationibus scandalum non modicum generetur.

Causa constitutionis.

§ 1. Volentes igitur, quantum in nobis est, divino cultui consulere, et abusus huiusmodi tollere, decernimus, statuimus et ordinamus omnes et quoscumque fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, in quibuscumque rebus consistant, quarumcumque ecclesiarum, tam sacrosanctae Lateranensis ecclesiae, Beati Petri apostolorum principis ac gloriosissimae Virginis, Sanctae Mariae Maioris nuncupatae,

Dispositio (de qua in rubrica).

quam aliarum quarumcumque ecclesiarum, ad capitulum et mensam earumdem communiter spectantes et pertinentes, applicari, assignari et adscribi debere, prout tenore praesentium (sine tamen praeiudicio pensionum super dictis fructibus reservatarum) applicamus, adscribimus et assignamus distributionibus quotidianis, distribuendas et dividendas inter canonicos et alios beneficiatos divinis officiis interessentes dictarum ecclesiarum, iuxta ecclesiae cuiuslibet ordinationem rationabilem iam factam seu etiam faciendam per nos vel dilectum filium nostrum almæ Urbis vicarium generalem. Qui vero aliter de dictis fructibus, redditibus, proveniuntibus, iuribus, emolumentis, quicquam receperint (exceptis illis quos infirmitas seu iusta et rationabilis causa aut ecclesiae utilitas excusant), rerum sic receptarum dominium non acquirant, nec faciant causas suas, immo ad omnium restitutionem teneantur. Idem quoque de distributionibus pro defunctorum anniversariis largiendis decernimus observandum.

§ 2. Mandantes dilecto filio Iacobo cardinali Sabello, nostro in dicta Urbe eiusque districtu vicario, quatenus ordinationem, statutum, decretum, applicationem et assignationem huiusmodi in quibuscumque ecclesiis in dicta Urbe consistentibus, inviolabiliter per quoscumque, quavis auctoritate, etiam cardinalatus honore fungentes, per censuras ecclesiasticas et alias pœnas, etiam pecuniarias, arbitrio¹ imponendas, quacumque appellatione remota, manu regia observari faciat; contradictores, etc.; sublata etc. Sicque per quoscumque iudices etc.; irritum quoque etc.

§ 3. Non obstantibus praemissis, constitutionibus apostolicis et consuetudinibus et constitutionibus quarumlibet dictarum ecclesiarum, confirmatione apostolica aut quavis alia firmitate roboratis, latissime

¹ *Eius arbitrio* (n. T.).

extendendis, quibus omnibus, illorum tenores pro sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud S. Petrum, duodecimo kalendas decembris, anno II.

Dat. die 20 nov. 1861, pontif. anno II.

LII.

Proxenetæ Ripae almæ Urbis tenentur nautis et mercatoribus vini de pretio vini eis mediantibus venditi, emptoribus illud non solventibus 1.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Decet Romanum Pontificem ex debito sui pastoralis officii, ad ea diligenter prospicere, per quae in hac alma Urbe, ad quam, veluti communem omnium patriam, frequens est hominum concursus, vini ac rerum aliarum humano victui necessarium ubertas, cum eiusdem Urbis incolarum in copioso numero existentium commoditate, nautarum quoque et mercatorum vina et res huiusmodi ad Urbem ipsam advehentium plena securitate, nostrae provisionis ope unicuique quod suum est tribuendo, non solum manuteneri, sed augeri, ac in ea ad publicam omnium utilitatem, per amplius conservari salubriter valeat.

§ 1. Cum itaque, sicut diversi diversarum partium nautae et mercatores querelanter nobis nuper exponi fecerunt, ipsi, quos vina ac res huiusmodi ad Ripam fluminis dictae Urbis deducere saepe contingit, neminem cognoscentes et diutius in dicta Urbe seu Ripa, absque eorum gravi detrimento, morari nequeunt, vina

¹ Alia eorundem mercatorum et nautarum indulta ac privilegium fori vide supra in constitutione **xxx**, *Cupientes*, pag. 98.

huiusmodi, mediantibus proxenetis, sensalibus nuncupatis, cauponibus, hospitibus, tabernariis ac aliis diversarum qualitatura personis, a quibus vini venditi pretii solutio seu exactio nimium tarda et difficilis existit, vendere; et deinde, pro huiusmodi pretio recuperando, caupones, hospites, tabernarios ac personas huiusmodi ad iudicium evocare; ac proinde varias lites et quamplures sumptus et expensas subire, procuratores cum mensuris salariis in dicta Urbe constituere et relinquere cogantur; ac saepius etiam caupones, hospites, tabernarios ac personas huiusmodi dolose et fraudulenter decoxisse, solum vertisse, foro cessisse, atque alias solvendo non esse inveniunt; quo fit ut negotiatio circa haec, magna cum eorum iactura, multum impediatur et retardetur, ac ipsi vina praedicta longe dimidio etiam carius vendere adstringantur, in grave totius Urbis ac illius et praesertim pauperum incolarum evidens detrimentum. Et propterea ipsi seu eorum maior et sanior pars apud nos ut eis in praemissis de opportuno remedio providere velimus vehementer instantes, si nostrae provisionis auxilio ab eisdem damnis et incommodis liberati fuerint, ultro, per eorum propriis manibus subscriptas sygraphas, nobis et Camerae Apostolicae perpetuis futuris temporibus, pro impensis etiam ministrorum in praemissis subeundis, quatuor iulios pro quolibet dolio vini ordinario, ultra omnes alias praestationes et solutiones ad haec usque tempora introductas, se soluturos offerant, et longe esse minorem suam hanc quatuor iuliorum praestationem, quam tot et tanta incommoda quae in dies subire compelluntur, attestentur, ac sublatis dictis incommodis, etiam multo viliori pretio vina sua vendere posse affirmant.

§ 2. Nos igitur, eosdem nautas et mercatores specialibus favoribus et gra-

tiis prosequi, ac eorum indemnitati et publicae utilitati, quantum in nobis est, providere volentes, ac omnia et singula privilegia et hypothecas, tam de iure quam consuetudine, eis quomodolibet concessas et competentes, quorum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, harum serie approbantes et innovantes ac de novo concedentes; necnon per eos nobis factam oblationem praedictam acceptantes, ratamque et gratam habentes, ac simul laudabilem alias in his, ut plene novimus introductum, licet postmodum nonnullorum vel incuria vel fraudibus et malitiis a quibusdam annis citra male observatum, usum, per quem proxenetæ, quorum opera vina vendita fuerant, post trinam requisitionem illorum emptoribus factam, ad totalem pretii solutionem eisdem venditoribus tenebantur, amplectentes, consideratis prius natura negotii, quae in celeri expeditione consistit, ac ipsorum nautarum et mercatorum ac advenarum et aliarum personarum in eadem Urbe degentium, ac cum eis contrahentium ignorantia, publicaeque utilitatis conservatione, necnon dictae Urbis excellentia, quae pluribus privilegiis a diversis Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris decorata fuit, et deinde habita super his cum diversis probis viris, horum omnium peritis, deliberatione matura, ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, pro tempore existentes proxenetæ, qui quotidie in dicta Ripa versantur, quique caupones, tabernarios et hospites ac alias personas huiusmodi in eadem Urbe degentes, quae per eorum manus vina ab eisdem nautis et mercatoribus emunt, per continuam seu frequentem et circularem cum eis, ratione exercitii eorum officii, ac cum aliis personis habitam conversationem ac tractationem,

Pontifex igitur nautarum et mercatorum vini securitati ac vini ubertati consulendo, decernit ipsos proxenetæ tenori pro pretio vini venditi, eis mediantibus, quando emptores solvere recusant vel dilatio ultra 90 dies concessa non sit ab ipsis mercatoribus;

cognoscunt et cognoscere possunt, seu facile de eis eorumque facultatibus se informare ac certiores reddi valeant, quorumque fidem in nominibus et venditionibus faciendis in hoc negotio huiusmodi vinorum venditores quodammodo sequi videntur, ad solutionem pretii cuiuscumque quantitatis vini, eis mediantibus venditi, et venditoribus non soluti, in omnibus et per omnia, ac si ipsis venditum fuisset, teneantur, adeo ut, facta emptoribus, per eosdem venditores, trina requisitione iudiciali seu extraiudiciali, etiam unico contextu, et de eadem requisitione coram iudice competenti etiam fide facta, ipso facto nullaque admissa excusatione, ad eorum solutionem omnibus iuris et facti remediis, statim, unica tantum citatione praecedente, etiam, si opus fuerit, per substationem et venditionem officii proxenetae, quod pro tempore obtinebunt, quacumque appellatione remota, compellantur, nisi venditores praefati emptoribus ipsis ad solvendum pretium vini venditi dilationem ultra viginti dies fecerint atque concesserint. Quo casu proxenetae huiusmodi nullatenus teneantur, nisi mercatores ipsi opera et interventu ipsorum proxenetae, dilationem huiusmodi fecisse probaverint; quo probato, proxenetae praedicti ad huiusmodi solutionem, ut praefertur, teneantur.

§ 3. Salva tamen remanente, praesentis statuti et ordinationis vigore, proxenetis, in casibus in quibus tenerentur, contra dictos emptores actione, in omnibus et per omnia, ac si vinum praedictum per eos emptoribus venditum extitisset, ipsique cum eis contraxissent, etiam absque alia desuper per dictos venditores actionum aut aliorum iurium cessione facienda.

§ 4. Et pro maiori proxenetae ac mercatorum et nautarum ac aliorum praedictorum cautela, quod moderni caupones, hospites et tabernarii, ac officia cauponis,

hospitis et tabernarii ad praesens exercentes, infra quindecim dies; alii vero qui in futurum illa exercere voluerint, ante eorum exercitium, coram dictae Ripae camerario, in forma depositi pro centum scutis, pro quolibet hospicio seu qualibet taberna vel caupona, de stando iuri et iudicatum solvendo, coram dicto camerario omnibusque aliis iudicibus competentibus, cum omnibus et singulis personis quomodolibet interesse habentibus, occasione cuiuscumque quantitatis vini, per eos a nautis seu mercatoribus ripalibus empti, idonee cavere, et cautiones huiusmodi in fine cuiuslibet anni renovare etiam teneantur, ac ad id per camerarium praedictum omnibus iuris et facti remediis ipso facto cogi et compelli possint, quibuscumque appellatione et subterfugio remotis; super quibus ipsi Ripae camerario eos toties quoties, usque ad quamcumque summam pro praemissorum executione mulctandi, ac mulctam huiusmodi pro una Camerae praedictae, et pro alia illius medietatibus officio camerarii huiusmodi et executori applicandi, eamque exigendi; ac tabernas, hospitia et cauponas huiusmodi claudendi; omniaque alia et singula in eisdem praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna, decernendi, mandandi, faciendi et exequendi plenam et liberam, auctoritate et tenore praedictis, concedimus facultatem; alioquin ipsum et camerarium et notarium inde rogatum in praemissis negligentem pro dictis centum scutis de eorum proprio teneri, ac ad illorum solutionem cogi et compelli; et ita per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac praefatos cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere, decernimus et declaramus.

§ 5. Et nihilominus, ne dicta Camera

praecipit quoscumque caupones et tabernarios cavere debere de stando iuri etc., occasione vini, cum personis quibuscumque;

Et gabeliam inliorum quatuor pro quolibet dolio vini solvi, et per ministros Camerae exigere debere iubet;

propterea damnum aliquod patiat, sed ut praemissa omnia suum plenarium effectum liberius sortiri valeant, ac ex causa onerosa concessa sint et esse censeantur, pro ministrorum in his in dicta Ripa et alibi ac aliis praemissis necessariorum mercede et manutentione, eosdem quatuor iulios pro quolibet dolio vini ordinario, quod ad dictam Ripam appellere contigerit, modernis et pro tempore existentibus dohanae Ripae huiusmodi appaltatoribus et ministris dictae Camerae per praedictos venditores, ultra omnes alias hucusque introductas praestationes praedictas, in primis et ante omnia, persolvi et ab eis exigere debere volumus et mandamus. Praecipientes eisdem appaltatoribus et ministris ut a publicatione earumdem praesentium illos, una cum aliis eiusdem Camerae iuribus, a praedictis venditoribus exigant ac retineant, in utilitatem ipsius Camerae convertendos, ac in eorum libris annotent.

Registrariusque mandat in Camera Apostolica constitutionem istam.

§ 6. Necnon dilectis filiis nostro Guidoni Ascanio, S. Mariae in Via-Lata diacono cardinali de Sancta Flora nuncupato, camerario nostro, ac ipsius Camerae thesaurario, praesidentibus, clericis et personis, ut eisdem praesentes in libris Camerae praedictae registrent, illasque ac omnia in eis contenta huiusmodi inviolabiliter observari faciant. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Nulli ergo etc.
Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo, duodecimo kalendas decembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 20 nov. 1561, pontif. anno II.

LIII.

Poenae maleficiorum communitatum Status Ecclesiastici vel locorum subiectorum applicantur Reverendae Camerae Apo-

stolicae, quatenus ex causa vere onerosa, aut piis vel publicis operibus non sint applicatae. Et gubernatores locorum decem pro centenario consequantur de eiusmodi poenis; accusatores autem quartam partem poenarum bannimentalium.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Decet Romanum Pontificem id maxime omni studio curare et efficere ut populi suae sanctaeque Sedis Apostol. ditioni, in pace et tranquillitate vivant, ac ut quietis status perturbatores, quos virtutis amor a malo non retrahit, poenae saltem formidine coerceantur, omnisque eis occasio, qua ad scelera committenda procliviores reddi posse videantur, penitus adimatur.

§ 1. Sane cum, experientia rerum magistra docente, luce clarius cognoverimus, pro eo quod in omnibus fere civitatibus, terris, castris et locis, nobis et praefatae Sedi immediate subiectis, tam ex illorum statutis et consuetudinibus, quam etiam ex rectorum decretis et edictis seu proclamibus, quae pro tempore fieri contingit, seu alias ex variis privilegiis illis concessis, poenae pro delictis et excessibus impositae, in totum vel pro parte communitatibus civitatum, terrarum et locorum huiusmodi applicantur, et a delinquentibus, utpote qui de ipsarum communitatum corpore existunt, et in illis quam plures sibi necessitudine et amicitia coniunctos habent, minime exiguntur, plura et enormia delicta committi et perpetrari, ac impunita ut plurimum remanere, indeque ad illa et peiora committenda homines proniores et faciliores reddantur, plerumque inimicitias oriri, ortasque ingravescere et foveri.

§ 2. Nos propterea, pro nostri pastoralis officii debito, his, quantum in nobis est, occurrere, et ne, sub spe impunitatis, quispiam audacior ad delinquendum fiat, providere volentes, habita prius super hoc cum

Exordium.

Poenae pro delictis impositae, vigore statutorum vel bannimentorum applicatae erant communitatibus et propterea delinquentes tamquam potentes eas non solvebant, et in dies maiora committentur delicta.

Ideo hic Pontifex dictas poenas, non tamen impositas pro damnis date in vineis etc., C. Ap. applicat.

1 Adde cum Cherub. subiecti (n. T.).

Proxenetae ita solventes agere posse declarat contra emptores vini, prout si ipsimet vinum eis vendidissent;

Et pro maiori cautela mercatorum vini ac proxenetae;

venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, ac de eorum unanimi consilio, hac in perpetuum valitura constitutione, sancimus ut in omnibus et singulis civitatibus, terris et locis, ut praefertur, nobis et Sedi Apostol. subiectis, in quibus poenae aliquae pecuniariae et mulctae, sive certae expressae summae, sive bonorum, sive alicuius partis illorum confiscationes, pro quibusvis criminibus, a iure communi vel municipali, sive etiam per decreta, edicta, proclamata aut bannimenta a locorum rectoribus, et provincialiarum praesidibus seu gubernatoribus, ac etiam de latere legatis et eorum vicelegatis, ceterisque officialibus et iustitiae ministris edita et facta, inflictas, ipsarum civitatum, terrarum et locorum communitatibus, ex statuto vel consuetudine, etiam a nobis et Sede Apostolica approbatis et confirmatis, aut privilegio apostolico, etiam ex titulo oneroso vel pro reparatione murorum, fortium ¹, pontium et viarum et etiam ecclesiarum seu piorum locorum, aut pro aliis rebus publicis vel alias quomodolibet concessis, in totum vel in partem applicatae existunt (illis tantum, quae pro damnis in possessionibus, vineis, agris, silvis et nemoribus illatis impositae fuerint, exceptis), non praedictis communitatibus, sed Camerae Apostolicae applicatae sint et esse censeantur, et per officiales seu executores ad id ab ipsa Camera deputandos, etiam quae hactenus earumdem communitatum negligentia seu potius nimia indulgentia exactae non fuerunt, exigantur, ac exigi possint et debeant.

§ 3. Inhibentes universis et singulis legatis, sub indignationis nostrae, ac rectoribus et aliis supradictis, sub excommunicationis seu suspensionis a divinis, aliisque arbitrii nostri poenis eo ipso incurrendis, ne de cetero, perpetuis futuris temporibus, in eorum decretis, edictis, proclamantibus seu bannimentis faciendis, aut

¹ Fontium, Cherub. (n. r.).

sententiis ferendis poenas pecuniarias et mulctas aut bonorum in partem vel in totum confiscationes huiusmodi alicui alteri, praeterquam fisco nostro et Camerae Apostolicae applicare quovis modo audeant; et ubi etiam per eos alicui alteri applicari contigerit, illas nihilominus eidem Camerae applicatas fore et censi, ac per eius officiales et executores praefatos excipi. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam praefatos cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 4. Ne autem his, quibus poenae pecuniariae seu mulctae praedictae forsitan, ex titulo vere oneroso, pecunia scilicet actualiter numerata, applicatae extiterunt, praefudicium fiat, volumus ut hi, qui illas seu illarum partem sic ex titulo oneroso sibi applicatas seu applicatam fuisse docuerint, postquam illae per officiales Camerae Apostolicae exactae fuerint, de eorum manibus (praeviis tamen dictae Camerae mandatis) illas integre seu pro parte, prout eis applicatae erant, accipiant. In illarum vero exactione nullatenus se intromittant. Et idem in illis poenis et mulctis ac confiscationibus, quae applicatae esse ostenduntur, pro reparationibus murorum, pontium et viarum, et in primis ecclesiarum et piorum locorum, aliisque rebus, publicis videlicet, observari mandamus.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac provincialibus et municipalibus quorumcumque locorum, statutis quoque, indultis et literis apostolicis communitatibus praedictis et aliis quibuscumque, etiam ex titulo oneroso, concessis, confirmatis et innovatis,

Declaratio circa applicationes factas piis locis vel ex causa onerosa.

Clausulae derogatoriae.

quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad praemissa, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXI, nonis decembris, pontificatus nostri anno II.

Papae subscr. † Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio ¹.

Dat. die 5 dec. 1561, pontif. anno II.

Sequitur extensio dictae constitutionis.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ad Romanum spectat Pontificem sua solitudine indefessa diligenter providere ut ea, quae ab eo sancita sunt, ita suae declarationis adminiculo dilucidentur, quod nulla desuper dubitandi occasio cuiquam relinquatur.

§ 1. Dum itaque nos nuper ex certis tunc expressis causis etc. 2.

§ 2. Et forsitan ab aliquibus praetendi posset castra, villas et loca, iurisdictioni civitatum et terrarum Status nostri Ecclesiastici subiecta, sub eisdem literis minime comprehendi, ac literas ipsas ad illa non extendi, et proinde poenas, mulctas ac alias bonorum confiscationes huiusmodi, per officiales seu executores dictae Camerae, in castris, villis et locis huiusmodi nullatenus exigi posse, ac Camerae Apostolicae per praedictas literas esse applicata.

§ 3. Nos, ne hoc vel alio quovis praetextu Camera ipsa circa poenarum ac mulctarum et bonorum confiscationum huiusmodi exactionem defraudetur, eius indemnitati illiusque officialium et executorum

¹ A Cocquelinio omissae (n. r.). ² Omittitur quia ipsa bulla est praecedens.

Bull. Rom. Vol. VII.

20

Hic Pontifex edidit const. de qua hic.

Desuper ortum est dubium.

Pontifex ergo declarat dictam eius const. comprehendere etiam castra et loca subiecta

huiusmodi tranquillitati in praemissis, quantum in nobis est, providere, omnemque desuper haesitandi materiam exinde submovere, ac mentem nostram circa haec pandere volentes, motu proprio et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, harum serie decernimus et declaramus castra, villas et loca iurisdictioni civitatum, oppidorum et terrarum dicti Status nostri Ecclesiastici quomodolibet subiecta, sub praedictis literis omnino comprehendi ac comprehensa esse et censi, ac literas ipsas ad illa se extendere et extendi debere. Necnon illarum vigore officiales et executores praedictos poenas et mulctas ac alias bonorum confiscationes huiusmodi in eisdem civitatibus, terris, castris, villis et locis ac alias, iuxta earumdem literarum continentiam et tenorem, exigi posse, ac exactiones huiusmodi licitas, ac iuxta mentem nostram factas esse et censi in omnibus et per omnia, perinde ac si in eisdem literis specialis et expressa de eisdem castris, villis, terris et locis mentio facta fuisset.

§ 4. Et ita per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, ac eiusdem S. R. E. cardinales, causarumque Palatii Apostolici auditores, seu eorum locatenentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus et singulis aliis, quae in dictis literis volumus non obstare.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae MDLXII, septimo idus februarii, pontificatus nostri anno III.

larie civitatum et terrarum ipsius Status Ecclesiastici.

Clausula sublata.

Derogatio contrariis.

Mandat locorum rectoribus, ut de cetero tales poenas applicent eidem Camerae, et applicationes aliter factas annullat.

Sequitur declaratio circa portionem poenarum dandam officialibus et accusatoribus.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Cupientes, pro iniunctae nobis administrationis officio, confusioni ac controversiis, quae quotidie inter officiales Status nostri Ecclesiastici et Camerae nostram Apostolicam, seu pro ea agentes, super participatione poenarum malefactorum statutariorum et bannimentalium, exoriuntur atque excitantur, mature obviare et opportune providere, motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostra, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus atque praecipimus quod portio decem pro centenario dictarum poenarum, tam bannimentalium quam statutariorum, eisdem officialibus nunc et pro tempore existentibus solummodo competat et competere debeat; ipsique officiales dicta portione et non ultra contenti remaneant, neque aliquid aliud, praeter portionem huiusmodi, capere aut habere possint.

§ 1. Ita tamen quod ex poenis bannimentalibus proprie et particulariter, accusatori, quando is vere existat, quarta pars ipsarum poenarum iuxta solitum dari valeat.

§ 2. Necnon tam officiales praedicti eorum portionem huiusmodi, quam ipsi accusatores eandem quartam partem de manibus depositariorum Camerae praefatae, quibus cura exigendi similes poenas iniuncta fuerit, et non aliter nec alio modo accipere debeant, et ad id faciendum omnino teneantur.

§ 3. Inhibentes eisdem officialibus et eorum singulis in virtute sanctae obedientiae, et sub indignationis aliisque arbitrii nostri poenis, ne quicquam aliud, excepta dicta portione decem pro centenario, ex eisdem poenis capere, exigere vel habere

audeant seu praesumant, nec ipsi et accusatores praedicti portionem et quartam huiusmodi respective ab aliis, quam ab ipsis eiusdem Camerae depositariis, ut praefertur, accipiant; irritum nihilominus decernentes et inane quicquid secus a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus quorumvis locorum et civitatum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac etiam per nos forsan quomodolibet in contrarium concessis et confirmatis, quibus omnibus, eorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis, et totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod earundem praesentium transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo thesaurarii nostri generalis seu personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae originalibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xx aprilis MDLXIV, pontificatus nostri anno v.

Die xxviii aprilis MDLXIV admissae sunt hae literae apostolicae ex decreto Camerae et registratae in libro signaturarum SS. D. N. Papae, apud me notarium, fol. 60.

Hieronimus de Tarano.

Officiales Status Eccl. x pro centenario de poenis habent;

Accusatores vero quartam de poenis bannimentalibus.

Omnes capiunt a depositario.

Prohibitio plus percipiendi.

Derogatio contrariorum.

Fides transumptorum.

Admissio et reg. in Camera.

LIV.

Reformatio Rotae Romanae 1.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In throno iustitiae, super omnes gentes et regna, meritis licet imparibus, superna dispositione constituti, ad ea, quae iuris et iustitiae cultum ac observantiam concernunt, dirigimus potissimum aciem nostrae mentis, ut universis nationibus ad Sedem Apostolicam, omnium fidelium matrem et magistram, pro litium et controversiarum inter eos vigentium decisione, recurrentibus, longis iudiciorum curriculis sublatis, ac minoribus, quam fieri poterit, dispendiis, opportune consulatur.

§ 1. Sane postquam nos, circa Curiae nostrae reformationem solerti studio intendentes, reliquorum eiusdem Curiae tribunalium et officiorum emendationem et correctionem cum Dei auxilio et venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio feliciter peregrimus, demum ad Palatii nostri auditorium, in quo universorum christifidelium graviores causae per duodecim summae virtutis et doctrinae viros, ex omnibus mundi partibus magna cum diligentia conquisitos, mature cognoscuntur, et magna cum integritate et iustitia terminantur, animum adiecit. Et licet in eodem tribunali pauca admodum correctione digna offenderimus, nihilominus, ut nihil intactum relinqueremus, nonnulla potius pro litibus abbreviandis, ac partium

1 Ordinationes et reformationes huius Rotae, vide in constitutione XLII Ioannis XXII, *Ratio*, tom. iv, pag. 317. Auditorum vero numerum praefinit Sixtus IV in constit. III, *Romani*, tom. v, pag. 207. Indultaque et gratias et facultates eisdem concesserunt Innocentius VIII in constitutione XVI, *Finem*, ibidem, pag. 339; Leo X in constitutione III, *Sedis*, ibidem, pag. 386; Clemens VII in constitutione XIII, *Conventi*, tom. vi, pag. 81; et Paulus III in constitutione XVIII, *Romani*, ibidem, pag. 234.

dispendiis evitandis vel saltem minuendis, vocatis ipsius auditoribus, ac pluries, tam in voce quam in scriptis auditis, providenda censuimus.

§ 2. Et idcirco, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, ad tollendum multiplicationem commissionum et parcendum laboribus et expensis litigantium, unica commissio in qualibet instantia sufficiat, et illius vigore auditor causam sibi commissam cognoscere et cum omnibus et singulis dependentibus et emergentibus ac alias quomodolibet incidentibus decidere valeat. Possit etiam auditor sine nova commissione praefigere terminum ad docendum de attentatis ac nullitatibus et causis, propter quas quis in integrum restitui debeat, ac illo elapso et non doctus, ad causae expeditionem procedere; necnon remissorias decernere, dilaciones concedere, liquidationes fructuum in partibus delegare, ac omnia et singula alia, usque ad finalem sententiarum suarum executionem inclusive, facere, quae de iure ordinarii facere possunt.

§ 3. Prorogationes autem fatalium saepius et passim non concedat, sed tantum ex aliqua honesta causa ac, praevia illius cognitione, arbitrio Rotae.

§ 4. Auditor tamen in aliqua honesta causa, sive magni sive parvi momenti existat, etiam si eius decisio clari iuris esse videatur, definitivam sententiam vel interlocutoriam vim definitivae habentem ferre non valeat, nisi causa in Rota proposita et habitis votis coauditorum, nisi partes in actis expresse consenserint quod causa sine voto coauditorum expediri possit. Idemque in aliis quibusvis praeiudicialibus decretis servari volumus, si actor vel reus quod negotium in plena Rota cognoscatur, institerit.

§ 5. Item sententiae latae per auditores,

Facultates auditorum circa causas eis commissas.

Prorogationes fatalium concedantur arbitrio Rotae.

Sententiae non proferantur, nisi causa in Rota proposita et habitis votis.

prout in cedula, ut moris est, vel per viam termini pro servato, subscribantur et publicentur in actis intra quindecim dies; et in ultima anni audientia latae, infra mensem; alioquin pronunciationes huiusmodi pro circumductis habeantur.

Notarii accipiuntur de notariis ad referendum, notariis.

§ 6. Termini etiam pro servatis habitis et cedulae ipsarum sententiarum, quae interdum per alium notarium quam actuarium ipsius causae ad referendum accipi consueverunt, referantur ipsi notario causae eadem vel sequenti die, qua recipiuntur. In ultimis vero audientiis, saltem infra triduum; et si auditor, qui pronuciavit prout in cedula vel terminum habuit pro servato, retinuerit citationem penes se, illam notario causae similiter intra praedictos dies consignare debeat, alias termini huiusmodi circumducti et irriti censeantur.

Sententiae non proferantur ante perfectum registrum.

§ 7. Auditor vero non pronunciet in causa, nisi perfecto registro et illo ad Rotam delato, una cum dictis testium, illisque ac iuribus in eadem Rota, prout res exegerit, lectis. In ultima vero anni audientia, ac quaecumque agetur de ferenda declaratione contra contumacem, etiam registro non perfecto, ex originalibus pronuciare valeat. Ita tamen quod pars ad cuius instantiam pronuciatum fuerit, registrum ipsum pro actorum conservatione, quanto citius perfici curare teneatur.

Decisionum copia petentibus datur.

§ 8. Et insuper auditor partibus petentibus copiam decisionis in causa factae, cum iuribus ac rationibus, tradere debeat, prout antiquitus laudabiliter fieri consuevit.

Causae auditorum, etc. non cognoscantur in Rota.

§ 9. Causae autem propriae auditorum et eorum familiarium ac consanguineorum vel affinium usque ad secundum gradum, iuxta ius canonicum computandum, non cognoscantur in Rota.

Affines, domestici vel notarii auditorum non se intromittant in causis Rotae.

§ 10. Nec auditores in eorum domibus substitutos vel doctores aut alios iuris peritos, etiam consanguineos, qui substituti vel advocati aut procuratoris officio fun-

gantur, aut in casibus rotalibus vel eorum processibus sese quoquo modo intromittant, nec advocatos et procuratores aut aliquos ex suis notariis domesticos habeant. Item, advocati aut procuratores consanguinei vel affines usque ad secundum gradum alicuius auditoris ac etiam illius notarii, in causis coram eo pendentibus nullatenus patrocinari valeant.

§ 11. Nec auditores compellant aut aliquo modo inducant partes per se vel per alios, ut assumant certum advocatum vel procuratorem, sed electio huiusmodi omnino ipsarum partium arbitrio relinquatur.

Auditores non inducant partes ut assumant certum advocatum vel procuratorem;

§ 12. Item, decanus et alii auditores, praesertim antiquiores, attendant ne aliquid non solum contra ius, sed nec etiam contra stylum et decisiones antiquas factas in Rota, quae impressae habentur, quoquo modo decidatur, etiam praetextu aequitatis in iure non scriptae, nisi, maxima cum ratione et discussione, omnibus votis seu saltem illorum duabus tertiis partibus, aliter faciendum esse iudicaverit.

Non disponent contra ius etc.

§ 13. Deinceps etiam in causis pendentibus non attendantur aliquae nullitates, praeterquam ex defectu iurisdictionis, citationis vel mandati, nisi causa nullitatis specialiter ante datam praesentium commissa reperiretur.

Nullitates tantum attendantur.

§ 14. Et a liquidatione fructuum et expensarum taxatione semel tantum appellare liceat, ita quod duae conformes rem iudicatam faciant.

A liquidatione fructuum et expensarum semel appellatur.

§ 15. Auditores vero causas sibi commissas, pro sola partium importunitate, ad Cancellariam remittere non possint, sed tantum, habita licentia a Summo Pontifice, vel ex iustis causis deductis in Rota et ab ea probatis.

Auditores quando ad Cancellariam causas remittere possint;

§ 16. Et si auditor cognoverit in actis adesse suspicionem criminis, remittat acta huiusmodi vel illorum exemplum, prout res exegerit, ad iudicem ordinarium. Et si causa criminalis praeiudicialis fuerit cau-

Criminales autem ad iudices ordinarios remittant.

sae civili, in eius cognitione supersedeat. Et quaecumque iudex ipse ordinarius, in causis criminalibus coram eo pendentibus, indiguerit depositionibus testium vel aliquibus scripturis ad causas criminales faciendis, teneatur auditor illas vel earum exemplum, ut praefertur, exhiberi facere.

Sportulas sic recipiant: vide licet,

§ 17. Ut autem debitus modus sportulis imponatur, non possint auditores partibus, per se vel alium, quovis modo, sportularum nomine, aliquid petere vel exigere, sed nec sponte dantibus ultra taxam infra scriptam accipere, videlicet.

In causis profanis,

§ 18. In causis pecuniariis seu profanis aut quae alias pretio nummario quoquo modo aestimari possint, si aestimatio rei, de qua agetur, non excedat summam mille ducatorum, usque ad aureos decem; a mille vero, usque ad decem millia, viginti quinque; a decem millibus usque ad viginti millia, quinquaginta; ab inde supra, usque ad quamcumque summam, centum.

In causis beneficialibus.

§ 19. In beneficialibus vero, si redditus annuus, de quo agetur, non excedat summam centum ducatorum, similiter decem; a centum vero usque ad mille, viginti quinque; a mille usque ad tria millia, quinquaginta; abinde vero supra, centum aureos pro sportulis cuiuscumque sententiae definitivae dumtaxat, ut praefertur, accipere valeant. Si vero causa aestimationem non facile recipiat, sportulae moderatae, pro rerum et personarum qualitate, iuxta taxas praedictas, recipi possint; nec aliquid ultra non solum ipsis auditoribus, sed nec eorum familiaribus vel consanguineis aut aliis quibusvis personis, directe vel indirecte, quovis quaesito colore vel ingenio, exceptis esculentis et poculentis, quae triduo consumi possint, ipsarum sententiarum aut auditorum intuitu, praestari possit.

§ 20. Quas quidem sportulas, iuxta taxam praedictam, apud notarium causae,

post subscriptam sententiam et notario traditam et non antea, deponi, et auditori consignari volumus: quodque notarius depositionem et consignationem huiusmodi in actis notare et specificare teneatur.

Sportulas deponantur penes notarium post latam sententiam.

§ 21. Officia vero notariorum Rotae non conferantur nisi personis peritis et idoneis, quae per se ipsos illa exercere sciant, et exercent, nisi aliqua legitima causa impediatur. Nec eo casu officia aliquibus arrendare, aut substitutos deputare valeant, nisi a proprio auditore approbati fuerint; qui insuper de officio fideliter exercendo arbitrio auditoris cavere debeant. Et pro ipsorum substitutorum facto, notarii ipsi, quoad interesse partium, tamquam principaliter obligati, omnino teneantur.

Notarii idonei eligantur, officiaque non errendent et pro facto substitutorum teneantur.

§ 22. Districtius praecipientes modernis et pro tempore existentibus auditoribus et eorum decano in virtute sanctae obedientiae, ac sub indignationis nostrae et excommunicationis latae sententiae aliisque nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis poenis, ut praesentem constitutionem nostram singulis annis in prima audientia, una cum aliis constitutionibus antiquis, legi et publicari faciant, et illam ac omnia et singula in ea contenta diligenter observent et ab eorum notariis et aliis, quatenus ad eos pertinet, observari curent cum effectu.

Hanc bullam legatur anno quotieslibet in prima Rotae.

§ 23. Decernentes nihilominus irritum et inane, si secus super his ab ipsis vel quibusvis aliis, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Decretum irritum.

§ 24. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsorum auditorum collegii, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et facultatibus, eisdem auditoribus et col-

Clausulae derogatorie.

legio, etiam motu proprio et consistorialiter, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros, aut etiam nos concessis, approbatis et innovatis: quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa ac individua et de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, seu quaevis alia exquisita forma servanda foret, tenores huiusmodi pro sufficienter expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si praefatis auditoribus vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 25. Ut autem praesentes literae ad omnium notitiam deducantur, nullusque illarum ignorantiam praetendere valeat, volumus et mandamus illas in eiusdem audientiae Palatii nostri ac Cancellariae Apostolicae valvis et acie Campi Florae, per aliquos ex cursoribus nostris, affigi, et per aliquod temporis spatium, relicta ibidem earum copia affixa, detineri, et exinde omnes et singulos, quorum interest vel interesse poterit quomodolibet in futurum, afficere, ac si eis personaliter intimatae forent.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo primo¹, sexto kalendas ianuarii, pontificatus nostri anno III.

† Ego Pius, catholicae Ecclesiae episcopus.

¹ P. Matthaeus legit secundo (n. T.).

*Sequuntur subscriptiones cardinalium et publicatio constitutionis per Petrum Valtrini magister cursorum*¹.

Dat. die 27 dec. 1561, pontif. an. III.

LV.

Confirmatio militiae Ordinis Sancti Stephani a Cosmo Medices, Florentiae et Senarum duce, de licentia huius Pontificis institutae sub Regula Sancti Benedicti, cum exemptionum et indulgentiarum concessione.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

His, quae pro religionis propagatione et fidei catholicae defensione ac animarum salute provide facta esse noscuntur, ut firma perpetuo et illibata persistent, libenter apostolici muniminis robur adii-cimus, ac illa de novo concedimus et desuper disponimus, prout catholicorum principum nobis et Apostolicae Sedi devotorum pia vota exposcunt, et id in Domino conspicimus salubriter expedire.

§ 1. Dudum siquidem, pro parte dilecti filii nobilis viri Cosmi Medices, Florentiae et Senarum ducis, nobis exposito quod ipse, ad Dei laudem et gloriam ac fidei catholicae defensionem, marisque Mediterranei ab infidelibus tuitionem, ac posteritatis suae decus et honorem, cupiebat unam militiam, sub certo approbato Ordine per eum eligendo, cum dote competenti, ex suis propriis bonis assignanda, pro uno magistro ceteroque militum numero, ad aliarum in Hispaniis vel alibi rite institutarum militiarum instar, in eius dominio erigere et instituere, si sibi ad id nostra et Sedis praedictae licentia suffragaretur. Nos praefato Cosmo duci, ut, ad Dei honorem et gloriam aliosque effectus praemissos, in dicto dominio et loco ac aede sacra sibi benevisis unam

¹ Quas omisit Cocquelinus (n. T.).

Exordium.

Cosmus Medices, Floren. et Senarum dux, licentiam a Pontifice obtinuit instituendi militiam, ut hic;

Exeritque militiam S. Stephani sub Reg. S. Bened. et concordantes proventus assignavit;

militiam, sub Regula Sancti Benedicti vel alterius approbati Ordinis, ac sub invocatione et cum insigniis, de quibus sibi videretur, decentibus, postea privilegiis, facultatibus et indultis a nobis et dicta Sede decorandam, cum dote convenienti per eundem Cosmum ducem arbitrio suo, ut praefertur, assignanda pro uno magistro, qui videlicet ipse Cosmus, quoad viveret, et deinde pro tempore existens Florentiae dux esse deberet, et certo militum per ipsum magistrum pro tempore existentem, tam a primaeva erectione huiusmodi quam ex tunc deinceps perpetuo, instituendorum ac habitu regulari donandorum et ad regularem Ordinis huiusmodi professionem admittendorum numero, sub eiusdem magistri obedientia, ac cum pactis, capitulis, conditionibus et stabilimentis per dictum Cosmum ducem edendis, et per nos et dictam Sedem postmodum approbandis, ad aliarum militiarum praedictarum instar, sine tamen alicuius praepiudicio, erigere et instituere, ac, pro militiae militumque praefatorum salubri directione, quaecumque ordinationes et statuta per nos, ut praefertur, confirmanda, concedere posset, licentiam et facultatem per alias nostras in forma brevis literas concessimus.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, idem Cosmus dux omnipotentem Deum, ut christianum decet principem, honorare, proximo prodesse, vitamque beatam promereri desiderans, in immensae Maiestatis divinae ac gloriosissimae Dei Genitricis, semperque virginis Mariae, totiusque coelestis Curiae gloriam et honorem, earumdem literarum vigore, unam, sub invocatione et protectione beati Stephani, militiam militum Sancti Stephani nuncupandam, sub Regula eiusdem Sancti Benedicti, erexerit et instituerit, illique nonnullos fructus, redditus et proventus ac bona pro eius dote assignaverit, voluerit-

que quod eius milites praefati in sua receptione charitatem, castitatem coniugalem et obedientiam expresse profiterentur.

§ 3. Charitatem nempe, cui tamquam solidae basi militia ipsa inniteretur, honorem Dei rebus universis praeponendo, Sacrae Scripturae praeceptis parendo, Sedis praedictae mandata servando, pro fide catholica pugnando, iustitiam colendo, pauperibus subveniendo, captivos ab infidelium vinculis recuperando, et finaliter sese ultroneos cuicumque periculo pro christiana religionis defensione et pro eius augmento non solum facultates, sed propriam vitam exponendo; castitatem vero sive pudicitiam, nullam aliam foeminam praeter propriam uxorem carnaliter cognoscendo; obedientiam autem in omnibus sibi per magistrum vel eius locumtenentem aliosve militiae superiores, iuxta illius ordinationes et statuta, iniunctis, bono et hilari animo diligenter exequendis.

§ 4. Ac pro salutari militiae militumque praedictorum regimine et perpetuitate, quamplura canones et statuta ac ordinationes super ipsorum militum Regula, super militiae statutis et constitutionibus, super militum officio ac professione, super poena transgressoribus Regulae statutorumque infligenda, super modo milites ad professionem recipiendi, illorum habitu, ecclesia et cultu divino, hospitalitate, communi thesauro, capitulo generali, magno magistro, officiis et dignitatibus militiae, militum officio, exercitio et commendis, contractibus¹ et locationibus, necnon prohibitionibus et poenis, ac super aliis provisionibus rebusque, ad divini nominis cultum, militiae decus, religionis augmentum et animarum salutem facientibus, ediderit atque sanciverit, prout in illis variisque capitulis desuper italico sermone in uno quinterno distincte conscriptis, ac de nostro mandato per

¹ Alienationibus addunt Cher. et Matth. (n. T.).

Charitatemque et coniugalem castitatem ac obedientiam militum expresse profiteri iussit;

Statuta quoque super huiusmodi Regula condidit.

Forma et effectus publicacionis.

Papae subscrip.

dilectum filium nostrum Ioannem Baptistam, tituli Sancti Clementis presbyterum cardinalem Cicada nuncupatum, diligenter examinatis ac perfectis et emendatis, ac per nos manu propria subscriptis plenius continetur.

§ 5. Nos, praefati Cosmi ducis pium et laudabile institutum, utpote fidei catholicae exaltationem et alia pia opera concernens, plurimum in Domino collaudantes, necnon erectionis, institutionis, statutorum, canonum, ordinationum et capitulorum ac super illis confecti quinterni praedictorum; et inde secutorum veriores tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, ac ipsum Cosmum ducem, quem speciali dilectione prosequimur, in hoc suo laudabili militiae christianae promovendae proposito conservare ac specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, motu proprio, non ad ipsius Cosmi ducis vel alterius pro eo nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, erectionem, institutionem, assignationem, aliaque omnia et singula canones, statuta, ordinationes et capitula praedicta ac, prout illa concernunt, cetera in praedicto quinterno contenta et inde secuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia confirmamus et approbamus, ac illis perpetuae et inviolabilis firmitatis robur adiicimus, necnon omnes et singulos iuris et facti defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem, supplemus.

Et ipsum Cosmum ac alium pro tempore ducem Floren. magnum magistrum ipsius militiae creat, cum facultate et privilegio etc.

§ 6. Et nihilominus, potiori pro cautela, militiam praedictam eisdem modo et forma, quibus per ipsum Cosmum ducem erecta et instituta est, de novo, ex simili scientia, eadem auctoritate, perpetuo erigimus et instituimus, illique sic erectae omnia et singula fructus et alia mobilia et immobilia, res et bona illi per eundem Cosmum ducem hactenus concessa,

et deinceps tam per eum, quam alios quoscumque licite concedenda, etiam perpetuo, applicamus et appropriamus, necnon canones, statuta, ordinationes et capitula praedicta de novo statuimus et ordinamus. Ac eundem Cosmum et pro tempore existentem Florentiae ducem in magnum magistrum eiusdem militiae, cum honoribus, oneribus, praerogativis et facultatibus, quibus alii aliarum militiae dicta auctoritate confirmatarum magistri inter suos milites quomodolibet utuntur, fruuntur et gaudent, similiter perpetuo constituimus et deputamus. Illique praedicta immutandi et reformandi ac alia quaecumque ordinationes et statuta ad eiusdem militiae directionem facientia, licita et honesta ac sacris canonibus minime contraria, quoties sibi videbitur, condendi facultatem concedimus. Ac praemissa omnia et singula valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, et per milites fratres et alias eiusdem militiae personas, aliosque quomodolibet inviolabiliter observari debere. Ac eosdem milites et religiosos ab illis nullatenus resilire posse, sed ad illorum observationem teneri et efficaciter obligatos fore, censurisque et poenis ecclesiasticis ac etiam pecuniariis ad id compelli posse.

§ 7. Et sic per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; ac si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 8. Quocirca venerabili fratri nostro episcopo Amerinensi et dilectis filiis vicariis venerabilium fratrum nostrorum Florentiae et Pisanum archiepiscoporum in spiritualibus generalibus motu simili, per apostolica scripta, mandamus quatenus

ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dicti Cosmi et pro tempore existentis Florentiae ducis fuerint requisiti, solemniter publicantes, eique in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari. Ac Cosmum et pro tempore existentem Florentiae ducem necnon milites praefatos ac singulos alios, quos ipsae literae concernunt et concernent in futurum, illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo. Necnon, legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Clausulae derogatoriae.

§ 9. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diastem a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel alii vices suas committere praesumant, et de duabus non tribus diastis in concilio generali edita et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac quaecumque aliarum, etiam hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani militiae, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, in-

dultis et literis apostolicis, illis ac dilectis filiis illarum magistris, conventibus et fratribus, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam motu et scientia similibus, ac consistorialiter, etiam per viam contractus ac universae legis, et ad imperatorum, regum aut aliorum principum instantiam ac alias quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo etc.

Sanctio poen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, kalendis februarii, pontificatus nostri anno III. Dat. die 1 februarii 1562, pontif. anno III.

Sequitur concessio privilegiorum dictae militiae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Altitudo divinae providentiae, nullis praescripta limitibus, nullisque terminis

Exordium.

comprehensa, coelestia pariter et terrestria inscrutabili ratione disponit, et mortalium mentes ad ea, per quae, benevolentia et ferventi devotione catholicorum principum ad id tendentium, et quam in nos et Romanam gerere comprobantur Ecclesiam, mediante, personarum quarumlibet sub regulari observantia degentium optata salus undique proveniat animarum, divinusque cultus suscipiat incrementa, incitat. Unde nos, quibus, meritis licet imparibus, universalis Ecclesiae regimen eadem est providentia creditum, iuxta Sedis Apostolicae officium, pro eorum meritis, dexteram in eos liberalitatis nostrae extendere censemus, quo ipsi in perseverantia laudabilium operum ferventius animentur, quorum exemplo provocati, ad similia facilius inducantur.

§ 1. Hinc est quod nos dilectos filios nobilem virum Cosmum Medices, Florentiae et Senarum ducem, magnum magistrum militiae S. Stephani, sub Regula S. Benedicti, et conventum eiusdem militiae in ducatu Florentiae, per eundem Cosmum ducem de licentia nostra institutae, specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, eosdem et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenisi, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, motu proprio, non ad eorum vel alicuius pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, omnes et singulos ipsius militiae milites, priorem ceterosque ministros ecclesiae dicti conventus et alias personas, etiam in sacris et presbyteratus ordinibus constitutas,

Ad hoc vide moderationem Concil. Trid., sess. XXIV, *Decr. de Reform.*, cap. 11 et 14.

etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque, cum cura et sine cura, beneficia ecclesiastica obtinentes, eorumque beneficia, commendas, res et bona quaecumque ab omni iurisdictione, superioritate, visitatione, dominio et potestate quorumvis archiepiscoporum, episcoporum aliorumque locorum ordinariorum, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia, perpetuo eximimus et totaliter liberamus, aliosque a dicto Cosmo duci et magno magistro in spiritualibus et temporalibus, eis modo et forma, quibus in ipsius militiae statutis et ordinationibus continetur, immediate subiicimus et supponimus, ita quod ipsi locorum ordinarii nullam in eos iurisdictionem, superioritatem, dominium vel potestatem, etiam ratione cuiuscumque contractus, delicti vel alterius rei, ubicumque ineatur contractus, committatur delictum et res ipsa consistat, exercere valeant; sed milites, prior et aliae personae huiusmodi de iustitia coram solo magno magistro praedicto vel eius deputato respondere debeant. Decernentes quoscumque processus contra illos vel eorum aliquem, tam per ipsos locorum ordinariorum vel eorum vicarios seu quosvis alios, quam magistrum vel eius deputatum praedictos, pro tempore factos, et quaslibet etiam excommunicationis vel suspensionis, aliasque sententias promulgatas nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti fore.

§ 2. Ac singulis militibus coniugatis, etiam bigamis, aliisque presbyteris, ut singulas pensiones annuas, usque ad summam ducentorum ducatorum auri de Camera, super quorumvis cathedralium, etiam metropolitanarum, et aliarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, canonicatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ec-

Illosque, Cherub. (n. r.).

Facultas retinendi et transferendi pensiones usque ad duc. cc.

clesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, redditibus, proveniuntibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, alias sibi canonice reservandas, accumulative cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas illos, ex quovis alio privilegio apostolico, pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere, illasque, ad aliquam expeditionem contra infideles accedendo, aut in ea existendo, in toto vel parte, simul vel successive, quando sibi videbitur, etiam in mortis articulo, in cuiusvis personae in dignitate ecclesiastica constitutae, aut canonici cathedralis ecclesiae, et in dictae militiae militum manibus, etiam quaecumque, quotcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentium et expectantium favorem, absque aliquo possessorum beneficiorum huiusmodi habendo consensu, transferre, in omnibus et per omnia perinde prout militibus Sancti Pauli et Pii nuncupatis, per Sedem Apostolicam indultum extitit, etiam citra Cruciatas obligationem.

Privilegium disponendi de quoquo modo acquisitis.

§ 3. Necnon tam illis quam ceteris omnibus militibus ac priori et ministris, etiam presbyteris et beneficiis eiusdem militiae, ut de quibuscumque, tam stabilibus quam mobilibus bonis, pecuniarum summis, gemmis et lapidibus preciosis, aliisque rebus, cuiuscumque qualitatibus et quantitatis ac valoris existant, per eos, etiam ratione beneficiorum ecclesiasticorum quorumlibet per eos obtentorum, ac alias undecumque et quomodolibet acquisitis, et ad illos quovis modo spectantibus, dummodo quintam illorum partem conventui praedicto relinquunt, inter quoscumque consanguineos, filios, etiam spurios et alios illegitimos, aliasque quantumvis incapaces personas testari, ac alias

etiam per codicillos, donatione inter vivos, causa mortis et alia quacumque via, prout sibi videbitur, disponere, ac illa in pias et non pias, alias tamen licitas, causas, erogare.

§ 4. Ac priori ecclesiae dicti conventus pro tempore existenti ut, quoties sibi placuerit, missam ac alia divina officia in praedicta aliisque dictae militiae ecclesiis in habitu pontificali, cum mitra et baculo pastoralis, celebrare; ac post missam, dummodo ibi non sit praesens aliquis catholicus antistes, vel de illius consensu, ibidem benedictionem Christi populo impartiri; et tam ille quam singuli presbyteri milites eiusdem militiae unum curatum beneficium ecclesiasticum a dicta militia dependens, seu illi unitum aut incorporatum, etiam si parochialis ecclesia vel eius perpetua vicaria fuerit, si ad hoc sufficientes et idonei fuerint, et beneficium huiusmodi alias sibi canonice conferatur, recipere et retinere libere et licite valeant, auctoritate et tenore praedictis, de specialis dono gratiae dispensamus, sibi pariter indulgemus.

§ 5. Et insuper quod nullus ex magistro et militibus pro tempore existentibus aliisque personis dictae militiae, propter eius Regulam, statuta et capitula, nunc et pro tempore edita, non observata, vel minus rite adimpleta, in peccatum mortale incidat, praeterquam inobedientiam et contumaciam pluries commissam et continuatam, et ab ipsa Religione rebellionem et alios casus peccatum huiusmodi ex divinis praeceptis, sacrisque canonibus generantes.

§ 6. Quodque Religionis et militiae huiusmodi bona, pensiones et fructus, redditus et proventus quaecumque, tam per magnum magistrum commendis aliisque beneficiis et officiis dictae militiae, in illorum institutione, quam deinceps illis dictoque conventui et eius personis

Presbyt. milit. beneficium unum habere possunt.

Milites ob inobedientiam Regulae quando praesent.

Exemptio rationem a solutione decimarum et aliorum odorum.

quomodolibet assignanda, concedenda et applicanda, sub quibusvis decimis, subsidiiis, aliisque ordinariis et extraordinariis oneribus, per nos et Romanos Pontifices pro tempore existentes, ac Sedem Apostolicam, ex quavis causa, quantumvis necessaria, etiam pro Crucjata Sancta et defensione contra infideles nullatenus comprehendantur, neque ad illorum annatarumque, seu illorum dimidiam fructuum, reddituum et proventuum beneficiorum et in illorum provisionibus faciendam solutionem teneantur, sed ab illis excepta sint et esse censeantur, nisi ea quae hactenus oneribus huiusmodi fuerint et de praesenti sunt obnoxia.

Pensiones super benef. militiae imponi non possunt, nisi pro personis dictae militiae.

§ 7. Et quod nulla pensio annua super alicuius commendae vel alterius beneficii militiae huiusmodi fructibus ex resignatione in manibus Romani Pontificis aut alia quavis probabili causa, nisi in persona personae dictae militiae, etiam per ipsum Pontificem reservari, neque commendae et alia beneficia dictae militiae pensionibus huiusmodi aliter quam ut praefertur onerari possint. Et si pensiones desuper aliter assignari contingat, assignationes ipsae nullius sint roboris vel momenti, nec titulares beneficiorum huiusmodi ad illarum solutiones teneantur, neque ad id censuris ecclesiasticis aliisque poenis compelli possint, etiam statuimus et ordinamus.

Indulg. plen. pro militibus in expeditione contra infideles vel haereticos decedentibus.

§ 8. Propterea, ut ipsi milites Ecclesiae catholicae fideliumque defensionem contra infideles animo frequentiori et minori-que perdendae lucis humanae, si aeternam inde nanciscendam prospectant, metu suscipiant, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, universis et singulis militibus et aliis eiusdem militiae personis, qui in expeditione, tam maritima quam terrestri, contra infideles vel haereticos nedum hostilibus ar-

1 *Ferventiori*, Cherub. (A. T.).

mis, sed etiam alio quovis mortis genere, de peccatis suis corde contriti, et ore confessi, vel saltem statutis a iure temporibus confitendi propositum habentibus, in virtute fidei catholicae decesserint.

§ 9. Ac tam militibus et personis praefatis, quam quibusvis aliis utriusque sexus, etiam vere poenitentibus et confessis, seu confitendi propositum habentibus, ut praefertur, qui ecclesiam conventus huiusmodi, quae sub invocatione Sancti Stephani Papae et martyris est consecranda, in singulo die festivitatis eiusdem Sancti Stephani Papae et martyris, secunda augusti, a primis vespere usque ad occasum solis festivitatis huiusmodi, annuatim devote visitaverint, ac, pro pace inter principes christianos confervenda, ter Orationem Dominicam et toties Salutationem Angelicam recitaverint, plenariam omnium et singulorum peccatorum suorum indulgentiam et remissionem.

Indulg. etiam plen. pro visitantibus die 11 augusti eccl. conventus.

§ 10. Qui vero de bonis sibi a Deo collatis unam eiusdem militiae commendam fundaverint vel dotaverint, aut conventui et militiae praedictis, ad eius subventionem et onerum illi incumbentium supportandorum pro faciliiori supportatione, aliquid, iuxta facultatum suarum modum etiamque intentionem, donaverint vel legaverint, eas omnes indulgentias, quas hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani benefactores consequuntur, sine illorum praecudio, misericorditer in Domino similiter perpetuo concedimus et elargimur.

Indulg. pro aliquid militiae donantibus.

§ 11. Ac indulgentias, privilegia, exemptiones, statuta et alia praemissa nulloquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio vel intentionis nostrae defectu notari vel impugnari posse: neque sub quibusvis similium vel dissimilium indulgentiarum, privilegio-

Clausulae praeservativae.

rum, exemptionum, statutorum et aliarum gratiarum suspensionibus, revocationibus, limitationibus aliisque contrariis dispositionibus a nobis et successoribus nostris ac Sede praedicta, quavis de causa, quantumlibet iustissima, pro tempore emanatis et emanandis, comprehendi, sed semper ab illis excepta, et quoties illa emanabunt, toties in pristinum statum restituta et de novo concessa esse et censi.

Decretum irritans.

§ 12. Et sic in praemissis per quoscumque iudices, sublata eis et eorum cuiuslibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere, ac quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus. Quocirca venerabilibus nostris Muranensi et Aretinensi ac Pistoriensi episcopis per apostolica scripta, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes nostras literas et in eis contenta solemniter publicantes, dictisque Cosmo duci et magno magistro ac conventui in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra literas et in eis contenta huiusmodi firmiter observari, ac quos literae ipsae concernunt et concernent in futurum et eorum singulos illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque, contra earumdem literarum tenorem, quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo, necnon legitimis super his habendis servatis processibus, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

§ 13. Non obstantibus felicis recorda-

tionis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis exceptis casibus, et in illis ultra unam diacetam a fine suae dioecesis ad iudicandum evocetur, seu ne iudices a Sede praefata deputati extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel alii vices suas committere praesumant. Et de duabus diacetis in concilio generali edita, dummodo ultra tres diacetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur, et aliis apostolicis ac provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus vel generalibus, constitutionibus et ordinationibus, necnon dictae militiae, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, stabilimentis, usibus et naturis, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, si alias visitantibus dictam ecclesiam erigendam modo praemisso aliqua alia indulgentia, in perpetuum vel ad certum aliud tempus nondum elapsam duratura, per nos concessa fuerit, praesentes literae, quoad indulgentiam in eis contentam, nullius sint roboris vel momenti. Quodque beneficia eidem militibus conferenda huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequiis, et animarum cura in eis, si qua illis imminet, nullatenus negligatur.

Clausulae derogatoriae.

§ 14. Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Sanctio poenalis.

Datum Romae apud S. Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, nonis iulii, pontificatus nostri anno III.

LVI.

Contra franchitias in Urbe acclamantes, aut illas pro malefactoribus vel aere alieno adstrictis tenentes sive Curiam in eorum captura impediētes.

**Pius episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Exordium.

Inter ceteras, quibus, ex iniuncto nobis apostolicae servitutis officio, assidue angimur, curas, illa nobis praecipue cordi est, ut alma Urbs nostra, ad quam omnes christifideles ex universis mundi partibus, veluti ad tutissimum refugium, confluunt, facinorosis hominibus expurgata et penitus vacua permaneat, ac in ea boni omnes quieta securitate fruantur, malis autem nullus, quò se confovere possint, locus relinquatur. Et hi qui a magistratibus iudicentibus iustitiam consecuti fuerint, illius etiam executionem libere, ut decet, contra condemnatos, ubicumque eos moram trahere contigerit, consequantur.

Causa huius constitutionis.

§ 1. Sane cum, non sine animi nostri perturbatione, acceperimus nonnullos, tam ob crimina per ipsos commissa, quam ob debita contracta, sibi ipsa ministris et executoribus iustitiae timentes, ad aedes magnatum, et praesertim S. R. E. cardinalium et oratorum principum, uti loca a dictis iustitiae ministris tutà, tametsi contrarium esse deberet, in dies confugere et in illis se recipere et confovere, sicque impunitos quandoque evadere, et creditores executione eorum creditorum ut plurimum frustrari.

Iulius III franchitias prohibuit.

§ 2. Et licet, ad huiusmodi abusum extirpandum, a felicis recordationis Iulio Papa III, praedecessore nostro, quaedam constitutio edita fuerit, talium tamen iustitiam fugientium temeritatem in tantum excrevisse, ut non solum se in dictis locis recipere, sed etiam illa, veluti iustitiae minime subiecta, franchitias appellare non erubescant, tamquam in praefata Urbe,

in qua Summus Pontifex cum sacro cardinalium collegio residet et, ut Christi vicarius, toto orbi exemplum iustitiae praebere debet, asylum et receptacula delinquentium ac suis debitis satisfacere recusantium esse toleretur, neque executio iustitiae libere fieri valeat. Rem quidem pessimi valdeque perniciosi exempli, quae non ab ipsis cardinalibus et oratoribus, utpote modestis et iustitiae cultoribus, sed plerumque ipsorum familiarium culpa et facto processit.

§ 3. Nos, volentes tam enormes et detestandos abusus penitus tollere, utque nullus improbis tutus locus detur, sed executores iustitiae passim et ubique eorum officium libere et intrepide exequi valeant, providere, motu proprio et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes in primis constitutiones circa praemissa, tam per praedictum Iulium, quam quoscumque alios Pontifices praedecessores nostros editas, cum omnibus et singulis censuris et poenis in eis contentis, approbantes et innovantes, hac in perpetuum valitura constitutione, sancimus ut nullus de cetero, cuiuscumque sit dignitatis et praeminentiae, sub indignationis nostrae et aliis arbitrii nostri poenis, aedes praedictas, aut alia quaecumque loca franchitias appellare audeat. Nullique cardinalium et oratorum et magnatum, etiam si nostri seu Romani Pontificis pro tempore secundum carnem nepotes, aut alio consanguinitatis seu affinitatis vinculo coniuncti fuerint, familiares, aut alias in ipsorum domibus commorantes seu locis circumvicinis, malefactores quoslibet, etiam non condemnatos, aut pro debitis obnoxios, contra quos tamen mandata executiva, ad instantiam creditorum, decreta et relaxata extiterint, ut eos a manibus Curiae eximant, receptare, vel alias, sub assertae franchitiae praetextu, secutores reddere, vel executores iustitiae quo minus eorum

1 Securos, Cherub. (n. r.).

Hic Pont. prohibet, confirmat et franchitias teneri aut acclamari prohibet.

officium contra illos, etiam in domibus et locis circumvicinis praedictis, libere et sine ulla prorsus contradictione exequi possint, quovis modo, directe vel indirecte, impedire praesumant.

Contravenientibus poenas imponit.

§ 4. Alioquin receptantes aut securitatem praestantes, seu etiam executores iustitiae quomodolibet, ut praemittitur, impediētes, necnon qui, cardinalium aut oratorum seu magnatum quorumlibet nomen acclamando, contra dictos iustitiae ministros invocaverint, aut alias quoslibet alios in eosdem ministros concitaverint, velut criminis laesae maiestatis rei, condignis poenis afficiantur; contra quos omnes et singulos ad supradictas et etiam ad alias poenas, in quibus malefactores ipsi condemnati fuerint vel quas promeruerint, interesseque et damna inde provenientia, necnon ad creditorum satisfactionem, etiam ex officio et ad fisci nostri ac partium instantiam, respective inquiri et procedi, et successive eos condemnari posse et debere volumus atque decernimus.

Iussio ne cardinales et oratores talia permittant.

§ 5. Mandantes nihilominus cardinalibus, oratoribus et aliis praedictis, sub eiusdem nostrae indignationis poena, ut familiares suos et alios in ipsorum domibus commorantes, ne praemissa committant, omnino admoneant et cum effectu cohibeant, neque per illos aliquid de praemissis fieri quovis modo tolerant seu permittant.

Clausulae derogatoriae.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis, sub quacumque tenorum forma quomodolibet in contrarium concessis, confirmatis et iteratis vicibus innovatis, assertis consuetudinibus, quas per praesentes improbamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, duo-

decimo kalendas martii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 18 februarli 1562, pontif. anno III.

LVII.

Declaratio et limitatio constitutionis editae a Paulo IV super ordinationibus observandis per hebraeos in Statu Ecclesiastico degentes 1.

Pius Papa IV universis et singulis utriusque sexus hebraeis in alma Urbe commorantibus et commorari solitis, viam veritatis agnoscere, et agnitam custodire.

Dudum a felicis recordationis Paulo Papa IV, praedecessore nostro, zelo religionis christianae moto, literae apostolicae circa vestrum aliorumque hebraeorum vivendi modum, sub data videlicet pridie idus iulii, pontificatus sui anno I, emanarunt, quarum, ut accepimus, praetextu, per calumniam et cavillationes nonnullorum vestris facultatibus inhiantium, literas ipsas in multis praeter ipsius praedecessoris intentionem interpretantium, vos diversimode vexati et inquietati fuistis.

Paulus IV multa statuit circa Iudaeorum vivendi modum in constit. (de qua in nota ad rub.).

§ 1. Quare nos, considerantes quod sancta mater Ecclesia hebraeis, quos in memoriam Passionis dominicae tolerat, multa plerumque concedit ut, christiana benignitate allecti, errorem suum recognoscant, et ad verum, quod est Christus, lumen tandem convertantur, plurimorum etiam praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerendo, statui vestro opportune providere volentes, ac literarum praedictarum tenores praesentibus pro expressis habentes: motu proprio, non ad vestram vel alicuius vestrum aut alterius pro vobis super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa sciē-

Hic modo Pontifex declarat in itinere de loco ad locum eos posse deferre birretum nigrum.

1 De materia hebraeorum vide in constit. IV Pauli IV, *Cum nimis*, tom. VI, pag. 498.

tia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, vobis omnibus et singulis, ut, dum vos ab uno loco ad alium iter agere contigerit, possitis in ipso itinere biretum seu pileum nigrum deferre, ea tamen conditione ut, si ultra unam diem uno in loco moram traxeritis, postea solitum biretum glauci coloris gestetis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, concedimus ac indulgemus. Volentesque quod si locus pro vestra habitatione assignatus amplius et capax ac negociis gerendis et mercibus exercendis aptus et commodus sit, intra illum vos contineatis: alioquin in alio capaci et commodo vobis assignando, vel priori, quantum opus fuerit, ampliando, seu iam per dilectum filium Guidonem Ascanium, cardinalem camerarium, iam ampliandum et forsitan, eiusdem Guidonis Ascanii seu ab eo desuper deputandis arbitrio, in posterum ampliando.

Stabilia usque ad unum ducatos habere valeant et mercaturam quarumcumque rerum exercere possint.

§ 2. Et ultra domos in clausura existentes, quas per vos acquiri forsitan contigerit, quaecumque alia stabilia bona seu praedia urbana et rustica, usque ad valorem mille et quingentorum ducatorum auri, tenere possitis; bonaque ipsa christianis et colonis, etiam partiariis vel sub certa annua pensione, prout cum illis convenietis, locare, ac etiam, sine aliquibus fraude et monopolio, culturae terrarum et animalium, cuiuscumque generis, aliarumque rerum societates cum eisdem christianis contrahere, et quascumque artes et mercaturas quarumcumque mercium et rerum humano usui quomodolibet necessariarum, etiam olei, frumenti, vini, hordei ceterorumque fructuum (nisi tamen superiores huiusmodi commercia et emptiones publico edicto omnibus, etiam christianis negociantibus, interdixissent), exercere; et ubi etiam haec vobis a vestris debitoribus in solutum data fuerint, illa recipere, acceptaque quibusvis personis, etiam christianis, vendere,

et cum illis pro aliis bonis permutare et prout volueritis, alienare.

§ 3. Et cum christianis conversationem et familiaritatem honestas, non tamen eosdem christianos in vestros famulos habere, aut quomodolibet tenere. Et de pecuniis per vos et vestrum quemlibet mutuatis interesse, pro tempore usque ad datam litterarum praedecessoris huiusmodi decurso, iuxta capitula vobis antea concessa et tolerata, exceptis tamen casibus iam decisis, vel per transactionem vel sententiam, quae in rem iudicatam transierit, finitis, quas in suo robore permanere omnino volumus, nisi quae arbitrio nostro nova revisione digna videbuntur; abinde vero circa, iuxta modum ex eiusdem praedecessoris ordinatione vobis datum, et donec alius modus vobis, per nos seu nostrum et Sedis Apostolicae camerarium praefatum, pro tempore statuatur, dummodo tum interesse de vestro interesse non exigatis, exigere.

Cum christianis honeste converseantur.

§ 4. Et pignora, quae a christianis quomodocumque per vos accipi contigerit, de illis, lapsis decem et octo mensibus integris, postquam vobis consignata fuerint, per publicam substationem, assistente officiali publico et parti legitima intimatione facta, et alias, iuxta morem et modum antequam dictae litterae emanassent in praefata alma Urbe servari solitum, vendere, et illorum pretium pro occurrenti summa vestri crediti; reliquum, si quod superflueret, illorum dominis reddendo et consignando vel in manibus officialis deponendo, vobis retinere, et de illis nullam rationem illorum dominis seu cuiquam alteri reddere teneamini, sed, velut de propriis bonis, libere disponere valeatis, plenam et liberam, eisdem auctoritate et tenore facultatem concedimus.

Pignora post lapsum xviii mensium vendere valeant.

§ 5. Et insuper volumus ut vos sub statutis et decretis generalibus almae Urbis praefatae, quae tamen privilegiis et concessionibus vobis indultis contraria non

Statuta Urbis servent, si non obstant indulgentia.

1 Concurrenti, Cherub. (n. r.).

sint, comprehendamini et illa observare teneamini.

§ 6. Et ne, ob certi loci, intra quem habitare debeatis, assignationem et intra illum domos conducendi necessitatem, ab illarum dominis ultra debitum modum praegravemini, ut domorum domini in locis praedictis illas vobis pro iusto pretio, per camerarium praefatum declarando, locare teneantur, neque illud quovis modo augere vel alterare valeant.

Qui stabilia ab eis emerunt, solvant pretium abaque cautione vel illa cum fructibus restituant.

§ 7. Praeterea si vobis vel vestrum singulis, vigore apostolicarum praedecessoris litterarum, bona stabilia, quae possidebatis, vendere coactis, aliqui huiusmodi bona emerunt, et illorum, etiam sub praetextu cautionum de evictione seu alias per calumnias requisitarum non praestitarum, vobis nondum persolverint, ut pretia conventa vobis, absque alicuius cautionis praestatione, integre persolvere, aut bona ipsa stabilia per eos empta in eo statu, quo erant tempore emptionis, una cum fructibus per eos perceptis, restituere teneantur. Omnesque libros rationum vestrarum et alias scripturas publicas et privatas vobis ablatos et ablatas, seu depositos et depositas, quibusvis sequestris super illis factis sublatis, vobis restitui mandamus, vosque ad reddendum rationem aliquam de contractibus seu instrumentis, etiam cassis et extinctis, nullatenus teneri neque adstringi posse decernimus.

Delicta, praeterquam hic excepta, iam parata remittit.

§ 8. Et ulterius vos omnes et singulos ab omnibus et quibusvis delictis, criminibus, etiam tam contra dictas Pauli praedecessoris quam contra, eiusdem Pauli pontificatus tempore durante, quorumvis S. R. E. cardinalium aut aliorum quorumcumque literas, etiam libros non exhibendo, aut alias ipsis literis non parendo, excessibus et transgressionibus, quantumcumque gravibus et enormibus, per vos usque ad praesentem diem commissis, exceptis dumtaxat criminibus homicidii

homicidioque maioribus, ac laesae maiestatis et falsae monetae, falsificationis litterarum apostolicarum et in contemptum fidei christianae commissis, et iuxta formam instrumenti per vos in Camera Apostolica cum dilecto filio Donato Matthaeo Minali, generali thesaurario, modo facti seu celebrati, quoad poenas tantum cuiuscumque, praeterquam parti, applicandas et quae hactenus depositatae seu exactae non fuerunt, et salvo in reliquis iure cuiuslibet tertii, necnon a quibusvis residuis vigesimarum et talearum, et aliis quibuscumque, tam civilium quam criminalium Camerae Apostolicae debitis, auctoritate et tenore praemissis absolvimus et liberamus.

§ 9. Et insuper volumus quod pro futuris transgressionibus ratione exactionis vestri interesse, querelans seu accusator annum tantum habeat ad prosequendum suam accusationem seu querelam, quantum sit respectu poenae, ut supra applicandae; quod vero attinet ad interesse civile ipsius querelantis vel accusantis vel cuiuslibet alterius tertii, nulla alia sit praefinitio temporis, nisi ea quae a iure communi statuta est.

Querelans contra eos occasione exactionis interesse, habet annum ad prosequendum querelam respectu poenae.

§ 10. Et pariter quod vestris creditis, tam praeteritis quam praesentibus et futuris, ea solum opponatur praescriptio, quae praefinita est a iure communi; et quod pro toto eo tempore, quo quis pecuniis vestris fruitur, intelligatur interesse currere, computando tamen diem pro die, mensem pro mense, non autem diem pro mense, et pro transgressibus vestris poenae sint arbitrarie de cetero, exceptis tamen illis casibus pro quibus certae poenae sunt statutae a iure communi.

Praescriptio iuris communis contra iudicos opponi potest.

§ 11. Praeterea vobis permittimus quod possitis tenere apothecas extra ghectum seu septum hebraicum, quantum tamen fieri poterit contiguas, et in illis, ab ortu solis usque ad occasum, exceptis diebus festis, permanere, et mercaturam ac artes

Apothecas extra septum iudaeorum habere possunt.

vestras et banchum aliaque vobis permissa exercitia exercere, dummodo, adveniente nocte, vos ad vestras solitas intra claustra habitationes reducatis.

Libri non probant contra christianos, nisi scripti sint vulgari italico sermone.

§ 12. Ceterum, ut fraudibus occurratur, mandamus ut vos rationes, quas cum christianis habueritis, characteribus linguae vulgaris italicae scribere teneamini, alias vestris libris seu rationibus, alias quam ut praefertur scriptis seu notatis, nulla fides prorsus adhibeatur; possitis tamen ad libitum vestrum privatos libros in usus vestros conscribere lingua vestra hebraica, dummodo ex eis christianos non conveniatis; quodque non solum vos in alma Urbe praefata commorantes, sed etiam ceteros extra illam in aliis quibusvis locis moram trahentes, qui in eadem negocia aut commercia aliqua habuerint, pro illorum modo et qualitate, teneantur et obligati sint in solutione compositionis, per vos nuper cum Camera Apostolica factae, aliisque omnibus oneribus per vos sustinendis et fiendis, iuxta ratam eis per taxatores imponendam, concurrere et contribuere; ac demum instrumentum conventionis per vos cum Camera Apostolica sive eius thesaurario sub die octava ianuarii praesentis anni initae, cum omnibus in eodem instrumento contentis, de verbo ad verbum, prout iacet, auctoritate et tenore praemissis, approbamus, ratificamus et confirmamus, omniaque in illo concessa vobis damus et concedimus et condonamus, ac praemissa omnia et singula in praesentibus nostris literis contenta inviolabiliter observari.

Decretum irritans.

§ 13. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere, ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, irritum et inane decernimus.

§ 14. Quocirca dilectis filiis nostro et Romanae Ecclesiae camerario, et etiam nostro in alma Urbe eiusque districtu in spiritualibus vicario et Curiae causarum Camerae Apostol. auditori generali, motu simili, per praesentes mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte vestra fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra vos concessione, indulto, voluntate, permissione, liberatione, absolutione, mandato, confirmatione, approbatione, decreto, aliisque praemissis et praesentibus literis pacifice frui et gaudere, non permittentes vos, aut aliquem vestrum desuper per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet ac inobedientes et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Executorum istius constitutionis deputatio et facultates.

Clausulae derogatorias.

§ 15. Nos obstantibus supradicti Pauli praedecessoris et quibusvis aliis literis, concessionibus et ordinationibus apostolicis, etiam per nos contra praemissa seu aliquod praemissorum editis, necnon provincialibus, etiam per Sedis Apostolicae pro tempore de latere legatos, etiam super praescriptione sex annorum sive alterius brevioris, quae a iure communi indicta sit, temporis contra hebraeos praefinita, similiter editis, etiam Urbis praefatae statutis et consuetudinibus, etiam per Sedem Apostolicam approbatis et confirmatis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis dictae almae Urbi seu eius populo ac quibusvis aliis, sub quibuscumque verborum formis et clausulis, etiam derogatorias derogatoriis, aliisque for-

tioribus et efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis quibuslibet concessis, confirmatis ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si, pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxvii februarii, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 27 feb. 1562, pontif. anno III.

LVIII.

Prohibitio deferendi, retinendi et vendendi archibusettos brevioris mensurae duorum palmorum in Statu Ecclesiastico.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causa huius prohibitionis.

Cum vices Eius, licet immeriti, geramus in terris, qui, de caelo ad ima descendens, pro salute humani generis seipsum ad Crucis patibulum obtulit, omni quo possumus studio, continuo invigilare debemus ut omnis prorsus occasio homicidia, tamquam in eiusdem humani generis perniciem tendentia, committendi, quantum in

nobis est, submoveatur. Et quia experientia cognovimus quamplura ex illis tormentulis igneis, archibusettis vulgariter nuncupatis (quae occulte deferri possunt et ad necem inferendam aptiora et fere inevitabilia esse videntur), in dies committi et perpetrari, nec hactenus, ob proclamata, etiam sub gravissimis poenis, a rectoribus provinciarum et terrarum nobis et sanctae Romanae Ecclesiae subiectarum, ab illis deferendis, ob sicariorum copiam, audaciam, cessari aut abstinere; quinimmo passim et indistincte, non secus ac cetera arma minus prohibita, ab omnibus fere gestari.

Prohibitio deferendi et retinendi archibusettos brevioris mensurae duorum palmorum.

§ 1. Nos propterea, volentes proditorium et abominabile et detestandum armorum genus huiusmodi penitus et omnino destruere, ac ab alma Urbe aliisque terris nostris praedictis in totum eliminare, motu proprio et ex certa nostra scientia, hac in perpetuum valitura constitutione, sancimus nemini, cuiuscumque sit dignitatis, gradus, ordinis, conditionis aut praeminentiae, licere genus armorum huiusmodi, quod brevioris duorum palmorum mensurae existat, publice vel occulte, tam per Urbem, civitates et loca nostra praedicta, quam etiam in itineribus, quoquo modo, aut quovis, etiam militiae aut executionis iustitiae, praetextu, deferre minusque in domibus aut alibi retinere, vendere, emere aut permutationis, in solutum dationis, pignoris vel quocumque alio titulo recipere, quinimmo quicumque illa habuerint intra viginti dierum spatium, a die publicationis praesentis constitutionis in locis infrascriptis faciendae computandum, in alma Urbe nostra, illius gubernatori; in aliis vero locis praedictis, rectori vel praesidi aut etiam gubernatori, seu cuivis alii superiori loci, in quo ea habentes fuerint, denunciare, et ad eum perferre seu perferri facere ac penes ipsum in loco ad id deputando, servanda dimittere teneantur.

§ 2. Qui vero contrafecerit, dictumque

Contraveni-
tium poenae.

genus armorum, lapsis dicti viginti diebus, retinuerit, crimen laesae maiestatis et rebellionis, ac poenas pro illo a iure inflictas eo ipso incurrat.

Inhibitio con-
tra officiales, ne
licentias desu-
per concedant.

§ 3. Inhibentes (prout tenore praesentium inhibemus) omnibus et singulis, etiam de latere nostro legatis, ne, sub indignationis nostrae; et quibuscumque vicelegatis, gubernatoribus, rectoribus, praesidentibus ac aliis nostris et Sedis Apostolicae seu civitatum et terrarum praedictarum officialibus ne, sub suspensionis a divinis ac excommunicationis latae sententiae, aliisque arbitrii nostri poenis, cuiquam tale genus armorum, sub quovis colore, deferendi, vel alias, ut praemittitur, retinendi licentiam et facultatem ad quodcumque, etiam brevissimum, tempus concedere audeant vel presumant.

Licentiam au-
tem per officia-
les dandae nul-
lae sint, et a
poenis praedi-
ctis non execu-
sent.

§ 4. Decernentes nihilominus licentias et facultates sic concedendas nullas penitus et invalidas existere, ac, illis non obstantibus, eos, qui sub illarum clypeo dictum genus armorum detulerint aut, ut praemittitur, retinuerint, poenas praedictas omnino incururos, illosque irremissibiliter puniendos fore; et contra omnes et singulos huic nostrae constitutioni contravenientes, ad fisci nostri instantiam et etiam ex officio, procedi et inquiri posse, ac ad poenarum praedictarum executionem deveniri omnino debere.

Iussio publi-
candi.

§ 5. Ut autem praemissa ad omnium notitiam deducantur, nec aliquis praetextu ignorantiae excusari possit, volumus quod praesentes literae per aliquos Curiae nostrae cursores ad basilicae Principis Apostolorum de Urbe et ecclesiae Lateranensis necnon Cancellariae Apostolicae valvas, ac in acie Campi Florae affigantur et publicentur.

Fides tran-
sumptorum.

§ 6. Quodque earum transumptis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, certa et indubitata fides

adhibeatur, prout ipsis literis originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Et transumpta huiusmodi, legati, vicelegati, rectores vel praesides aut gubernatores seu alii superiores provinciarum, terrarum, oppidorum et locorum praedictorum per publicum praeconem publicari et valvis cathedrales seu matricis ecclesiae loci aut palatii eorum residentiae affigi faciant; publicationemque et affixionem praedictas, lapsis dictis viginti diebus, perinde omnes arctare ac si personaliter intimatae forent.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, privilegiis quoque et indultis quibuscumque personis forsitan concessis, confirmatis et innovatis, assertis consuetudinibus, quas (si quae forent) per praesentes improbamus, nullasque et invalidas esse declaramus. Et quae omnia (illorum tenores pro sufficienter expressis habentes) revocamus et annullamus, nullaque et irrita esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, pridie nonas martii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 6 martii 1562, pontif. anno III.

LIX.

Iurisdictio et facultates cardinalis protectoris et iudicis causarum monasterii et monialium (impudicarum iam mulierum) Convertitarum de Urbe nuncupatarum 1.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum, sicut accepimus, non sine animi nostri displicentia, monasterium Con-

1 Institutionem huius monasterii et eius indulta vide in Leonis X constit. XLIII, *Salvator*, tom. v, pag. 742.

Derogatio con-
trariorum.

Causa consti-
tutionis.

titarum de Urbe, illiusque moniales, ob lites et quaestiones quibus ad diversa Urbis tribunalia, occasione bonorum meretricum curialium et aliarum quarumcumque mulierum inhonestam vitam agentium et ab intestato decedentium, seu quae eisdem monialibus, iuxta formam felicis recordationis Leonis Papae X et aliorum praedecessorum nostrorum, partem debitam non donaverint vel reliquerint, vel alias dictae bullae non satisfecerint; ac locationum, censuum, donationum, haereditatum, legatorum et diversarum aliarum rerum, tam in agendo quam defendendo, ipsum monasterium concernentes, et ad illud ac eius moniales praedictas quovis modo spectantes, iugiter implicatae existant et quamplurima damna et incommoda patiantur, ac impensae litis valorem, de qua pro tempore agitur, saepenumero exuperare, atque, propter huiusmodi diuturnam pendentiam et illarum expeditionis tarditatem, ipsum monasterium a plurimis annis citra multis debitis involutum existat, ita ut vix ab eis possit explicari, aut habere unde illius onera et dictarum monialium alimenta proveniant, nisi de celeri et opportuno remedio provideatur.

Advocatio
causarum mo-
nasterii non in-
structarum co-
ram quocumque
iudice verten-
tium cum qui-
buscumque e-
tiam privilegia-
tia.

§ 1. Nos, monasterium Convertitarum praedictarum, in quo mulieres carnis libidinum et licentiosae vitae antea assuetae, caritative recipiuntur, et in viam Domini diriguntur, earumque et illas sequentium animarum aeterna salus paratur, tantoque hospitalia et alia pia loca in quibus Christi pauperes, tam infirmi quam alias, recipiuntur, aluntur et cooperiuntur, excellere quanto animae et corpus et cetera terrena antecellunt; ac earum paupertatibus et indemnitatibus paterna pietate favorabiliter consulere; et ut ab huiusmodi dispendiis et expensis quantocius subleventur providere volentes, motu simili et de certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnes et singulas cau-

sas inter dictum monasterium et moniales praedictas sive earum gubernatores ac procuratores et agentes et quascumque alias, etiam singulares, personas, collegia, universitates, societates, etiam pia et religiosa loca, cuiuscumque status, gradus, ordinis et qualitatis, privilegiatas et privilegiata, tam coram sanctae Romanae Ecclesiae camerario, necnon auditore et praesidente ac clericis Camerae Apostolicae necnon vicario et gubernatore ac senatore Urbis, capitaneoque et aliis quibuscumque iudicibus, ordinariis et delegatis, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus nunc et pro tempore existentibus, occasione quorumcumque bonorum et rerum supradictum monasterium et illius moniales et alios praedictos, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive concernentium, et ad praedictum monasterium et moniales huiusmodi quomodolibet, et de interesse ipsarum quomodocumque et qualitercumque apparere possit spectantium, in quacumque instantia inter illos, necnon alia aequae vel magis pia loca, universitates, collegia, quomodocumque privilegiata, viduas, pupillos et alias personas, etiam exemptas, pendentes, cuiuscumque qualitatis, status, ordinis vel conditionis et naturae existentes, etiam maiores expressis, in eodem statu et terminis, in quibus reperiuntur (dummodo instructae non sint), aut illas ac omnes alias et singulas de cetero inter monasterium et moniales huiusmodi, illius gubernatores, procuratores et agentes ac supradictos et alios quoscumque quomodolibet, tam active quam passive movendas, harum serie advocamus.

§ 2. Ac venerabilem fratrem nostrum Ioannem, episcopum Sabinensem, sanctae Romanae Ecclesiae cardinalem Mo-

Deputatio et
facultates iudi-
cis dictarum
causarum et
protectoris mo-
nasterii.

sterii Convertitarum, iudicem ordinarium et perpetuum, ad praedictas necnon quascumque alias, similes vel dissimiles, causam et causas, ac etiam criminales et mixtas, tam per eos et contra eos et eorum singulares personas super praemissis, ac quibuscumque aliis rebus, iuribus et actionibus, super bonis et rebus, cuiuscumque qualitatis, quantitatis, valoris et naturae existant, et ad monasterium et moniales praefatas huiusmodi pertinentes, inter eos ac personas, universitates, collegia seu loca pia, etiam privilegiata et exempta, tam active quam passive, pro tempore movendas, iuxta ordinariam iurisdictionem seu facultatem, tam gubernatori quam auditori Camerae seu vicario Urbis praefato et eorum cuilibet attributam seu attributas, per se vel eius auditorem nunc aut pro tempore existentes seu alium per eum deputatum vel deputandum audiendas, fineque debito terminandas et decidendas; et quod decrevit in quocumque loco et contra quascumque personas, quantumcumque privilegiatas, plenarie exequendum seu exequi faciendum, quibusvis inhibitionibus, etiam vigore specialium commissionum, etiam nostra et successorum nostrorum huiusmodi manu signata, emanata et emananda, non obstantibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium, perpetuo constituimus et deputamus, et ad hunc effectum illi, etiam per alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, et per edictum publicum, constituo summarie sibi de non tuto accessu, citandi et monendi, ac eisdem et praefatis.

Facultate inhibendi quibuscumque iudicibus Urbis;

§ 3. Necnon quibusvis aliis, etiam Curiae Capitolii, primo et secundo illius collateralibus ac appellationum capitaneo, quam aliarum eiusdem Urbis curiarum iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus et quoties opus fuerit, sub censuris, sententiis et poenis

ecclesiasticis ac etiam pecuniariis, de quibus eidem protectori sive eius deputando auditori videbitur, inhibendi, et in eventum non paritionis, contra inobedientes et rebelles, ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi illarumque aggravationem et alia, iuxta stylum et morem dictarum curiarum, in similibus servari solitum et alias, prout sibi videbitur, procedendi.

§ 4. Sententiamque sive sententias debita executioni demandandi seu demandari faciendi in omnibus et per omnia, et iuxta etiam facultatem dictis auditori Camerae, Urbis gubernatori et vice-cancellario per eandem bullam concessam.

§ 5. Contradictores quoslibet et rebelles, per censuras et poenas ecclesiasticas ac etiam pecuniarias, aliaque iuris et facti opportuna remedia, appellatione postposita, compescendo, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandum.

§ 6. Omniaque alia et singula in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, faciendi et exequendi.

§ 7. Ac causam et causas motas et movendas, commissas et committendas, toties quoties opus fuerit, semel et pluries, eiusdem cardinalis arbitrio reassumendi, plenam et liberam licentiam et facultatem concedimus.

§ 8. Decernentes monasterium Convertitarum praedictarum et illius moniales et gubernatores seu procuratores et eorum agentes personasque praedictas, ex nunc deinceps occasione praemissorum alibi quam coram praedicto nunc et pro tempore dicti monasterii Convertitarum existente protectore conveniri aut alios conveniendos constringi non posse. Ac processus, sententias et decreta per alium vel alios, tam ordinarios quam delegatos, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatas, latas et factas, cum

Sententias exequendi;

Inobedientes coercendi;

Cetera necessaria faciendi;

Causas reassumendi ab aliis iudicibus.

Causae alibi cognosci nequeant.

inde secutis quibuscumque, nulla, irrita et inania nulliusque roboris vel momenti fore.

Clausula praeservativa.

§ 9. Praesentes quoque, sub quibuscumque revocationibus, suspensione et exceptionibus, similibus vel dissimilibus gratiarum, etiam per nos et successores nostros Romanos Pontifices aut Sedem Apostolicam vel eius legatos, etiam per regulas Cancellariae Apostolicae pro tempore factas ad favorem fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis penitus et omnino exemptas esse et censi, nec eisdem praesentibus per quascumque literas et quasvis regulas generales et speciales, etiam derogatarum derogatorias, efficaciores et insolitas clausulas et irritantia decreta, sub quacumque verborum expressione in se continentes, derogari posse; et si illis ullo umquam tempore, ex aliqua etiam quantumvis necessaria et urgentissima causa, derogari contingat, nisi tenor illarum de verbo ad verbum, nihil omisso, insertus, et huiusmodi derogatio consistorialiter facta, et per trinas et distinctas literas eundem tenorem continentes, tribus similibus distinctis vicibus, monialibus, gubernatoribus et deputatis ceterisque personis praedictis legitime intimata et insinuata fuerit, eorumque expressus accedat ad id consensus, derogationem nemini suffragari, nec praesenti motu proprio per quamcumque concessionem, etiam nostra et successorum nostrorum manu signatam, fuisse et fore derogatum.

Decretum irritans.

§ 10. Sicque per quoscumque iudices, quavis auctoritate, etiam cardinalatus, sublata etc., iudicari debere; irritum quoque etc.

Clausula derogatoria.

§ 11. Non obstantibus praemissis, ac felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII, etiam praedecessoris nostri, de una, et in consilio generali edita de duabus diae-

tis, dummodo non ultra tres diaetas ad iudicium trahant, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis et fabricae praedictae, necnon hospitalium, ecclesiarum, monasteriorum et aliorum regularium et piorum locorum ac Ordinum, quorum illi extiterint, et aliorum quorumcumque locorum exemptorum, iuramento etc. roboratis, statutis etc., privilegiis quoque, indultis, necnon conservatoriis et exemptoribus¹ ac litteris apostolicis in forma motus proprii eidem Capitolii Romani, necnon iudicibus, curiis, tribunaliibus et eorum personis, per quoscumque Romanos Pontifices, praedecessores nostros, ac nos et Sedem Apostolicam, etiam motu proprio ac alias, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis, necnon reformationibus, etiam noviter factis ac etiam motu proprio simili approbatis, etiam de reassumendis eisdem causis ad forum seu Curiam Capitolii, quibus omnibus, etiam si de illis etc., tenores etc., ac si in specie praesentibus insererentur, tam in genere quam in specie, ad effectum sufficientis derogationis pro sufficienter expressis habentes et habere decernentes, harum serie, specialiter et expresse, motu simili et ex certa scientia ac de potestate apostolicae plenitudine, derogamus et sufficienter derogatum esse decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 12. Volumus autem quod praesentis motus proprii sola signatura sufficiat et ubique fidem faciat, tam in iudicio quam extra, clausula ordinaria non obstante; quodque praesentium transumptis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo praedicti protectoris seu alterius cuiuscumque personae in dignitate ecclesiastica constitutae vel curiae saecularis munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, tam in iudicio

Sola signatura sufficit.

¹ Exemptionibus; Cherub. (n. r.).

quam extra, quae praesentibus adhiberetur, si exhibitae vel ostensae fuerint.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimosexto kalendas aprilis, anno III.

Dat. die 17 martii 1562, pontif. anno III.

LX.

Jurisdictionis inquisitorum haereticae pravitatis procedendi contra quoscumque regulares et religiosos quoquomodo privilegiatos et exemptos, de haeresi culpabiles, dummodo eorum superiores non praevenerint 1.

Pius Papa IV, ad futuram rei memoriam.

Pastoris aeterni vices, meritis licet insufficientibus, gerentes in terris, sic vigilantiae nostrae sollicitudinem circa oves curae nostrae divina dispositione commissas exercere studemus, ne illae ab ovili suo, extra quod salvus nemo esse potest, aberrantes, in luporum rapacium insidias ullo modo incidere valeant, sed intra caulas debite custoditae ad coelestia pascua feliciter pervenire possint.

§ 1. Nuper siquidem accepimus, nonnullos Romanos Pontifices praedecessores nostros, anteactis temporibus, ex causis tunc expressis, diversis Ordinibus, etiam Mendicantibus, quod contra eorum fratres et religiosos, in quibuscumque causis, etiam haeresis, nisi per eorundem Ordinum superiores et praelatos, inquiri aut procedi quoquo modo non possint, inter alia privilegia, per suas literas concessisse et nos forte illas confirmasse; supercrecente autem temporis et hominum malitia, hac nostra potissimum aetate (quod

1 Haec bulla in Mainardi editione bis praelo posita habetur sub numeris LX et LXXVIII. Cum nulla rationabilis causa huiusce repetitionis appareat, alteram omittimus (n. T.).

sane dolenter referimus), in agro evangelici Patrisfamilias zizania, etiam inter dictos fratres et religiosos in tantum pullulasse, messesque tritico rarescentes adeo polluere videmus, ut vulpeculae iam in aperto vineam Domini demoliri nitantur.

§ 2. Quare nos, pro pastoralis officio nobis divinitus crediti debito, quantum cum Deo possumus, opportuna in praemissis remedia adhibere volentes, ut quos Dei amor a malo non revocat, poenae saltem formido a delinquendo retrahat; et propterea considerantes quod si dilecti filii inquisitores haereticae pravitatis, tam generales quam ubique locorum deputati particulares, in causis haeresis huiusmodi contra quoscumque quorumvis Ordinum, etiam quomodolibet exemptorum et Mendicantium, fratres professores et religiosos, quandocumque causas ipsas haeresis ab eis inchoari contigerit, procedere valerent, profecto id in non modicam fidei catholicae cederet utilitatem, cum praesertim ex hoc superiores et praelati Ordinum praedictorum, sicut verisimiliter credendum est, ad subditos suos, sub probata Religionis norma, continendos, transgressoresque debitis poenis compe-scendos, facile reddi possint diligentiores. Idcirco, motu proprio et ex certa scientia ac matura deliberatione nostra, hac nostra firmiter valitura constitutione, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus, ordinamus atque decernimus quod de cetero, in omnibus christiani orbis partibus, inquisitores haereticae pravitatis, tam generales quam in quibusvis provinciis, civitatibus, oppidis, terris et locis pro tempore deputati particulares, contra quoscumque fratres, professores et religiosos Ordinum praedictorum, ac etiam contra quoscumque quovis modo privilegiatos et exemptos, de haeresis crimine quomodolibet suspectos aut culpabiles, dummodo ab eorundem fratrum

Sed hic Pontifex, ad maiorem fidei utilitatem, inquisitoribus omnibus facultatem dat proced. contra quoscumq. fratres et religiosos et exemptos, dummodo eorum superiores non praevenerint.

professorum et religiosorum superioribus et praelatis in causis huiusmodi praeventi non fuerint, iuxta facultates officii ipsius Inquisitionis, inquirere et procedere, ac culpabiles et delinquentes repertos, secundum canonicas sanctiones castigare aut punire, ceteraque omnia et singula facere, gerere et exequi libere et licite possint et valeant, super quibus plenam et liberam eisdem inquisitoribus et eorum cuilibet facultatem concedimus et potestatem.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi facultate, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

§ 4. Non obstantibus quibusvis apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus, et Ordinum praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, etiam *Mari Magno* et *Bulla Aurea* vel alias quomodolibet nuncupatis, eisdem Ordinibus et illorum superioribus ac praelatis, etiam per dictos Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem Apostolicam, ac etiam per nos aut quoscumque alios quovis modo concessis, confirmatis et iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut alia exquisita forma ad hoc servanda foret, eorum omnium tenores praesentibus pro sufficienter expressis et totaliter insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, ad effectum praesentium, specialiter et expresse derogamus ac sufficienter et plene dero-

Bull. Rom. Vol. VII.

23

gatum esse volumus atque decernimus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 5. Volumus autem quod praesentium transumptis, manu notarii publici etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 1 aprilis 1562, pontif. anno III.

LXI.

Taxa mercedum notariorum causarum civilium gubernatoris, vicarii, iudicis Burgi et magistrorum viarum Urbis, et etiam Capitolii, in casibus de quibus per statuta non est provisum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nuper generali reformationi circa Romanae Curiae officia et tribunalia per nostras desuper editas literas providerimus, et inter cetera statuerimus ut quorundam tribunalium notarii, pro actis coram eis faciendis, adnotandis et conscribendis, mercedem iuxta taxationem per nos eis ordinandam, et non ultra, exigere valeant: idcirco nos illam ad suprascriptum modum duximus reducendam. Quam per notarios actuarios in causis civilibus curiarum almae Urbis nostrae gubernatoris et nostri in eadem Urbe vicarii, necnon capitanei Burgi Sancti Petri et magistrorum viarum, ac, in casibus in quibus per statuta Urbis specialiter non providetur, etiam senatoris eiusque collateralium et capitanei appellationum, ac magistrorum, iustitiariorum, observari mandamus, sub poenis in dictis nostris literis expressis. Utque tam ipsis notariis quantum petere valeant, quam partibus litigantibus quantum solvere debeant iugiter innotescat, iubemus ut singuli notarii praedicti, taxationem suprascriptam, in vulgari sermone impressam, tabellae affixam in suo quisque officio, in loco publico, quo ab omnibus inspicere, legi et intelligi possit, teneant, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet. Motu proprio. I.

Pro quocumque monitorio, arresto seu

Transumptis credi mandat.

Notarii praedicti servant hanc taxam, et tabellam affixam teneant in loco publico.

Exordium.

Pontifices concesserunt diversis Ordinibus de haeresi inquiri non posse nisi per eorum superiores.

praecepto litis introductivo, cum clausula, *Si quis* etc., nihil.

Pro quacumque petitione, comparitione, protestatione sive allegatione, bol. 1 unum, *b. 1.*

Pro quacumque revocatione inhibitionis de facto factae, arresti, sequestri seu cuiusvis mandati, bol. duos, *b. 2.*

Pro mandato suspicionis fugae, cum examine testium, usque ad summam scutorum decem, bol. decem, *b. 10.*

Cum productione iurium a decem infra, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

A decem supra, cum examine testium, bol. duodecim, *b. 12.*

Cum productione iurium a decem supra, bol. decem, *b. 10.*

Pro arresto in carceribus, idem solvitur respective.

Pro mandato de relaxando, cum cautione usque ad summam scutorum decem, bol. quindecim, *b. 15.*

Si vero cum consensu, sine cautione, bol. duodecim, *b. 12.*

Abinde supra, si cum cautione, bol. viginti quinque, *b. 25.*

Si vero sine cautione, bol. viginti, *b. 20.*

Pro quocumque mandato in contumaciam, bol. tres, *b. 3.*

Pro revocatione mandati in contumaciam, bol. duos, *b. 2.*

Pro *Non gravelur*, seu mandato de non molestando in forma iuris, bol. tres, *b. 3.*

Pro quocumque deposito pro quacumque summa in actis faciendo, nihil.

Pro restitutione depositi, pro quolibet scuto in causa mercedum, bol. unum, in ceteris duos, *b. 2.*

Pro rogitu cuiuscumque obligationis in officio, usque ad summam scutorum decem, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Abinde supra, bol. decem, *b. 10.*

Extra officium, duplum.

Pro cassatione cuiuscumque obligationis iudicialis, usque ad summam decem, bol. quinque, *b. 5.*

¹ *Bologninus*, italice *Bolognino*, numus Bononiensis, valoris fere quinquaginta quatuor centesimilibellae Gallicae (R. T.).

Abinde supra, bol. decem, *b. 10.*

Pro susceptione termini in iudicio ad solvendum, bol. duos, *b. 2.*

Pro quacumque susceptione censurarum in iudicio, quae non fiat nisi ultra decem, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Pro moderatione censurarum, bol. duos, *b. 2.*

Pro quocumque partito litis decisivo, bol. duos, *b. 2.*

Pro quocumque iuramento extra officium, susceptione termini aut actus iudicialis, usque ad scutos decem, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Abinde supra, bol. decem, *b. 10.*

Pro quocumque mandato vigore termini in iudicio suscepti, vel censurarum, vel iuramenti, usque ad summam scutorum quinque, bol. quinque, *b. 5.*

A scutis quinque usque ad decem, bol. decem, *b. 10.*

A decem usque ad viginti, bol. viginti, *b. 20.*

A viginti usque ad quaecumque summam, bol. quinquaginta, *b. 50.*

Pro decreto supradicti mandati, bol. duos, *b. 2.*

Pro quacumque fide de exequendo mandatum in alia Curia decretum, seu appositionis manus in contumaciam vel alias non facto processu, bol. duos, *b. 2.*

Pro quocumque rogitu procurae in officio, bol. duos, *b. 2.*

Extra vero officium, bol. octo, *b. 8.*

Pro productione quorumcumque iurium, articulorum et interrogatoriorum, bol. duos, *b. 2.*

Pro quacumque restitutione iurium cum dimissione copiae a decem scutis infra, supra tamen duo in scripturis privatis, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

A decem usque ad viginti, bol. quindecim, *b. 15.*

A viginti supra, bol. viginti, *b. 20.*

Si vero instrumenta ¹ vel alia iura, duplum in quolibet casu praedicto.

Pro relatione ad videndum iurare testes et illorum reductione, specificatione ma-

¹ Cherub. addit. publica (R. T.).

teriarum, etiam si insimul cum inductione testium fiat, bol. duos, *b. 2.*

Pro responsione articulorum sive praeparatoriorum, pro quolibet articulo seu praeparatorio, etiam generali, sive fiat verbo, sive fiat per productionem cedulae, bol. unum, *b. 1.*

Pro examine testis in quacumque summa, summarie absque articulis et interrogatoriis, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Pro examine super recognitione terrarum, bol. quatuor, *b. 4.*

Pro recognitione apocharum, bol. tres, *b. 3.*

Pro examine super articulis et interrogatoriis a scutis decem infra, supra tamen duo, bol. decem, *b. 10.*

A decem usque ad viginti, bol. quindecim, *b. 15.*

A viginti usque ad quaecumque summam, bol. viginti quinque, *b. 25.*

Si vero articuli et interrogatoria fuerint excessiva, solvatur arbitrio domini.

Extra vero officium solvatur duplum.

Pro copia testium publicorum, solvatur ad rationem, ut supra pro examine.

Pro quacumque informatione iudici facienda, cum ostensione actorum, iurium vel testium, a quinque ducatis infra, bol. tres, *b. 3.*

A quinque usque ad decem, bol. sex, *b. 6.*

Abinde supra, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Et unica tantum informatio in omnibus casibus solvatur.

Et si fiat extractus vel registrum, nihil solvatur pro informatione.

Pro quocumque decreto diffinitivo vel nota sententiae vim diffinitivae habentibus, usque ad summam scutorum quinque, bol. quinque, *b. 5.*

Usque ad decem, bol. decem, *b. 10.*

Usque ad viginti, bol. triginta, *b. 30.*

Usque ad quaecumque summam, bol. quadragintaquinque, *b. 45.*

Pro quocumque mandato vigore sententiae, servatis servandis vel causa cognita, usque ad summam scutorum quinque, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Usque ad decem, bol. decem, *b. 10.*

Usque ad viginti, bol. triginta, *b. 30.*

Usque ad quaecumque summam, bol. quinquaginta, *b. 50.*

Pro copia cuiuslibet commissionis, bol. decem, *b. 10.*

Pro copia simplici cuiuslibet instrumenti in actis rogati, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Pro copia subscripta, pro fide eorundem, bol. decem, *b. 10.*

Pro copia articulorum, si sit magna scriptura, bol. decem, *b. 10.*

Pro copia cuiuslibet petitionis partiti iuramenti, allegationis et cuiuscumque alterius actus iudicialis in actis facti, bol. duos, *b. 2.*

Pro mandato de evacuando domum, bol. viginti quinque, *b. 25.*

Pro quocumque mandato de consignandis pignoribus, bol. tres, *b. 3.*

Pro quocumque decreto confessionis debiti, bol. duos, *b. 2.*

Pro quibuscumque literis declaratoriis vigore monitorii vel in illarum loco mandato in contumaciam, bol. trigintaseptem cum dimidio, *b. 37 1/2.*

Pro quibuscumque literis excommunicatoriis sive deligatoriis vigore obligationis in forma Camerae vel monitorii reintegrati, vel mandato loco illarum, usque ad summam viginti quinque scutorum, bol. trigintaseptem cum dimidio, *b. 37 1/2.*

A viginti quinque usque ad quaecumque summam, bol. quinquaginta, *b. 50.*

Pro absolutione a censuris, bol. septem cum dimidio, *b. 7 1/2.*

Pro instrumento absolutionis a censuris, idem solvatur prout in literis.

Pro quocumque brachio saeculari, solvatur duplum ad rationem summae praedictae.

Pro monitorio extra Urbem in illius districtu, bol. viginti, *b. 20.*

Pro rogitu instrumenti possessionis infra moenia Urbis, bol. triginta septem cum dimidio, *b. 37 1/2.*

Extra vero moenia Urbis, arbitrio domini.

Pro inventario de bonis, extra officium, bol. quinquaginta, b. 50.

Pro publicatione instrumentorum, servantur statuta Urbis.

In causis a quinque infra, specificentur materiae in actis, et examinentur testes absque articulis et interrogatoriis, et notarius teneatur super generalibus examinare, et si pars voluerit dare interrogatoria, concordet notarium.

Et si agatur de bonis et non de pecuniarum quantitibus, stetur arbitrio domini, qua taxa solvi debeat.

Pro extractibus fiendis, prout hactenus fieri consueverint, pro quolibet folio habente lineas vigintiduas in qualibet pagina, bol. septem cum dimidio, b. 7 1/2.

In causis commissariis, pro comparitione et relationibus, nihil recipiatur, et in omnibus casibus solvatur prout in aliis Urbis tribunalibus solvi solitum et consuetum est.

A pauperibus et miserabilibus personis, solvere impotentibus, nihil, iuxta formam literarum nostrarum, accipiant.

LXII.

Taxa mercedum notariorum causarum criminalium gubernatoris, auditoris Camerae, vicarii et senatoris Urbis ac iudicis Burgi.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nuper generali reformationi circa Romanae Curiae officia et tribunalia per nostras desuper editas literas providerimus, et inter caetera statuerimus ut quorundam tribunalium notariorum pro actis coram eis faciendis, adnotandis et conscribendis mercedem iuxta taxationem per nos eis ordinandam, et non ultra, recipere valeant. Idcirco nos illam ad supradictum modum duximus reducendam, quam per notarios actuarios in causis criminalibus curiarum almae Urbis nostrae gubernatoris, auditoris Camerae, vicarii, senatoris, ac Burgi observari mandamus, sub poenis in dictis nostris literis expressis; utque tam

Notarii praedicti servant hanc taxam, et tabellam affixam teneant in loco publico.

ipsis notariis, quantum petere valeant, quam partibus litigantibus, quantum solvere debeant, iugiter innotescat, iubemus ut singuli notarii praedicti taxationem subscriptam, in vulgari sermone impressam et tabellae affixam, in suo quisque officio, in loco publico, quo ab omnibus inspici, legi et intelligi possit, teneant, contrariis non obstantibus quibuscumque.

Placet. Motu proprio. I.

Pro receptione quaerelae ex officio vel ad instantiam partis, seu in officio sive extra officium, nihil.

Pro examine testium, pro informatione Curiae, sive in officio sive extra officium, similiter ex officio vel ad instantiam partis, nihil.

Pro examine reorum in carceribus, nihil.

Pro quolibet monitorio, inhibitione vel sequestro in Curia, cum clausula *Si quis*, sc. 0, b. 3.

Pro alia inhibitione, arresto, monitorio vel sequestro sine dicta clausula, sc. 0, b. 5.

Pro qualibet significatione, cum fideiussione sive obligatione, sc. 0, b. 15.

Pro simili significatione, absque fideiussione et obligatione, sc. 0, b. 10.

Pro monitorio poenali, citatione, inhibitione, sequestro, arresto aut alio quovis instrumento, sive in Curia sive extra Curiam, sive auctoritate ordinaria sive commissaria pro fisco, nihil.

Pro simili monitorio in Curia in vim commissionis, si adest instigator secretus vel apertus, *carlenos* 5, *scut.* 0, b. 37 1/2.

Pro monitorio vel sequestro extra Curiam auctoritate ordinaria, si adest instigator, ut supra, sc. 0, b. 25.

Pro monitorio vel sequestro extra Curiam in vim commissionis, si adest similis instigator secretus vel apertus, *scutos* 0, b. 1/2.

Pro inhibitione in Curia vigore commissionis, ad instantiam partis; vel si adest instigator ut supra, *carlenos* 5, sc. 0, b. 37 1/2.

Pro inhibitione simili extra Curiam, sc. 0, b. 60.

Pro citatione, etiam cum inhibitione vigore commissionis, etiam per edictum extra Curiam, ad instantiam partis, vel si adest instigator, ut supra, sc. 1, b. 6 1/2.

Pro compulsorialibus generalibus vel specialibus extra Curiam vigore commissionis, sc. 1, b. 1/2.

Pro instrumento remissoriae, *scut.* 1, b. 1/2.

Pro literis missivis pro examinandis testibus extra Curiam, loco remissorialium, sc. 0, b. 20.

Pro literis declaratoriis ob non partitionem monitorii extra Curiam, *carlenos* 10, sc. 0, b. 75.

Si in causa commissaria, sc. 1, b. 1/2.

Pro brachio saeculari similiter ob non partitionem monitorii extra Curiam in causa ordinaria, sc. 1, b. 50.

Pro brachio saeculari vel mandato executivo loco executorialium extra Curiam in causa commissaria, sc. 2, b. 50.

Pro mandato de capiendis extra Curiam auctoritate ordinaria, ad instantiam partis vel instigatoris secreti vel aperti, sc. 0, b. 25.

Si in causa commissaria, sc. 1.

Pro edicto tempore vacantiarum, sc. 0, b. 50.

Pro comparitione, relatione, iurium productione vel aliis quibusvis actis pro fisco, nihil.

Pro qualibet relatione, comparitione, protestatione, iurium productione vel alio actu, parte instante, sc. 0, b. 2.

Pro actu depositi pecuniarum, nihil.

Pro consignatione depositi, pro quolibet scuto, b. 1.

Pro consignatione pignoris vel rei depositatae, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro examine cuiuslibet testis in causa capitali vel in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, cum articulis et interrogatoriis vel cum interventu domini iudicis vel fisci, in officio vel domo ipsius iudicis, sc. 0, b. 50.

Si extra domum et officium, etiam si testis sit egregius vel illustris super eisdem, sc. 1.

Si absque interrogatoriis et interventu iudicis et fisci, vel super bona fama, aut super uno vel duobus articulis tantum in officio, sc. 0, b. 25.

Si extra officium, etiam si testis sit illustris, ut supra, sc. 0, b. 4.

Pro examine testis in aliis causis non capitalibus, super articulis et interrogatoriis vel cum interventu iudicis vel fisci in officio, sc. 0, b. 3.

Si extra officium, etiam si testis sit egregius vel illustris, sc. 0, b. 50.

Si absque interrogatoriis et interventu iudicis vel fisci in officio, sc. 0, b. 15.

Si extra officium, sc. 0, b. 25.

Si materiae in articulis vel interrogatoriis fuerint excessivae, in quolibet ex casibus praedictis attendatur taxa iuxta excessivitatem arbitrio domini iudicis.

Pro examine testis in officio summarie, absque articulis et interrogatoriis, sc. 0, b. 10.

Si extra officium, sc. 0, b. 15.

Pro ostensione depositionis testium publicorum absque copia, solvatur medietas eius quod solutum fuerit pro examine respective.

Pro copia ipsius depositionis testium pro quolibet folio continente lineas xxiii, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro quolibet folio copiae indiciorum continente lineas xxiii, et pro qualibet linea xii syllabas, si unus tantum reus fuerit, sc. 0, b. 5.

Si duo vel plures rei fuerint, pro quolibet folio simili, *carlenum* 1, sc. 0, b. 7 1/2.

Pro quolibet centenario foliorum registri in causis ordinariis, si ad instantiam partis fieri contingat, dummodo pagina folii contineat lineas xxiv, et regestrum vel extractus Curiae Capitolii factus fuerit iuxta formam motus proprii sanctissimi D. N. D. Pii Papae IV, sc. 3, b. 1 1/2.

In causis vero commissariis a principio cum totidem xxiv lineis et iuxta formam eiusdem motus proprii, pro quolibet centenario, sc. 4.

Pro quolibet folio extractus facti cum

lineis et iuxta tenorem dicti motus proprii, *sc. 0, b. 7 1/2.*

Pro quolibet centenario rubricaturae processus de partibus, *sc. 1, b. 50.*

Pro mandato de relaxando aliquem in causa capitali vel alia, in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, ubi praecesserint indicia et reus fuerit examinatus, nec fuerit lata et subscripta sententia, *sc. 0, b. 50.*

Ubi vero reus, praecedentibus indicibus examinatus, fuerit condemnatus, vel etiam tam ante quam post composuerit, aut solverit poenam, seu ex gratia poena ei remissa fuerit, *sc. 1.*

Pro mandato de relaxando aliquem in alia causa, ubi praecedent indicia et reus componat vel poenam solvat, aut condemnatus ex gratia liberetur, *sc. 0, b. 30.*

In aliis vero quibusvis casibus pro simili mandato de excarcerando, *sc. 0, b. 20.*

Pro rogitu cuiuslibet fideiussionis in officio vel carcere, *sc. 0, b. 10.*

Si extra officium et carcerem, *scut. 0, b. 20.*

Pro mandato de capiendo aliquem pro indicibus vel pro Curiae informatione, nihil.

Pro mandato de capiendo pro cautione de non offendendo, *sc. 0, b. 7 1/2.*

Pro *Non gravetur*, *sc. 0, b. 5.*

Pro mandato de evacuando, servatis servandis, *b. 20.*

Pro inventario in causa capitali, *sc. 1.*

Pro simili inventario facto de mandato iudicis in quavis alia causa criminali, plus vel minus arbitrio iudicis, *sc. 0, b. 50.*

Pro simili inventario in causa civili, *sc. 0, b. 20.*

Pro existimatione, subhastatione et venditione bonorum mobilium vel semoventium fisco incorporatorum, usque ad valorem scut. 10, *sc. 0, b. 15.*

A scutis 10 usque ad 20, *sc. 0, b. 30.*

A scutis 20 usque ad 50, *sc. 0, b. 75.*

A scutis 50 usque ad 100, *sc. 1.*

A scutis 100 usque ad 500, *sc. 2.*

A scutis 500 usque ad quamcumque summam, *sc. 3.*

Pro adeptione possessionis bonorum stabilium fisco incorporatorum, intra moenia, *sc. 1.*

Si extra, solvatur iuxta importantiam causae et distantiam loci, arbitrio domini iudicis.

Pro subhastatione, venditione et deliberatione similium bonorum stabilium, usque ad valorem scut. 100, *sc. 1, b. 2.*

Abinde supra, capiatur arbitrio eiusdem domini iudicis.

Pro nota sententiae diffinitivae, declaratoriae vel interlocutoriae, in quavis instantia pro fisco, nihil.

Pro nota sententiae absolutoriae definitivae in causa capitali in prima instantia, pro quolibet reo, *sc. 4.*

Si in secunda instantia, *sc. 3.*

Si in tertia instantia, *sc. 2.*

Pro simili nota sententiae in alia causa, in qua veniret imponenda poena corporis afflictiva, in prima instantia, *sc. 3.*

Si in secunda, *sc. 2.*

Si in tertia, *sc. 1.*

Pro simili nota sententiae absolutoriae definitivae in causa non capitali et in qua non veniret imponenda poena corporis afflictiva, in prima instantia, *sc. 2.*

Si in secunda, *sc. 1, b. 50.*

Si in tertia instantia, *sc. 1.*

Pro simili nota sententiae declaratoriae in quavis causa et instantia, *sc. 1.*

Pro nota sententiae definitivae in causa discussionis, recipiatur, iuxta importantiam causae, arbitrio domini iudicis.

Pro nota decreti habentis vim sententiae definitivae in quolibet ex casibus praedictis capiatur pro medietate, iuxta taxam praedictarum sententiarum respective.

Pro quolibet folio copiae articulorum vel iurium productorum, *cartenium 1, sc. 0, b. 7 1/2.*

Pro restitutione iurium, *sc. 0, b. 25.*

Pro quolibet salvoconducto pro homicidio ad quodvis tempus, si forte dari contingat de mandato sanctissimi D. N., *sc. 1.*

Si pro alio minori delicto, *sc. 0, b. 50.*

Pro decreto ad exequendum mandatum iam decretum revocationis, inhibitionis vel sequestri de consignando bona depositata, vel similis naturae, una cum fide vel mandato desuper opportuno, *cartenium 1, sc. 0, b. 7 1/2.*

Pro cassatione cuiuslibet simplicis fideiussionis, obligationis vel querelae, *sc. 0, b. 10.*

Pro cassatione similis fideiussionis vel querelae in quibus secutus fuerit processus vel examen inquisiti, non tamen condemnatio, *sc. 0, b. 20.*

Pro cassatione similis fideiussionis vel obligationis in causa gravi et pro persona tertia, attendatur importantia ipsius causae et personae inquisitae, et stetur iudicio domini iudicis, nisi partes fuerint inter se concordēs, *sc. 1.*

Pro cassatione processus in causa capitali, pro quolibet inquisito, *sc. 1.*

Si in causa minori, in qua tamen veniret imponenda poena corporis afflictiva, *sc. 0, b. 75.*

Pro cassatione processus in alia causa non capitali, in qua non veniret imponenda poena corporis afflictiva, *sc. 0, b. 50.*

Pro cassatione processus in causa gravi et pro persona tertia attendatur importantia causae et personae, et stetur iudicio domini iudicis, ut supra.

Pro instrumento sententiae in causa capitali, *sc. 2.*

Pro simili instrumento in causa, in qua tamen veniret imponenda poena corporis afflictiva, *sc. 1, b. 50.*

Pro simili instrumento in causa minori, *sc. 1.*

Pro instrumento sententiae declarato-

riae, absolutionis vel decreti habentis vim similis sententiae, *sc. 0, b. 50.*

Pro susceptione censurarum vel termini in iudicio, *sc. 0, b. 5.*

Pro fide cuiuslibet actus iudicialis, *sc. 0, b. 10.*

Pro fide decreti visitae, extra diem visitae, *sc. 0, b. 5.*

Pro rogitu procurae in officio, *sc. 0, b. 5.*

Si extra officium, *sc. 0, b. 10.*

Pro expensis contumacialibus, in causa capitali ordinaria, in qua, praecedentibus indicibus, reus fuerit monitus et in contumaciam condemnatus, *sc. 0, b. 50.*

Si in causa non capitali, in qua tamen modo praemisso reus sit in poenam corporis afflictivam condemnatus, *sc. 1.*

Si in alia minori causa, in qua eodem modo reus sit tantum in poenam pecuniariam condemnatus, *sc. 0, b. 50.*

Pro similibus expensis contumacialibus in causa commissaria in primo capite, ut supra, *sc. 2, b. 50.*

Si in secundo, *sc. 2.*

Si in tertio capite, *sc. 1, b. 50.*

Si vero huiusmodi expensae fuerint in causa gravi vel pro persona tertia, exigatur, iuxta importantiam causae et qualitatem personae, arbitrio domini iudicis.

Pro quibusvis aliis instrumentis, expeditionibus et scripturis, quorum merces in praesenti taxa non exprimitur, et etiam in praesentis in quibus videlicet controversia inter notarium et partem oriri contigerit, stetur arbitrio domini iudicis.

Eadem taxa praesentis servetur in quibusvis officiis criminalibus praedictis, etiam in causis mixtis vel etiam civilibus ac criminalibus dependentibus, aut quibus de interesse fisci agitur.

In aliis vero mere civilibus in eisdem officiis pertractandis, etiam in casibus praedictis, servetur taxa notariis civilibus novissime imposita.

In omnibus casibus praedictis et aliis quomodolibet contingentibus, pro paupere nihil penitus recipiatur, et de paupertate stetur relationi domini advocati vel procuratori pauperum; et ubi opus fuerit, loco copiae inditorum vel iurium, ostendantur originalia ipsi domino advocato vel procuratori dictorum pauperum gratis.

LXIII.

Privilegia, gratias et indulta per Summos Pontifices, ab Innocentio II usque ad Iulium III inclusive, concessa congregationi Canonorum Regularium Lateranensium approbat et confirmat, sicuti etiam pro bono congregationis regimine statuta edita ac edenda et promulganda ¹.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Pastoralis officii cura nobis, meritis licet imparibus, ex alto commissa, nos excitat et inducit ut circa statum personarum ecclesiasticarum quarumlibet, praesertim sub suavi Religionis iugo studio piae vitae vacantium, salubriter dirigendum operosis studiis iugiter intendamus; ac iis, quae propterea praecessisse dicuntur, ut firmiora persistent, cum a nobis petitur, apostolici muniminis praesidium impartiamur, aliasque desuper disponamus, prout, locorum et temporum qualitate pensata, in Domino conspicimus salubriter expedire.

Aliqui enunciantur Pontifices, qui privilegia concesserunt. § 1. Sane dilectus filius Iacobus Ferrariensis, Canonorum Regularium Ordinis Sancti Augustini, congregationis Domini Salvatoris prior generalis, nobis nuper exposuit quod felicis recordationis Innocentius II, Eugenius III, Anastasius IV, Lucius II, Alexander III, Lucius, Urbanus et Honorius similiter III, Gregorius IX,

¹ Ex Bull. Can. Later., tom. 1, pag. 136.

Gregorius XII, Martinus V, Eugenius IV, Callistus III, Pius II, Paulus et ipse II, Sixtus IV, Innocentius VIII, Alexander VI, Iulius II, Clemens VII, Paulus III, Iulius etiam III ac diversi alii Romani Pontifices praedecessores nostri diversa privilegia, gratias, facultates, immunitates et indulta, tum spiritualia, tum temporalia, tam congregationi canonorum praedictorum, quam eorum monasteriis et aliis regularibus locis ac personis per diversas eorum litteras concesserunt ac indulserunt; ac praefati praedecessores, seu eorum aliqui constitutiones congregationis huiusmodi, etiam eas quibus cavetur expresse ne generalia statuta vel diutius per eandem congregationem observatae et communiter approbatae consuetudines, et per priorem generalem aut visitatores congregationis ipsius ullo modo immutari, seu alia de novo edi vel institui queant, nec de novo edita vel instituta vim constitutionis habeant, nisi prius a duabus ex tribus electorum partibus in tribus capitulis generalibus, continue et immediate celebratis, approbata et confirmata fuerint, comprobarent et confirmarent; ac postea nonnullas etiam alias constitutiones, quae ad religionis incrementum et canonorum aliarumque personarum congregationis eiusdem tranquillitatem, commodum et utilitatem facere viderentur, per tria capitula generalia rite et canonice, iuxta privilegiorum et constitutionum praedictorum formam approbatas et confirmatas, congregatio et canonici praedicti ediderunt ac promulgarunt, utpote de poena in constitutionum novatores, de actis congregationis conscribendis, de festis sanctorum Canonorum Regularium celebrandis, de officio divino in choro, dum organa pulsantur, recitando, de locationibus ante tempus non prorogandis, de apostatis congregationis non recipiendis, de professis congregationes alias non admittendis, atque

Declaratione a quibusdam Pontificibus factae.

Constitutiones nonnullae a congregatione editae.

alias quascumque, de quibus in diversis actis et documentis publicis Ordinis et congregationis praedictorum plenius dicitur contineri. Quare idem Iacobus, prior generalis, nobis humiliter supplicavit ut, pro salubri eorumdem congregationis directione, supradictis omnibus et singulis atque aliis quibuscumque privilegiis, gratiis, facultatibus, immunitatibus et indultis, eidem congregationi et canonicis, ac eorum monasteriis et aliis regularibus locis nec non bonis et personis, tam apostolica quam ordinaria auctoritate, ut supra concessis et indultis, atque usu receptis et consuetudine legitime praescripta acquisitis, necnon eorumdem congregationis constitutionibus, tam per Paulum III et Iulium similiter III, praedecessores praefatos, comprobatis et confirmatis, quam aliis postea editis et promulgatis, ac per tria eorumdem congregationis capitula generalia successive celebrata, rite et canonice, iuxta privilegiorum et constitutionum praedictorum formam, approbatis et confirmatis, quibuscumque, ac in posterum edendis et promulgandis, ac (ut praefertur) approbandis et confirmandis, ut uberiores roboris firmitatem obtineant, nostrarum approbationis et confirmationis robor adiciere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica digneremur.

Omnia praedicta confirmat.

§ 2. Nos igitur, qui religiosarum personarum quarumlibet salubrem directionem sinceris desideramus affectibus, huiusmodi Iacobi, prioris generalis praefati, supplicationibus inclinati, supradicta omnia et singula atque alia quaecumque privilegia, gratias, facultates, immunitates et indulta, eidem congregationi et canonicis, ac eorum monasteriis et aliis regularibus locis, necnon bonis et personis, tam apostolica quam ordinaria auctoritate, concessa et indulta, atque usu recepta et consuetudine legitime praescripta acquisita,

necnon eorumdem congregationis, tam per Paulum et Iulium praedecessores praefatos comprobatas et confirmatas, quam alias postea editas et promulgatas, ac per tria eorumdem congregationis capitula generalia successive celebrata, rite et canonice, iuxta privilegiorum et constitutionum praedictorum formam, approbatas et confirmatas, quascumque, ac in posterum edendas et promulgandas ac (ut praefertur) approbandas et confirmandas, quorum privilegiorum et constitutionum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti forent, praesentibus haberi volumus pro expressis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, ex certa scientia approbamus et confirmamus, ac illis perpetuae firmitatis robor adiciamus, omnesque et singulos iuris et facti defectus, si qui forsitan in constitutionibus praedictis intervenerint, supplemus; eaque omnia inviolabiliter observari et congregationi ac canonicis praefatis suffragari; sicque in praemissis omnibus et singulis per quoscumque ordinarios ac alios iudices et commissarios, quavis auctoritate, iudicari et definiri debere; necnon quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari irritum et inane decernimus. Non obstantibus praemissis et quibusvis apostolicis, necnon in provincialibus et synodalibus conciliis editis, specialibus et generalibus, constitutionibus et ordinationibus, necnon Ordinis et congregationis praedictorum, etiam iuramento et confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, quomodolibet, etiam motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae

potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso et forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter et expresse derogamus ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem et dicta auctoritate decernimus ut praesentium transumptis, etiam impressis, alicuius notarii publici manu subscriptis et alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae sigillo munitis, ea prorsus fides in iudicio et extra adhibeatur, quae originalibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IV aprilis, MDLXII, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 4 aprilis 1562, pontif. anno III.

LXIV.

De homicidis aliisque reis poenae capitalis vel sanguinis, etiam non condemnatis vel in contumaciam condemnatis, et infra sex menses non sponte se in carceribus constitutis 1 non audiendis, appellationibusque condemnatorum in poenam fisco et Camerae Apostolicae applicatam non admittendis, nisi facto deposito. Ac de poenis fractae pacis vel treguae, et allegatione novae causae vel minoritatis, et legitimae filiorum confiscatione.

Pius Papa IV, ad perpetuam rei memoriam.

Etsi cuncta, quae ex multa Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum ¹ Constituentibus, Cherub. (R. T.).

rum providentia processerunt, executioni debitae demandanda esse censemus, illa tamen praecipue, quae ad salubrem temporali ditionis Apostolicae Sedis directionem, et pro Camerae Apostolicae indemnitate prudenter ordinata comperimus, ut illibata firmaque perpetuo subsistant, libenter non solum nostrae approbationis, verum etiam opportuna innovationis munimine roboramus.

§ 1. Dudum siquidem cum felicis recordationis Iulius Papa II, praedecessor noster, etc. 1.

Iulius II editit const. h'c cit.

§ 2. Et deinde piae memoriae Paulus Papa III, etiam praedecessor noster, per eum ex plurium fide dignorum testimonio accepto quod nonnulli civitatum, terrarum etc. 2.

Paulus III similiter h'c cit.

§ 3. Nos igitur, ne literae praedictae, ex eo quod illarum executio ab aliquibus fieri neglecta fuit seu, propter eorum forsitan non usum, in desuetudinem abiisse a quoquam praetendi seu aliter quomodolibet allegari, deque earum viribus haesitari contingat, sed illae, ut par est, suos debitos sortiantur effectus et ab omnibus observentur, providere volentes, motu et scientia similibus, praefatas et alias quas-

Hic Pontifex eas approbat.

cumque (quarum et inde secutorum quorumcumque aliorum circa praemissa, latius etiam de necessitate exprimentorum, tenores, ac si de verbo ad verbum similiter inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus) aliorum praedecessorum nostrorum super praemissis, tam sub plumbo quam in forma brevis, editas literas et in eis contenta ac inde sequuta quaecumque, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, eisque apostolicae firmitatis robur adiciamus, ac ea

¹ Omittitur haec bullae narratio, quia ipsa est in tom. V, const. XXIX, *Fide*, pag. 488.

² Omittitur narrativa bullae, quia ipsa est in tom. VI, const. XXXII, *Cum sicut*, pag. 302.

valere, perpetuaque roboris firmitate ac suos effectus plene sortiri, et ab omnibus, quos illa concernunt et concernere poterunt quomodolibet in futurum integre observari debere decernimus; omnesque et singulos, tam iuris quam facti defectus, si qui forsitan tunc intervenerint in eisdem, supplemus.

§ 4. Et nihilominus, motu, scientia et auctoritate praefatis, per hanc nostram constitutionem in perpetuum valituram statulimus et ordinamus quod nullus in poenam capitis condemnatus, qui, sub praetextu quod ipse aliquem bannitum occiderit aut alias quovis modo ad manus Curiae pervenire fecerit, et propterea a dicta poena capitis, in quam condemnatus fuit, liberari et absolvi debere, aut alium bannitum per ipsum condemnatum nominandum, iuxta formam bannimentorum desuper emanatorum, remittere posse praetendit, per procuratorem, excusatorem, defensorem, velut quemlibet de populo, audiri vel admitti possit aut debeat, nisi prius reus ipse, qui liberationem aut absolutionem vel nominationem et remissionem huiusmodi consequi aut fieri posse vel debere praetendit, seipsum in carceribus, iuxta formam literarum Iulii II, praedecessoris nostri huiusmodi, personaliter constituerit.

Et capite aliter condemnatum decernit non audiri extra carceres etiam si petat remissionem ex eo quod bannitum occiderit.

Et ita iudicari iubet.

§ 5. Quodque literis praedictis et huic nostrae dispositioni, nisi de ipsis clara et expressa mentione facta, et per nostram et successorum nostrorum Romanorum Pontificum manus propriae signaturam derogari non possit. Sicque et non aliter in omnibus et singulis praemissis, ac tam praesentibus ¹ quam futuris causis et libibus, per quoscumque iudices, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales et de latere legatos ac Palatii Apostolici causarum auditores, sublata eis et eorum cuilibet aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari debere; ac

¹ Et pendentibus addit Cherub. (R. T.).

quidquid contra praesentium tenorem contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis et provinciae nostrae Marchiae Anconitanae statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, illis civitatibus, terris et locis praefatis, eorumque gubernatoribus et communitatibus, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam motu et scientia similibus, etiam iteratis vicibus approbatis et innovatis, quibus omnibus (illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserebantur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris), hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 7. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Fides exemplorum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die decima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimosecundo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 10 aprilis 1562, pontif. anno III.

Sequitur declaratio dictae constitutionis.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Cum nos dudum, vestigiis felicis recordationis Iulii Papae II, praedecessoris nostri, inhaerentes, nullum homicidii reum, qui se ab illo, etiam sub praetextu quod alium bannitum occiderit seu ab alio banniti occisore, iuxta formam bannimentorum id permittentium, nominatus fuerit, aut ex alia quavis causa absolvi debere praetendat, ad absolutionem petendum per procuratorem aut excusatorem seu defensorem, etiam velut quemlibet de

Relatio praecedentis constitutionis.

Quibuscumque non obstantibus.

populo comparentem, audiri vel admitti debere, nisi ipse reus se in carcere personaliter constituerit, statuerimus et ordinaverimus, prout in nostris desuper editis literis, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, plenius continetur.

Dubium desuper exortum.

§ 1. Verum, cum, ut nuper accepimus, a nonnullis in dubium revocetur an in dictis nostris literis solum homicidae banniti vel condemnati, non autem illi, qui nondum condemnati vel banniti essent, comprehendantur.

Declaratio et extensio dictae constitutionis, etiam ad non condemnatos.

§ 2. Nos propterea, omnem ambiguitatem circa praemissa amputare et penitus tollere volentes, motu simili et ex nostra certa scientia, hac nostra perpetuo valitura constitutione, nullum ab homicidio seu alio quovis crimine, pro quo poena corporalis veniat imponenda, ex aliqua causa, etiam quia alium bannitum occiderit vel ab alio banniti occisore, iuxta formam proclamatum et bannimentorum id permittentium vel constitutionum desuper editarum, nominatus fuerit, sive etiam quia ab ipso occisus bannitus et condemnatus extiterit, ac impune, ex dispositione dictorum proclamatum et bannimentorum seu constitutionum, occidi potuerit, se absolvi debere praetendentem, sive pro homicidio aut alio crimine per eum commisso bannitus et condemnatus, sive nondum bannitus nec condemnatus nec etiam inquisitus existat, per se vel aliam personam pro eo quomodolibet comparentem, ad absolutionem petendum admitti vel audiri posse, nisi se prius in carcere constituerit, et ad causam haeredes ab ipso occisi citari, et in eventum quod quis ab homicidio per ipsum commisso, ex eo quod alium bannitum occiderit vel ab aliquo banniti occisore, ut praefertur, nominatus fuerit, se absolvi obtineat.

§ 3. Eum nihilominus a loco, in quo

haeredes occisi commorantur, quousque ab illis pacem obtinuerit, exulare debere, neque ad eum locum aliter, nisi pace ab illis habita, remitti posse, perpetuo statuimus et ordinamus.

Bannitosque prohibet remitti in loco ubi sunt haeredes occisi, nisi habita pace.

§ 4. Inhibentes nihilominus omnibus et singulis iudicibus, quacumque auctoritate fungentibus, sub excommunicationis latae sententiae, aliisque arbitrii nostri poenis, et nostris, etiam de latere, legatis, sub indignationis nostrae poena, ne, contra tenorem huius nostrae constitutionis, de cetero quempiam, sic, ut praemittitur, se absolvi petentem, nisi in carcere constitutum, quoquomodo audiant vel admittant; et ubi secus fecerint, processus taliter habitos ac sententias desuper latas nullius fore momenti ac vitio nullitatis subiacere; et, illis non obstantibus, reos sic absolutos poenis debitae puniri seu de novo inquiri posse.

Omnibus officialibus id vetat;

§ 5. Sicque per quoscumque iudices, etiam S. R. E. cardinales et Palatii Apostolici auditores, sublata eis aliter iudicandi et interpretandi facultate, iudicari et interpretari debere, irritumque et inane quicquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentari contigerit, decernimus.

Et ita iudicari mandat.

§ 6. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, legibus, ac provincialibus et municipalibus quorumvis locorum statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, necnon proclamatis et bannimentis super praemissis editis et in posterum edendis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis quibusvis in contrarium forsitan concessis, confirmatis et innovatis, quibus omnibus, illorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad praemissa, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Quibuscumque non obstantibus.

Transumptis credi iubet.

§ 7. Ac praesentium solam signaturam nostram sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante; eorumque seu literarum desuper expediendarum exemplis, etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, ea prorsus fides, in iudicio et extra iudicium, adhibeatur, quae praesentibus adhibetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Placet, motu proprio. I.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, pridie nonas octobris, anno III.

Sequitur plenior declaratio supradictarum constitutionum.

Pius Papa IV, motu proprio, etc.

Relatio praesertim insertarum bullarum.

Licet dudum per felicis recordationis Paulum III et forsitan alios Romanos Pontifices praedecessores nostros ac deinde per nos, inter alia, iustissimis rationibus tunc expressis, provisum ordinatumque fuerit quod in causis criminalibus seu mixtis, fiscum et Cameram Apostolicam quomodolibet concernentibus, in quibus reos condemnari contingeret, appellationes vel provocationes, nisi prius facto deposito poenarum, in quibus ex delicto delinquentes ipsi, aut illi qui pro eis fideiussissent, vel ex contractu, quoquomodo condemnandi venirent, aut eatenus condemnati fuissent, omnino recipi et admitti non possent, sed appellationes et provocationes in causis huiusmodi interpositae et in futurum interponendae ac appellantes ipsi reiici deberent. Aut si sententia esset in poenam capitis condemnatoria, non admitteretur appellatio, neque aliter audiretur reus, nisi in carceribus constitutus. Et insuper, quod quaecumque rescripta et commissiones causarum similium appellationum et provocationum ad cuiusvis instantiam, per

quoscumque ad commissiones signaturae iustitiae signandas deputatum, aut etiam manu nostra et successorum nostrorum signanda, non facto dicto deposito, nullius essent roboris vel momenti, sed, illis non obstantibus, ad ulteriora in causis ipsis, usque ad poenarum praedictarum effectualem exactionem, debere procedi. Quodque commissiones causarum, in quibus interesse fisci et Camerae praedictae ageretur, necnon 1 deberent signari neque expediri, nisi citato procuratore fiscali et thesaurario provinciae, ex qua quaelibet causa existeret, aliasque et aliter prout in singulis Pauli et aliorum praedecessorum et nostris, sub annulo Piscatoris, sub die decima aprilis, millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, expeditis literis, quarum tenores hic pro expressis haberi volumus, latius continetur.

Dubia desuper exortia.

§ 1. Tamen ordinationes et dispositiones huiusmodi, nostraque et dictorum praedecessorum in illis edendis intentio cavillantium calumniis in dies eluduntur, et super earum sinistris interpretationibus agentes pro fisco et Camera praedicta fatigantur, ex eo praesertim quod nonnulli citra 2 faciendum depositum praedictum contendunt satisfactum esse statutis et dispositionibus praedictis ex sola cautione in forma depositi, et quod citare procuratorem fiscalem et thesaurarium in expeditione singularum commissionum, tamquam nimis rigorosum, videatur esse praeter nostrae mentis intentionem. Insuper adversus obligationem constituendi reos appellatos in carcere diversas etiam cavillationes opponunt. Unde provenit quod ipsi rei, non coacti facere actuale depositum, non curant causas suarum appellationum expediri, sed potius de industria procurant illas in longum protrahi, maxime cum, non citatis procuratore fiscali et thesaurario praedictis, contingat per eos

1 Cherub. legit non (R. T.).

2 Circa, Cherub. (R. T.).

impetrari commissiones directas iudicibus vel in alma Urbe existentibus negotiorum multitudine impeditis, vel extra Curiam eorum amicis, et in locis, in quibus non sunt, qui iura fisci tueri possint aut velint, narrando etiam in ipsis commissionibus multa mendacia, ut illorum medio possint, ad retardandum executionem et causam intricandum, inhibitiones ab ipsis iudicibus extorquere. Quae omnia non solum tendunt in Camerae praedictae detrimentum (quod tollerabilius esset), sed etiam, proveniente inde delictorum impunitate, datur aliis materia delinquendi et universis populis scandalum non modicum.

Declaratio circa deposita fientia a condemnatis ad favorem fisci et Camerae.

§ 2. Nos igitur, calumniis et aliis inconvenientibus huiusmodi, quantum cum Deo possumus, obviare et in his opportune providere volentes, hac nostra in perpetuum valitura declaratione, ordinatione et constitutione statuimus et ordinamus quod in supradictis, seu criminalibus aut civilibus, vel ex delicto sive ex contractu, ut praefertur, procedentibus causis, fiscum et Camerae praedictam illiusque interesse quomodolibet concernentibus, non liceat alicui condemnato, cuiuscumque status, gradus, ordinis, qualitatis et conditionis, etiam si universitates et collegia fuerint, a condemnationibus huiusmodi et sententiis desuper latis, seu illae definitivae fuerint seu interlocutoriae aut vim definitivae habentes, appellare, provocare aut de nullitate dicere; neque quomodolibet interpositae appellationes, provocationes et nullitatis dictiones huiusmodi per quosvis iudices ordinarios vel delegatos, in Romana Curia vel extra eam commorantes, etiam per camerarium nostrum ac praesidentes et clericos dictae Camerae, necnon eiusdem Camerae Apostolicae causarum generalem auditorem, modernos et pro tempore existentes, aut eorum aliquem, sub indignationis no-

strae ac excommunicationis poena, recipi seu admitti possint, nisi prius eis et eorum cuilibet per publica instrumenta constito quod, ante interpositam unquamque appellationem seu provocationem vel nullitatis dictionem, si condemnatio contineat poenam pecuniariam seu pecunia aestimabilem, fuerit eiusdem poenae seu illius aestimationis factum integrale, actuale et purum depositum in manibus thesaurarii provinciae illius. Ad quod quidem actuale et integrale depositum quoscumque teneri volumus, nisi forsitan summa deponenda, respectu personae condemnatae, sit adeo magna ut, inspecta quantitate et qualitate facultatum ipsius, non sine maximo dispendio, in brevi temporis spatio provideri possit. Quo casu, habita fide super hoc a gubernatore seu vicelegato illius provinciae, quod, consideratis praefatis, condemnatus integre deponere non valeat, volumus ad medietatis seu alterius minoris summae, prout reorum facultates posse ferre per dictos gubernatores seu vicelegatos iudicabitur, depositionem omnino teneri, dummodo hoc casu praestent cautionem in forma depositi de solvendo residuum poenae, in qua condemnati fuerint, infra annum, nisi absolutionem legitime obtulerint et de praedicta absolutione docuerint, dummodo per nos vel signaturam aliud super dicto deposito, citato tamen semper fisco, ordinatum seu decretum non fuerit.

§ 3. Et si poena sit capitalis, pecunia non aestimabilis, nisi prius ipso condemnato in carceribus constituto, ac etiam facto deposito praefato, talium appellationum, provocationum et nullitatum commissiones signari, aut alias iurisdictione ordinaria per iudices supranominatos seu alios, inhibitiones, monitoria aut citationes extra Curiam decerni et expediri, vel per eorum notarios scribi et relaxari

Declaratio quoad capitaliter condemnatos et commiss. non signandas nisi fisco et thesaurario citatis.

non possint, nisi prius, antequam illorum singulae signentur aut respective decernantur, cum competenti termino ad dicendum causam quare signari aut expediri non debeant, ut moris est, procurator fiscalis, et thesaurarius vel procurator in Curia Romana existens, thesaurarii illius provinciae, ex qua fuerit condemnatio facta, coniunctim citati fuerint et signandae veniant, non nisi in Curia vel in curia generali et loco residentiae praesidis illius provinciae, ex qua causa ipsa est, committi possint. Et si ob inadvertentiam seu alias, aliquas commissiones seu inhibitiones aut monitoria et citationes super praemissis aut aliquo praemissorum expedire contingat, iudices quibus illa praesentabuntur respective, illorum vigore ad inhibitionis decretum aut aliquem alium actum, sub simili indignationis nostrae, ac excommunicationis poena, non audeant neque possint procedere, nisi prius et ante omnia sibi apud acta legitime constito, quod depositum fuerit, ut praefertur, factum. Quodque in expeditione commissionis, inhibitionum, monitorii et citationum extra Curiam, citationes praedictae intervenerint et rei ipsi se in carceribus constituerint.

Declaratio circa poenam fractae pacis et treguae, et cautiones de non offendendo.

§ 4. Et insuper quoniam eo hominum protervitas devenit, ut hi, qui homicidium vel maleficium aliquod committere deliberarunt, prius quaerant eos, quos pro hostibus habent, treguae vel pacis praetextu assecurando, decipere, quo facilius postea delicti perpetratio reddatur, expeditque propterea, ut quos Dei timor non retinet, poenarum rigor deterrendo coercet, populorum quieti consulere et flagitiosos sicariorum ac scandalosorum ausus deprimere, necnon cavillationibus, quas ad solutiones poenarum effugiendas hominum malitia in dies excogitat, subvenire volentes, quod poenae conventionales pacis et treguae ruptae, et fideiussiones de non offendendo, stipulentur in futurum per notarios in favorem Camerae Apostolicae et non communitatum vel

alterius; et si aliter factae fuerint, in ipsius Camerae favorem stipulatae censentur.

§ 5. Quodque in causis treguarum pacisque fractarum, ipsi fractores vel eorum fideiussores allegare non possint quod offensa ex nova causa processit, nec allegata cuiquam suffragetur.

Allegationes quo nov causam.

§ 6. Et quia in cautionibus de non offendendo, partes intendunt ut sibi eo, quo melius fieri potest, modo, cautum sit ne offendatur impune, et ideo promittunt non solum pro seipsis, sed etiam pro aliis eorum coniunctis, quod non offendent neque offendere facient, sed aliquando notariorum imperitia, sensum et intentionem partium pervertente, contingit eos scribere quod partes promittunt non offendere *per se et alios*, ubi scriptum oportuisse *pro se et aliis*, differentiam videlicet inter has voces *per et pro* nescientes vel confundentes, ac propterea praebentes ansam cavillosis et delinquentibus praetendendi quod, facta offensione per unum ex comprehensis in fideiussione, non sit commissa stipulatio poenae nisi constet quod ille, qui offendit, de mandato principalis offenderit, unde etiam infinita scandala eveniunt, illaque remanent impunita. Idcirco quod si quis notarius errorem huiusmodi commiserit, mille ducatorum auri Camerae Apostolicae applicandorum poena plectatur et nihilominus sive ex dictione *per*, sive ex dictione *pro*, stipulatio concepta et offensio sequuta fuerit, principales promittentes ad poenam conventionalem perinde teneantur, ac si ipsis mandantibus offensio emanasset, et de eorum mandato legitime constaret, iidemque notarii sub simili poena in instrumentis fideiussionum de non offendendo, apponant clausulam: Quod, data contraventione alicuius comprehensi in stipulatione, etsi contingat talem contravenientem vere et realiter confiteri vel fecte, propter contumaciam

Declaratio circa promissiones de non offendendo.

in non comparando, poena conventionalis committatur et exigi possit a fideiussoribus, nulla excusatione vel exceptione penitus admissa, immo habeantur crimen et contraventio ac si per testes vel alias legitime probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omissa fuerit, illa nihilominus pro apposita, contraventio pro legitime approbata habeatur.

§ 7. Et similiter si per principalem sive alium in fideiussione comprehensum, stipulationi contraventum et seu¹ contraveniens contumax, hicque in meram contumaciam condemnatus fuerit, fideiussor statim ad solvendum poenam conventionalem cogatur, nec possit audiri, suum principalem offendisse ex causa necessariae defensionis allegando et deducendo, ne videlicet delinquentes indirecte per procuratorem et interpositam personam audiantur: et quod dictum est in exemplo exceptionis huiusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in praedictis stipulationibus omissa, nihilominus apposita similiter intelligatur.

§ 8. Quod et ad legitimam per parentes solvendam extendimus ut illam solvere teneantur, etiam si eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut banniti fuerint, non obstante quocumque statuto aut forsans consuetudine in contrarium existente, quibus omnibus per praesentes in ampliori forma derogatum esse censemus et decernimus.

§ 9. Praeterea, quoniam saepe contingit ut qui ex aliquo crimine in contumaciam condemnati fuerint, perdurent ad multos annos in contumacia, expectantes occasionem, ut per temporis diuturnitatem criminis probatio impossibilis reddatur, et tunc quaerant contumaciam sibi remitti, et super defensionibus audiri, cum criminibus² probandi facultas est fisco sublata, causam plerumque vel co-

¹ Forsitan sit (n. t.).

² Criminis, Cherub. (n. t.).

ram iudicibus in ipsos propensis, vel in locis, ubi iura fisci deduci non possunt, introducentes, statuimus quod rei in contumaciam condemnati, ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi infra sex menses, quoad faciendas videlicet, a die condemnationis, quo vero ad iam factas condemnationes, a die publicationis praesentium computandos, nec alibi quam in loco, ubi condemnatio secuta est, vel in curia generali provinciae, ubi delictum fuerit commissum. Et si secus fieri contingat, quaecumque absolutiones desuper obtinendae, etiam si vigore commissionis signaturae nostrae, nullius sint roboris vel momenti, sed ad ipsarum condemnationum iam factarum executionem deveniri possit et debeat. Quo termino sex mensium elapso, sententiae in contumaciam latae, crimen notorium efficiant, et tamquam in rem iudicatam transiverint, realiter et personaliter executioni demandentur.

§ 10. Nec homicidis prosit minor aetas viginti annorum, dum tamen maiores quatuordecim annorum extiterint.

§ 11. Quod si banniti huiusmodi, in contumaciam condemnati, veniant postmodum absolvendi, iudices, sub poena mille scutorum et infamiae perpetuae, illos gratis et sine ulla sportularum solutione, absolvere debeant.

§ 12. In causis vero clericorum criminalibus mere ecclesiasticis, ordinarii ecclesiastici privative quoad saeculares iudices cognoscant, sed in aliis mixtis sit locus praeventioni inter ordinarium et iudicem saecularem, dataque praeventione ex parte ordinarii ecclesiastici, non nisi contra clericos tantum procedere possit. Et si praetenderetur ratione connexitatis adiuncti, vel alias quomodocumque laicum eius forum sortiri debere, iudex tamen saecularis ita praeventiens, quavis inhibitione sibi facta non obstante, absque censura-

Declaratio quod sententia contumacial. rei praedicti delinquentibus, in his cautionibus,

Et etiam in casu legitime solvendae a parentibus.

Contumaces infra sex menses se constituant.

Homicidis non prodest minoritas.

Banniti gratis liberandi, si absolvendi sunt.

Praeventio declaratur inter iudices laicos et ecclesiasticos.

rum vel aliarum poenarum incursu, procedere possit. Nec non quibuscumque appellationibus, provocationibus, nullitatum dictionibus, commissionibus, inhibitionibus et aliis decretis contra formam superius traditam per quoscumque etiam iudices praefatos pro tempore quomodolibet emanatis et factis non attentis, libere et licite per ipsos iudices, a quibus, ad suarum condemnationum totalem executionem, alias tamen legitime, sub similis indignationis et excommunicationis poena, procedi posse et omnino debere ac ut procedant praecipimus et mandamus.

§ 13. Et insuper tam iudicibus praefatis quam notariis, sub eadem excommunicationis ac indignationis nostrae privationisque officiorum poena, ne contra praemissa aut quicquam praemissorum facere et attentare praesumant, districtius inhibemus.

§ 14. Sicque et non aliter, in praemissis omnibus et singulis, per quoscumque etc., sublata etc., iudicari, et interpretari in quavis causa et instantia debere; irritum quoque etc. decernimus.

§ 15. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, statutisque et consuetudinibus singularum provinciarum praedictarum, civitatum, oppidorum et locorum eorundem, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, universitatibus, communitatibus et hominibus provinciarum, civitatum et locorum praedictorum, ac etiam singulis praenominatis et aliis quibuscumque iudicibus, etc. per nos et praedecessores nostros concessis, ac etiam iteratis vicibus innovatis, quibus omnibus etc. illorum tenores etc. hac vice latissime derogamus, ceterisque in con-

trarium facientibus quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

Fiat, motu proprio. I.

§ 16. Et cum declaratione, statuto, ordinatione, inhibitione, decretis, derogatione et aliis praemissis, quae ad partem, etiam quoad singulas partes, repetita esse censeantur et sint, latissime extendendis. Et quoad praemissorum omnium et singulorum et praesertim singularum literarum praenarratarum, privilegiorumque, indultorum et aliorum contrariorum praedictorum, aliorumque forsans latius exprimendorum tenores, pro sufficienter expressis habeantur, ac exprimi, narrari et inseri possint in literis per breve nostrum expediendis, quae in dictae Camerae et Cancellariae nostrae et Audientiae causarum Palatii Apostolici valvis, et in acie Campi Florae, dimissis ibi copiis, affixae, post mensem a die affixionis huiusmodi computandum, omnes et singulos ita afficiant atque arcent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Fiat. I.

Datum Romae apud S. Petrum XII kalendas iunii, anno sexto.

Anno a nativitate Domini MDLXV, indictione nona, die vero XXVI mensis martii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae quarti anno VI, superscriptae literae apostolicae, lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis superscriptis, ut moris est, dimissis illarum copiis affixis, per nos Bernardinum Andreutium et Iulium Parinum, apostolicos cursores.

Io. Freille, magister cursorum.

LXV.

Reformatio officii Poenitentiarum Apostolicae.

Pius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In sublimi beati Petri solio, meritis licet imparibus, superna dispositione loc-

¹ Lege octava (n. t.).

Forma et effectus publicationis.

Publicatio.

Exordium.